

Masteroppgave

Institutt for Administrasjon og Organisasjonsvitenskap

Universitetet i Bergen

Bortenfor horisonten

ROBERT SKOG

VÅR 2007

Bortenfor horisonten

”Enemy Combatant” og den sikkerhetspolitiske diskurs

Masteroppgave

Robert Skog

Institutt for Administrasjon og Organisasjonsvitenskap.
Det samfunnsvitenskapelige fakultet,
Universitetet i Bergen

Juni 2007

Forord

Det kunne vært en ensom reise, å begi seg ut på noe så utfordrende som jeg intetanende gav meg i kast med, men jeg har vært heldig. Mens måneder på rad har vært preget av en eremittisk livsstil har jeg aldri vært alene. I alle mine tunge stunder har jeg kunnet hente inspirasjon og pågangsmot fra to fantastiske veiledere.

Thorvald Sirnes fortjener en stor takk for sitt engasjement og sin konsekvente tilstedeværelse i de mest kritiske øyeblikk. Din evne til oppsummere essensen i et omfattende materiale og alltid stille de vanskelige spørsmålene, var en utfordring som gav meg stor hjelp til å finne den nødvendige innsikt og fullføre prosjektet.

En spesielt stor takk må rettes til Sølvi Marie Risøy, hvis hjelp på grunnfag gav meg entusiasme og iver til å forfølge en akademisk utdanning. Uten deg hadde det ikke blitt noen masteroppgave og kanskje heller ingen bachelor-oppgave. Din blide og kompetente veiledning temmet selv den mest gjenstridige elev. Krevende, optimistisk og alltid tilgjengelig gav du en som ikke satset så hardt på utdanning, et brennende hjerte for uforståelig og snever litteratur. Den positive og gledelige erfaringen det har vært å henfalle totalt til bachelor- og masteroppgaven, er mest av alt din fortjeneste.

To veiledere som villig har gitt av sin tid, hatt tro på prosjektet og brukt mange timer og sene kvelder for at jeg skulle kunne levere denne oppgaven. To veiledere som på en enestående måte har utfyllt hverandre og alltid hatt noe nytt å bidra med, hele tiden hevet listen og presset meg litt lenger. Av det dere har hjulpet meg til i denne oppgaven kunne ingen annen veileder overgått.

Og jeg er en stor takk skyldig.

Avslutningsvis vil jeg takke Jim Greenhill som på forsiden er avbildet i vannkanten på Guantanamo Bay, for hans tillatelse til å bruke bildet i masteroppgaven. Fotoet er tatt av U.S Army Staff Sgt. Jon Soucy.

Bergen, 20. Juni 2007
Robert

*Ø en drøm i den tidlige morgentime sto jeg idag på et forberg
-hinsides denne verden stod jeg - og veiet verden på min vekt.
- Friedrich Nietzsche
Slik talte Zarathustra (1999:125)*

Innholdsfortegnelse

Innledning	1
<i>1.0 Problemstilling</i>	2
1.1 Oppgavens begrunnelse	2
1.2 Samfunnsvitenskapelig betydning	3
1.3 Avgrensning	4
1.4 Oppgavens oppbygning	6
Del I – Politikken iscenesettelse	7
<i>2.0 Teori</i>	8
2.1 Diskursanalyse	8
2.1.1 Diskursens formasjonsregler	9
2.1.2 Diskursens interne fordelinger	10
2.2 Kunnskap/Makt	12
2.2.1 Menings materialitet	13
2.2.2 "Regjering" og "bio-politikk"	14
2.3 «Sannhetsregime» (dispositiv) og «godhetsmakt»	17
2.3.1 «Sannhetsregime»	17
2.3.2 «Godhetsmakt»	19
2.4 Mulighetsbetingelser	20
2.4.1 "Panoptismen"	21
2.4.2 "Disiplinen"	23
2.4.3 "Empire"	25
2.5 Avslutning	30
<i>3.0 Metode</i>	31
3.1 Datainnsamling	31
3.2 Metodisk relevante utfordringer	32
3.3 Innsamling	33
3.3.1 Makten som skjuler	36
3.4 Avslutning	37
Del II – "Sannhetsregime"	38
<i>4.0 Biopolitikk</i>	39
4.1 Fremveksten av den nye forvaltningsdimensjonen	39
4.1.1 "Terroristens"- mulighetsbetingelser	40
4.1.2 Brudd og gamle koblinger	41
4.1.3 Omnipotens	41
4.1.4 Nødvendighet	42
4.2 Suverenens mulighetsbetingelse	42
4.2.1 Den ulovlige fiendtlige kriger	43
4.2.2 Suverenen trer fram	44
4.3 Avslutning	45

5.0	<i>Konstruksjonen av "enemy combatant" - "homo sacer"</i>	46
5.1	<i>"Det amerikanske" og det moralske hegemoni</i>	46
5.1.1	Historisk nasjonal identitet- den kollektive psyke	47
5.1.2	Nasjonal eksepsjonalitet	51
5.1.3	Trender i den Republikanske og Demokratiske politikken	55
5.2	<i>"Juridifisering" - Den Juridiske dimensjon</i>	59
5.2.1	Avtaleverk	60
5.2.2	Nasjonal lovgivning og juridisk utvikling	62
5.2.3	Hvem er "enemy combatant"?	66
5.2.4	Sannhetens tale - godhetsdiskurs	68
5.2.5	Diskursiv evolusjon	71
5.3	Avslutning	72
Del III - Unntaks-Statens		74
6.0	<i>"Global War On Terror" - "Den endeløse krigen"</i>	75
6.1	Den "rene" krigene mot terror- De første dagene	76
6.2	Personlige historier	78
6.2.1	Abu Omar	78
6.2.2	Khaled El-Masri	80
6.2.3	Kamil Agiza og Mohammed El Zari	82
6.3	Krigens manifestasjoner	84
6.3.1	Rendition – Prosedyren blir til	84
6.3.2	Prosedyrens menneskelighet	85
6.4	Bortenfor sol og bortenfor måne	87
6.4.1	"Leiren"	89
6.4.2	Biopolitiske betraktninger	92
6.5	Når triangelet svikter	94
6.6	Avslutning	95
7.0	<i>"Bellum justum" og kampen for hegemoniet</i>	97
7.1	Motmakten	98
7.1.1	Veien til krig mot Irak	98
7.1.2	Dissonans	101
7.2	Overdragelsen	103
7.3	Avsluttende drøfting	104
9.0	<i>Litteraturliste</i>	109
Appendix 1		115
1.0	Kilde vurdering	115
1.1	Det hvite hus	115
1.2	Pentagon - Det amerikanske forsvarsdepartement	115
1.3	Foreign Affairs	115
1.4	Political Science Quarterly	116
1.5	Geneve Konvensjonen	116
1.6	International Committee of the Red Cross	116
1.7	Amnesty international	117
2.0	Rettelser	117

Innledning

Denne masteroppgaven handler om begrepet "*enemy combatant*", dens mulighetsbetingelser og betydning i den amerikanske sikkerhetspolitiske diskursen og den globale krigen mot terror.

Siktemålet er å demonstrere at det er i ferd med å utvikles en forvaltningsdimensjon på utsiden av de juridiske forvaltningsstrukturer som har preget de vestlige samfunn siden 1600 tallet. En praksis som kan minne om middelalderens forvisning, men som er teknologisk langt mer gjennomgripende i sin forvaltning av individet.

Oppgavens underliggende tema er maktkonstellasjoner og kunnskapsrelasjoner. Det handler om menneskerettigheter og kroppens betydning i et spenningsfelt mellom den liberale ideen om kroppens ukrenkelighet og et konservativt forsvar for statens behov for stabilitet og sikkerhet. Den diskursanalytiske tilnærming, slik den fremlegges av Michel Foucault, har en naturlig plass i det ovennevnte tema, og vil da også være den metode jeg anvender gjennom mine undersøkelser.

Fokuset for analysen er det amerikanske sikkerhetspolitiske område og de diskurser, relevant for problemstillingen, som krysser eller tangerer dette virkelighetsfeltet. En slik kryssende og tangerende diskurs er en vi kan kalle menneskerettsdiskursen. Disse er både samsvarende og motstridende og i deres maktfelt flyter en rekke begreper som gir innhold og anledning til ulike praksiser. Så som relasjonen mellom "krigsfangen" og "terroristen", mellom "terror" og "asymmetrisk krigføring" og det vell av kunnskap og muligheter man finner mellom "Geneve konvensjonene" og "Patriot Act". Disse diskurser og begreper møtes og foredles gjennom det virkelighetsfeltet "den globale krigen mot terror" utgjør. I denne samlingen av begreper og diskursiv utveksling kan "*enemy combatant*" konstrueres.

1.0 *Problemstilling*

Problemstilling: *Hvilke betingelser ligger til grunn for begrepet "enemy combatant" og hvilke relevante praksiser kan spores i den amerikanske utenriks- og sikkerhetspolitiske tenkning?*

Jeg vil søke hvordan begrepet "enemy combatant" nøye henger sammen med en rekke forvaltningsstrategier som har sitt utgangspunkt i symbolet "11. september" (slik det fremstår som en særegen begivenhet etter angrepet mot "Twin Towers" i New York 2001). Prosessen fra denne begivenhetens forekomst til dens tolkning som en unik begivenhet i det nasjonale mytos vil bli sett i sammenheng med reorganiseringen av den politiske høyresiden i USA gjennom 60 og 70 tallet og som kulminerte i slutten av 80- og begynnelsen av 90 tallet. Dette handler om fremveksten av en ny-religiøs kristen konservativ tenkning som endelig lot seg forløse med angrepet på New York 11. september 2001, men som utover dette også har hatt strukturelle og ideologiske virkninger utover det som er direkte relatert til "11/9". Videre vil jeg spore lignende terminologi og forvaltningspraksis i vestlig historie og analysere konsekvenser av begrepets bruk i moderne sikkerhetspolitikk og for relasjonen mellom "de styrende" og "de styrte".

Oppgavens hensikt er å utføre en arkeologisk undersøkelse av begrepet "enemy combatant", hvordan det konstrueres, innlemmes i talen om nasjonal sikkerhet og sikkerhetspolitikk, og betydningen av den nye kunnskapen denne konstruksjonen tilfører den sikkerhetspolitiske diskursen i USA. Jeg vil spore bruken av begrepet "enemy combatants" og vise begrepets sammenheng med "Guantanamo", "Abu Ghraib", "hemmelige fengsler" og "extraordinary rendition" (bortføring av andre lands borgere utenfor egne grenser).

Tematisk behandler masteroppgaven organiseringen av den globale krigen mot terror. Ved en diskursanalytisk gjennomgang avtegnes ulike kunnskapsfelt som til sammen utgjør det vi kan kalle krigens organisering og produkter. Vi er altså opptatt av dens sammensetning og dens effekter og hvordan "enemy combatant" utspiller seg i dette feltet.

1.1 *Oppgavens begrunnelse*

Man kan jo spørre seg hvorfor denne termen og denne problemstillingen er interessant. Handler ikke tross alt "enemy combatant" om å beskytte frie og uskyldige mennesker mot farlige hensynsløse kriminelle? Handler det ikke om å beskytte vanlige mennesker mot

terrorister? De ulike svarene på disse spørsmål har sin opprinnelse i ulike perspektiver. Noen vil si at muligheten for arrestasjon uten siktelse, fengsling uten begrunnelse, telefonavlytting og overvåking av elektronisk kommunikasjon, i alle tilfeller handler om å beskytte "oss" mot "de", for at vi skal føle oss tryggere. I et samfunn hvor alle overvåkes og alle bes om å overvåke hverandre¹, kan det ligge en beroligende effekt og en trygghet i å vite at det egentlig er de "andre" overvåkningen er ute etter. Andre vil derimot hevde at når alle overvåkes, når alle spores, da er vi alle på en måte bærere av dette som er annerledes og farlig.

En viktig del av masteroppgaven er forsøket på å formidle hvordan den demokratiske og folkerettslige statens utside, som er lovløs og kaotisk, hvor alt er lov, på en og samme tid er intern og eksisterer i form av "*unntaket*", legemliggjort gjennom "*homo sacer*" (Agamben, 1995) - "*enemy combatant*". Det er opp til oss selv å demonstrere vår uskyldighet og lydighet overfor statens autoritet. Vi beveger oss alle i et kunnskapsrom preget av unntakstilstand. Kanskje er "*enemy combatant*" hvem som helst, hvor som helst. Kanskje der ikke eksisterer noen "andre", at det kun er "oss" og at det eneste som skiller "oss" fra en annen "oss" er hvorvidt vi er satt utenfor loven, og hvorvidt denne "utenfor" tilstanden blir beskrivende for vår hverdag. Individet blir en slags Schrødingers katt, som er både fritt og tvunget på samme tid, og hele tiden, ubevisst, balanserer en krypende eksistensiell kløft, hvor skillet mellom berettiget og rettighetsløs fordamper.

1.2 Samfunnsvitenskapelig betydning

Oppgavens samfunnsvitenskapelige betydning er teoretisk stor da den omhandler denne vitenskapens klassiske spørsmål. Hvordan organisere samfunnet? Det handler om organiseringen av statens interesser, og om befolkningen i skjæringspunktet mellom staten og dens interesser. Det pågår i de vestlige land en strid om de individuelle rettigheters betydning. Det mest sentrale symbol i denne striden er "*enemy combatant*". Den er et uttrykk for en rekke virksomheter og organisatoriske praksiser, men langt viktigere er den også et uttrykk for holdninger og tanker til hvordan å forvalte meninger og holdninger.

Å analysere og søke forståelse for holdninger og tiltak som reduserer individers frihet, og undersøke motiver og intensjoner som følger de nye forvaltningsteknologiene, er et viktig område for samfunnsvitenskapen. Allikevel må den praktiske samfunnsvitenskapelige

1 Slik mange plakater og reklamer har oppfordret til både i USA og England.

betydningen sies å være begrenset. Hovedsakelig ligger årsaken til dette i masteroppgavens resepsjon. Den retter seg mot en meget begrenset lesergruppe. En annen viktig betraktning er at min subjektposisjon, er avgjørende for vekten oppgaven tillegges. En masterstudent har begrenset troverdighet og prestisje å stille bak sine utsagn. På den annen side kan oppgaven muligens inspirere noen til et grundigere og mer omfattende arbeid. Mest av alt ligger oppgavens verdi i at temaet er både interessant og relevant for hendelser i dagens samfunn.

1.3 Avgrensning

Akkurat som arkeologen må undersøke tilgjengelig data og resonnerer seg frem til en gunstig sted å starte sine utgravninger, må også jeg finne det riktige tidspunkt og innenfor denne rammen, starte mine undersøkelser rundt et beskrivende symbol (Foucault 1972).

Med begrunnelse i terror angrepet mot New York 11. september 2001, har USA og en rekke andre land iverksatt utallige tiltak som berører det sivile samfunn og de enkelte individer på en fundamental måte. Jeg skal i oppgaven analysere fremveksten av begrepet "*enemy combatant*". Sentralt er forvaltningsstrategiene individene påføres samt hvordan sikkerhets- og utenrikspolitikken i USA preges av disse nye strategiene, og blir et alternativ til den juridisk/menneskeretts- pregede forvaltningsdiskursen; en alternativ "regjering" (Foucault 2002) som utgjør et direkte bindeledd mellom statsmakt og individ.

"11. september" og "Guantanamo bay" er åpenbare valg som utgangspunkt for mine egne utgravninger. Tidspunktet markerer starten på den globale krigen mot terror, og stedet er et skjæringspunkt for denne krigens offentlige polemikk og hemmelige politikk.

"*Enemy combatant*" ble til som en konsekvens av handlingene som kom i kjølvannet av 11. september. Mens dens endepunkt og skueplass er "Guantanamo", ligger dens fødsel et sted i mellom. Jeg vil derfor knytte disse begivenheter sammen gjennom en samling av begreper og vise hvordan "*Enemy combatant*" konstrueres og trer ut av det kunnskapsrom og maktfelt denne samlingen utgjør.

Mitt utgangspunkt er at 11. september gjorde hensynet til den nasjonale sikkerhet, i USA, til nasjonens fremste hensyn. Ikke bare slik at myndighetene er mer opptatt av dette enn tidligere eller på noen enestående ny måte. Myndighetene har alltid hatt dette som et betydelig hensyn

og krig mot terror har også tidligere hatt en overskyggende betydelighet for myndighetene. Det jeg mener med nasjonen er at myndighetenes altomfattende fokus på terrorisme nært faller sammen med befolkningens altopplukende frykt for den ("terrorismen" og "terroristen"). Og dette omtalte hensynet og fokuset muliggjorde den globale krigen mot terror. I begge henseende handler det om menneskerettigheter, men i krigen mot terror er det menneskerettigheter vurdert ut fra hensynet til den nasjonale sikkerhet. Om Patriot Act sa den amerikanske presidenten:

(...) It is a piece of legislation that's vital to win the war on terror and to protect the American people (...) It will improve our nation's security while we safeguard the civil liberties of our people (...) we cannot let the fact that America has not been attacked since September the 11th lull us into the illusion that the terrorist threat has disappeared².

Her forsøker presidenten å forene motsetningene mellom "den nasjonale sikkerhet" og "borger rettigheter". Ut av denne konfrontasjonen, som hele tiden er en konflikt om rettighetene til kroppen, mellom "nasjonal sikkerhet" og "borgerrettigheter", frembringes "*enemy combatant*". Denne er altså en intern mulighet i den [amerikanske] sikkerhetspolitiske diskursen, men fant først sin rettfærdiggjørelse og praktiske gjennomførbarhet i "den globale krigen mot terror".

Begrepene representerer min referanse-ramme. Det er ut ifra disse jeg søker mine kilder og det er i deres samhandling jeg sporer oppkomsten, utbredelsen og betydningen av "*enemy combattant*".

Jeg har valgt å bruke ordet "*borgerrettigheter*" istedenfor det opprinnelige "*menneskerettigheter*". Førstnevnte oppleves mer presist i forhold til problemstillingen og den analytiske vinklingen i oppgaven. For det andre vil hensynet til "*menneskerettigheter*" vises å være sentrale dragninger for de to posisjonene som ble utledet ovenfor. Jeg antyder altså en hierarkisk fremstilling som representerer "*borgerrettigheter*" som en spesifikk virkelighet innen konstruksjonen "*menneskerettigheter*", på lik linje med en rekke andre.

I denne oppgaven refereres til "*enemy combatant*". Leseren kjenner gjerne til de øvrige begreper som "*unlawfull combatant*", "*illegal enemy combatant*" eller de samme begrepene

2 Det Hvite Hus: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2##6/03/2006030##4.html> (18.05.06) Korrekt lenke: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2006/03/20060309-4.html> (02.10.07)

med suffikset "alien" foran. Der menes i alle tilfeller en henvisning til den samme skikkelsen som er tema for oppgaven. Jeg vil konsekvent benytte førstnevnte i min fremstilling. "Alien" referer ganske enkelt til de som ikke er amerikanske og har stort sett vært benyttet i lovtekster for å enkelte forskjeller i rettigheter mellom amerikanske statsborgere og de øvrige.

1.4 Oppgavens oppbygning

Oppgaven er delt i tre. Del èn som er kalt "Politikkens iscenesettelse" tar for seg hvordan den vitenskapelige tilnærmingen vekker til live de fenomener som er gjenstand for undersøkelser. Kapittel 2 gjør rede for det teoretiske perspektivet analysen bygger på. Kapittel tre fokuserer på innsamling og organisering av empiri samt begrunnelser for dette.

Oppgavens andre del er blitt kalt "sannhetsregime" og tar opp sentrale dikotomier som preger forskningsarbeidet. Denne delen er oppgavens første rent analytiske del og danner grunnlaget for oppgavens tredje del. "Sannhetsregime" inkluderer kapittel 4 [biopolitikk] og kapittel 5 [konstruksjonen av "enemy combatant"]. Oppsummert påvises her de muligheter, bevegelser og mer eller mindre ubevisste historier som danner grunnlaget og begrunnelsene for sannhetene den globale krigen mot terror er konstruert på.

"Unntaksstaten" som er oppgavens tredje og siste del tar for seg kjernen i problemstillingen, tolker, betrakter og konkluderer på bakgrunn av oppgavens tidligere deler. Det sentrale i denne oppgavedelen er den nye forvaltningsdimensjonen og potensielle konsekvenser og utfordringer som følger av denne konstruksjonen.

Oppgaven er formet mot en gradvis økende kompleksitet og bredde som belyser temaets områder og praksiser heller enn noen bestemt rekkefølge i begivenhetenes utfoldelse. Mens man godt kan beskrive oppgaven som en fortelling om "*enemy combatant*", er oppgavens fokus kunnskapen i de mange fortellinger som til sammen representerer denne skikkelsen.

Del I – Politikens iscenesettelse

"I denne verden betyr selv det beste og største lite, uten en som først setter det iscene: store menn kaller folket disse iscenesettere og skuespillere.

Lite kan folket begripe, derfor kan det heller ikke fatte det store: det er: det skapende. Men høyt setter folket disse skuespillere som spiller høyt og setter stort iscene".

-Slik talte Zarathustra³

Denne delen omhandler den teoretiske og metodiske tilnærmingen. «Politikkens iscenesettelse» er ment som en påminnelse om at forskeren gjennom sin teoretisering og tolkning delvis iscenesetter de fenomener som undersøkes. Teori og metode vekker til live spesifikke argumenter og sannheter. Politikens iscenesettelse viser til de rammer forskeren skaper for sin egen iakttagelse og kunnskapsproduksjon. At det stakitt man reiser for å innramme sin virkelighet også splitter, sorterer og til slutt ekskluderer.

Nedenfor vil der gjøres rede for de teorier og metoder som anvendes gjennom oppgaven og i denne sammenheng, hvorfor nettopp disse teorier og metoder er de som best avslører og avdekker.

Kapittel 2 starter med en redegjørelse av de teoretiske fenomener som danner grunnlaget for tolkningen og analysen av det empiriske materialet. Kapittel 3 starter på samme måte med en gjennomgang og forklaring av den metodiske tilnærmingen, for så å gå over til selve gjennomføringen av datainnsamlingen og betraktninger rundt denne prosessen.

3 Friedrich Nietzsche *Slik talte Zarathustra* (1999:31)

2.0 Teori

Nedenfor gjør jeg rede for det teoretiske perspektivet analysen bygger på. Den teoretiske tilnærming er diskursanalytisk, med Michel Foucault som utgangspunkt. Jeg gjør rede for forståelsen av begrepet "diskurs" før jeg grundigere gjennomgår mitt teoretiske perspektiv og knytter dette til målet for oppgaven og dens empiriske materiell. I koblingen mellom disse skal vi snakke om meningens materialitet og diskursens produktive krefter. I denne sammenheng introduserer jeg Giorgio Agambens begreper "leiren" og "homo sacer" og demonstrerer hvordan Agamben og Foucault møtes og samles i et biopolitisk kunnskapsfelt. Biopolitikken og den kroppslige kontroll ses i relasjon til «sannhetsregime» og "godhetsmakt". Gjennomgangen går så over i en redegjørelse av begrepet "mulighetsbetingelser" som er kanskje det mest sentrale begrepet i analysen. Dette knyttes så tilbake til biopolitikk gjennom Michael Hardt og Antonio Negris (2000) begrep "Empire" (heretter oversatt til "Imperie").

Valget av diskursanalyse som teoretisk perspektiv og metode for oppgaven, ble tatt fordi denne gir en god mulighet til å analysere sammenhenger som ikke umiddelbart fremtrer av materialet. Diskursanalyse handler om å se makt og kunnskap, samt forstå hvordan disse anvendes for å frembringe en gitt tolkning av virkeligheten. Diskursanalysen tar ikke moralske hensyn eller skiller mellom "rett" og "galt". I diskursen blir tanker om etikk og norm en mønstring av makt for å fremme eller hemme en gitt kunnskap. En opphevelse av disse er avgjørende for å kunne forstå sammenhenger som ved første øyekast virker uforståelige. Dette er særlig tilfelle for det område "enemy combatant" utgjør, hvor forestillinger om "det onde" og "det gode", religiøse hensyn og normative statusutdelinger så til de grader preger og gjennomsyrrer kunnskapsfeltet.

2.1 Diskursanalyse

"Diskurs" "er et system for frembringelse av et sett utsagn og praksiser som, ved å innskrive seg i institusjoner og fremstå som mer eller mindre normale, er virkelighetskonstituerende for sine bærere og har en viss grad av regularitet i et sett sosiale relasjoner" (Neumann 2001:18). Vi kan si at diskursen er en erfaring som er både avventende og proaktiv. Diskursen omfavner utsagnet og dens referanser, sorterer den og plasserer den i diskursen gjennom en statusutdeling. På den annen side er diskursen proaktiv ved at den på forhånd tildeler

subjektet eller utsagnets opprinnelse, tilgang til, og en posisjon i diskursen. Diskursen er dermed tvingende ved at subjektlassen muliggjør utsigelsesmodaliteten (Vårdal 1993), men er samtidig tålmodig ved at diskursen må erfares og etterlevs; subjektet står i diskursen, men føres ikke automatisk av den (Foucault 1999). For det første snakker vi om diskursens formasjonsregler og for det andre om dens interne mekanismer og praksiser.

2.1.1 Diskursens formasjonsregler

we shall call discourse a group of statements in so far as they belong to the same discursive formation; it does not form a rhetorical or formal unity, endlessly repeatable, whose appearance or use in history might be indicated; it is made up of a limited number of statements for which a group of conditions of existence can be defined.

Michel Foucault i The Archeology of knowledge 2006:131

"Formasjonsreglene bestemmer utsigelsesmodalitet, måten det som omtales i diskursen omtales på" (Risøy 1999, 18). Diskursens formasjonsregler sier dermed noe om hva som er mulig i diskursene; de utgjør diskursens mulighetsbetingelser (Ibid).

Det er tre store utelukkelsessystemer som eksisterer i alle samfunn og gjennom alle tider former diskursene og begrenser hva som får tilgang. Det første av disse er *"forbudet"* - *"tabubelagte ting, omstendighetens ritual og det talende subjekts privilegerte og eksklusive rett"* (Foucault 1999:9). Forbudet viser til hva som kan være kunnskap i diskursen, gjennom å avkreve en gitt situasjon for dens utsigelse eller subjekt for dens opprinnelse. Forbudet strukturer ikke bare hvordan kunnskap blir til i en diskurs, men utelukker enkelte ting fullstendig.

I tillegg til forbudet finnes en annen utelukkelsesprosedyre som utgjøres av forkastningen mellom fornuften og galskapen (Foucault 1999). Et skille mellom ulike taler som er mer enn en forskjell mellom fornuft og ufornuft. Ufornuften er nemlig intern i fornuften og representerer en fornuftens tale som ganske enkelt har gått seg vill. Mer enn dette representerer galskapen andre siden av en forkastning hvor en helt annen tale kan operere ut i fra ukjente betingelser (Foucault 2003). Galskapen er meningsløs og ekskludert fra diskursen. Den kan bare omtales ut i fra fornuftens beleiring av den, og kan derfor kun inkluderes i diskursen gjennom fornuftens tolkning av det som er utenfor og galskap (Risøy 1999).

Forbudet og forkastningen som utgjør skillet mellom fornuft og galskap handler i begge tilfeller om utsigelsen av det sanne; om det å være i "det sanne". Disse utelukkelsesmekanismene uttrykker en kollektiv vilje til sannhet som individet ikke enkelt kan påvirke, men som samtidig viser til diskursens bevegelse (Vårdal 1993).

Den tredje mekanismen, som kalles viljen til sannhet, utgjør den minst synlige, men allikevel viktigste prosedyre for utelukkelse i samfunnet (Foucault 1999). Den omslutter de øvrige og modifierer dem. Viljen til sannhet skaper bevegelse i systemet av forbud og fornuft og galskap. Dens søken etter en stadig sannere sannhet medfører at det på ulike tidspunkt i en historie ikke er den samme kunnskap som ekskluderes. Konsekvensen er ikke en uavbrutt linje mot en absolutt opplysthet, men innebærer heller tidvise brudd som muliggjør annen kunnskap enn det som tidligere var mulig.

2.1.2 Diskursens interne fordelinger

Diskursenes interne fordelinger viser til interne prosedyrer for hvordan diskursene utøver kontroll over seg selv- "*diskursens begivenhets og tilfeldighetsdimensjon*" (Foucault 1999:15). Dette er prinsipper og mekanismer som organiserer og uttynner gjennom fordeling og kategorisering. Denne identitetsskapelsen eller dannelsesprosess bidrar til at diskursene blir mer oversiktlige (Risøy 1999).

Kommentaren er den første av disse indre fordelingene. "*Kommentaren er diskurser, tekster eller tale med autoritet som blir tolket. Kommentaren vil avsløre en dypere mening med teksten eller diskursen, den dypere og kanskje egentlige mening som ikke ligger fremme slik at alle kan se den*" (Risøy 1999:21). Kommentaren har altså sin opprinnelse i noe som allerede eksisterer og dens identitet er et utslag av dens referanse til dette som allerede er gjort. På den annen side er den tolkende i sin reproduksjon og åpner dermed for en uendelig produksjon av diskurser. Kommentaren fullbyrder teksten ikke hovedsakelig gjennom gjentakelsen, men ved å vise til opprinnelsens usagte og ubevisste; dens hemmelige kunnskap som kommentaren vil avsløre (Foucault 1999).

For det andre snakker vi om forfatteren. "*(...) som grupperingsprinsipp for diskurs, som deres betydnings enhet og opprinnelse, som arnestedet for deres koherens*" (Foucault 1999:17). Forfatteren begrenser altså diskursens tilfeldigheter ved å innføre en individualitet som kan

tilskrives ansvar. Kommentaren og forfatteren er således til en viss grad komplementære ved at kommentaren knytter seg til den kjerne den referer til mens forfatteren får rollen som diskursens arnested. "*Diskursen tilskrives noe eller noen, den får sin betydning eller virksomhet derfra*" (Risøy 1999:22). Dette innebærer ikke at forfatterfunksjonen fungerer på alle områder eller på samme måte. Ikke alle diskurser får noen mening ved å tilskrive en forfatter, samtidig vill ikke forfatteren, der denne avkreves, alltid har samme funksjon (Foucault 1999). Der eksisterer eksempelvis diskurser som forsvinner med utsigelsen, som bruksanvisninger og kontrakter. Eller innen litteratur, filosofi og vitenskap hvor forfatterens betydning varierer mellom hver kategori (Ibid). "*Kommentaren begrenset diskursens tilfeldighet ved hjelp av et identitetsspill som skulle ha gjentakelsens og det sammes form. Forfatterprinsippet begrenser den samme tilfeldigheten ved et identitetsspill som har individualitetens og selvets form*" (Foucault 1999:19).

For det tredje har vi det begrensingsprinsipp vi kan kalle "*disiplinene*". "*Det er mulig at man utsier det sanne i det ville utvendighetsrommet, men man er bare i det sanne når man adlyder et diskursivt <politis> regler som man må reaktivere i enhver av sine diskurser*" (Foucault 1999:21). Å stå i "*det sanne*" innebærer på ingen måte at det er noen sannhet som i et tilfelle produseres. Dette feltet inkluderer såvel feiltagelser som sannheter. På samme måte inkluderer disiplinenes utside hverken feiltagelser eller sannheter. For å kunne betraktes som det ene eller det andre må kunnskapen innskrives i en "*bestemt type teoretisk horisont*" (Ibid:20). Den må underkastes et sett av metoder og påstander.

Disiplinene stiller seg altså i motsetning til kommentaren ved at heller enn å vise til et historisk utgangspunkt som skal reproduseres eller fullbyrdes utgjør disiplinen grunnlaget for å konstruere nye utsagn. Disiplinen står samtidig i motsetning til forfatteren ved at den henviser til et objektområde heller enn til en individualitet. Den er et sett av metoder og påstander, regler og definisjoner, som står til rådighet (Foucault 1999). Oppsummert kan vi si at "*Disiplinen er et kontrollprinsipp for diskursproduksjonen. Den fastsetter diskursens grenser ved hjelp av et identitetsspill som har form av en vedvarende re-aktualisering av regler*" (Ibid:22).

Subjektet i diskursen skapes og defineres av utelukkelsessystemer og uttynningsprinsipper. Disse praksisene utgjør maktfelter hvor ulike kunnskaper innsettes i relasjon til hverandre (Foucault 2006). Dette er et sentralt element i forståelsen av hvordan utsagn opptrer i

motsetning til hverandre, uten å endre diskursens definerende kunnskap. *"Diskursen (...) ikke bare simpelthen er det som gjengir kampene og herredømmesystemene, men det man kjemper om og ved hjelp av, makten man søker å bemektige seg"* (Foucault 1999:10).

Diskursbegrepet er åpenbart nært knyttet til makt og diskursens opprettholdelse og hegemoniets videreføring er avhengig av nye produksjoner, som bekrefter gyldigheten, samt mekanismer som sanksjonerer avvik.

2.2 Kunnskap/Makt

Makt opptrer alltid i en gitt relasjon til kunnskap. Kunnskap er således et helt sentralt begrep å gjøre seg kjent med. I denne sammenheng er resepsjon, som er måten noe blir forstått på, et avgjørende begrep. Ord og setninger kan bære i seg konnotasjoner som oppleves forskjellige mellom mottagerne (Neumann 2001). Resepsjon åpner for tolkningsvariasjon.

Resepsjon er ikke bare en forskjell i kunnskap som grunnlag for tolkning, men impliserer også en mønstring av makt. Denne maktmønstringen er et grunnlag for skapelsen av symboler. I denne sammenheng er *"Guantanamo"* et egnet eksempel. For noen er det et symbol på en ytret fortvilelse over den usynlige fiende og samtidig en nødvendig konsekvens av denne. For andre er det et symbol for den aller groveste form for overgrep og pinsler.

Når symboler institusjonaliseres, slik man kan si at *"Guantanamo"* har blitt det, kan man kalle dem artefakter. Artefakter er kulturelle avleiringer av virksomhetsutøvelsen (Neumann 2001). De er vanskelige å forstå da de dekodes innenfor rammene av en gitt diskurs. Deres forklaringskraft og betydning for virkelighetslegitimering vil derfor variere mellom aktører. En forstår altså at det er relasjonen mellom hva man vet (kunnskap) og hvordan man får vite det (makt) som er den sentrale konstellasjonen i diskursanalysen. Foucault skriver i *Overvåking og straff*: *"Det er ikke det erkjennende subjekts virksomhet som frembringer en for makten nyttig eller ubehagelig kunnskap. Men det er forholdet <kunnskap-makt>, de prosesser og kamper dette forhold rommer og utgjør, som bestemmer kunnskapens former og mulige områder"* (Foucault 1999: 30).

Å erfare makten innebærer å oppleve dens produktive krefter, kjølvannet av dens virke. Der eksisterer ikke noe maktfelt uten et tilsvarende kunnskapsområde og likeledes dannes ingen

kunnskapsområder uten et strukturerende og regulerende maktfelt (Risøy 1999).

2.2.1 Meningens materialitet

Meningens materialitet er en konsekvens av diskursive praksiser og mer eller mindre tiltenkte utfall av dynamikken i relasjonen kunnskap-makt. Vi snakker her om maktens produktive krefter- kunnskapens tilblivelse.

Forholdet [kunnskap-makt], med dets muligheter og konsekvenser søkes gjennom det offentlige. Slaget om ”*enemy combatant*” er både offentlig og privat. Dens kjølvann, scene og verktøy er i alle tilfeller offentlige elementer- aviser, tidsskrifter, internett og visuelle nyhetskanaler. ”*Det sanne*” kan spores i dette reservoiret av innspill og uttrykk hvor mediekanalene formidler, uttynner, utfyller og be-rammer.

Offentligheten slik denne representeres av aviser, bøker, fjernsyn, artikler, og internett utgjør både posisjoner som tjener som sorterings og uttynningsteknologier for diskurser, men er samtidig [i sin totalitet] det reservoir og den arena hvor de ulike posisjoner kjemper for sin indentitet og tolkning. Offentlighetens utside er ryktene, det usagte og de ubevitnede samtaler. Idet kunnskap siver inn rammes denne av forordninger og praksiser vedrørende opphav og formkrav (Foucault 1999). Man kan da gjerne si at kunnskapen står i skjæringspunktet mellom makten som hemmeligholder og makten som avslører. Vi snakker altså ikke om en innsikt utenfor ”*kunnskap*”, men om en ”*meningens materialitet*”. Kunnskapens form er et utslag av strategiske avveininger og kunnskapens bearbeidelse [i sin ferd fra utside til innside] og i sin alminneliggjøring inngår den i samhandling med annen kunnskap.

”*Meningens materialitet*” er en overdragelse av inspirasjon og intensjon til tolkning og kategorisering. Det er altså snakk om en diskusjon om og avveining mellom ”*opprinnelse*” og ”*funksjon*”. I dette ligger at resepsjon åpner for tolkningsvariasjon og at det ikke trenger være kontinuitet mellom ”*intensjon*” og ”*funksjon*”. Denne ”*meningens materialitet*” er vi noe tar opp igjen i del II (3.4.1) og del III (6.4.1).

Mediene må altså ses som en strøm av muligheter som gjennomsyrrer diskursene og tolkes og re-presenteres av ulike maktfelter. I dette bildet ses ikke makt i noen instrumentell forstand. ”*Makten må heller tolkes som et nett av stadig spente, stadig virksomme relasjoner enn som et*

privilegium man kan være innehaver av (...) Man må kort sagt kunne tenke seg at makten snarere utøves enn eies” (Foucault 1994:29). Makten er upersonlig og overpersonlig idet at den utspilles i et nettverk av strategier, taktikker, mekanismer og praksiser som ulike sosiale grupper kan adoptere og transformere. Den er altså ikke personavhengig i instrumentell forstand, men heller noe som oppstår i relasjoner og manipuleres gjennom ulike mekanismer og praksiser, bevisst og ubevisst. Makten er alltid til stede og former kunnskapen vår (Foucault 1994).

Foucault ser altså makt over flere dimensjoner, over alle abstraksjonsnivå, som en aktiv binding i gruppe-dynamiske prosesser, med mulige konsekvenser langt utover en gitt gruppe og diskurs. Meningsinnholdet i diskurser blir dermed ikke noe permanent, men heller i stadig fluks. Som et resultat er det hele tiden kamp mellom posisjoner i diskursen. Man kan da spørre seg- hvilken makt og kunnskap er det som søkes?

2.2.2 ”Regjering” og ”bio-politikk”

I denne gjennomgangen vil jeg introdusere Giorgio Agambens (1998, 2002) teorier om *"leiren"* og *"homo sacer"*, drøfte og koble disse til Michel Foucault (1999, 2001, 2003) i det *"biopolitiske"* feltet. Vi begynner med en gjennomgang av begrepene *"regjering"* og *"biopolitikk"*.

Med regjering forstår jeg den helheten som dannes av institusjonene og prosedyrene, analysene og refleksjonene, overslagene og taktikkene (...) Med regjering forstår jeg for det andre den tendens, den kraftlinje som i hele vesten uopphørlig og over lang tid leder til at den formen for makt som man kan kalle <regjeringen>, blir viktigere enn alle de andre maktformene så som suverenitet og disiplin (...) Endelig tror jeg man med regjering kan forstå den prosess, eller snarere resultatet av den prosessen som førte til at middelalderens rettstat, som på 1400- og 1500-tallet blir en administrasjonsstat, litt etter litt blir <regjerifisert>.

(Foucault 2002:68)

Foucault viser her til hvordan den store befolkningsveksten i Europa gjennom middelalderen, ledet til endringer i hvordan man vurderte *"styring"*. Ved at *"befolkningen"* vokste frem som intervensjonsfelt, fremstod nye kunnskaps-makt relasjoner. Gjennom århundrene vokste det frem et utall teknologier som åpnet muligheten for kontroll med kroppens forplantning, fødsler, dødelighet, levealder, ferdigheter, nytte og føyelighet, *"med alle de omstendigheter*

som kan få disse faktorene til å variere; disse tas hånd om av en rekke inngrep og regulerende kontrollformer: en befolkningens bio-politikk. Kroppens disiplineringsformer og reguleringene av befolkningen utgjør de to polene som organiseringen av makten over livet har utviklet seg langs" (Foucault 1999:152). Foucault viser til en subtil dressur av befolkningen. Denne innebærer både abstraksjon og individualisering. Det er befolkningen som gruppe man har som mål for oppdragelse, men taktikkene og praksisene retter seg allikevel mot en individualisert kropp. "Regjeringen" utgjør et finmasket nettverk av relasjoner som til tross for sin disiplinerende funksjon, har utforutsigbare effekter.

I systemet av forvaltende strategier innsetter Agamben seg, og demonstrerer hvordan denne makten som omfavner også strekker seg til dem som står utenfor- de ekskluderte. Loven, hvis innside er de reguleringer og strategier vi alle omgis og styres av, har også en utside- "unntaket". Denne utsiden er på ingen måte noe makt vakuum, men kanskje heller en representasjon av den absolutte makt. Gjennom utsiden refereres noe vilt og hemningsløst. Der Foucault viser til regelbundne systematiserende disiplinerende regimer, demonstrerer Agamben et felt av absolutt mulighet. I utsiden oppstår regelen med utsigelsen⁴ og viser til et felt som er fullstendig arbitrært og uten kontinuitet, hvor neste utsigelse enten kan videreføre eller opphøre den forrige. I utsiden er hver regel og hver utsigelse unike begivenheter. Utsiden, eller unntakstilstanden, konstitueres av "*Homo Sacer*" og "*leiren*". De er legemliggjøringen av den suverene makt, eller gjerne subjektposisjonen "*suverenen*".

The exception is a kind of exclusion (...) What is excluded maintains itself in relation to the rule in the form of the rules suspension (...) The rule applies to the exception in no longer applying, in withdrawing from it (...) The "force" of law consists in this capacity of law to maintain itself in relation to an exteriority.

-Giorgio Agamben (1998: 17-18)

"*Bare life*" er tilstanden som åpenbares, når "*suverenen*" manifesteres. Tilstanden er en konsekvens av maktens samling i en enkelt posisjon- en posisjon som utfordrer øvrige strukturer og blir en betydningsfull tendens i "*bio-politikken*". Den erstatter ikke "*bio-politikken*", men tilskjærer dens domene og utfordrer dens vanskelig kontrollerbare virkninger. "*Bare life*" blir således et definerende motstykke til "*suverenen*". Til sammen

4 Refererer her til Agambens bruk av "Führerbefehl". Et juridisk perspektiv som ble utformet under andre verdenskrig i Tyskland. Dette uttrykte at ordene fra «der Führer» (Hitler) automatisk fikk kraft som lov. Thorvald Sirnes i Scandinavian Journal of Disability Research (Vol 7, 2005)

representerer de en historisk maktrelasjon hvor den direkte koblingen mellom maktens utsigelse og kroppen den omslutter, krymper uforutsigbarheten i det biopolitiske domene og lover en mer kontrollerbar form for makt-mål relasjon.

"*Bare life*" er således ikke en erstatning for "*bio-politikk*" heller en alternativ makt. Relasjonen Homo sacer-suverenen representerer en eldre og mindre raffinert kunnskap om makt, dens opphav og interaksjon. Det system av makt og kunnskap, biopolitikken beskriver, innehar også relasjonen "*homo sacer*"- "*suverenen*", som en mulighet og potensial, i det at kroppen til enhver tid er underlagt ulike overlappende makt-strukturer. Man kan da hevde at den "*bio-politikken*" Foucault omtaler, er en utvikling av tidligere direkte maktrelasjoner kroppen har vært underlagt. "*Bare life*" hos Agamben (1998) er dermed både et uttrykk for den middelalderske suverensens grenseløse makt og samtidig en integrert del av Foucaults "*bio-politikk*" ved at eieren av denne tilstanden er "fjernet", men allikevel politisert og underlagt prinsippielt de samme maktformene.

"In the system of the nation-state, the so called sacred and inalienable rights of man show themselves to lack every protection and reality at the moment in which they can no longer take the form of rights belonging to citizens of a state" (Agamben 1998:126). I unntakstilstanden reduseres mennesket til en kropp. "Borger" rettighetene mister sin betydning idet kroppen skilles fra "borgeren". I denne konstruksjonen sporer vi altså "*homo sacer*", en rettighetsløs og utstøtt kropp. Denne skikkelsen:

(...) belongs to God in the form of unsacrificeability and is included in the community in the form of being able to be killed (...) what defines the status of homo sacer is therefore not ordinary ambivalence of the sacredness that is assumed to belong to him, but rather both the particular character of the double exclusion into which he is taken and the violence to which he finds himself exposed.

(Agamben 1998:82)

"*Homo sacer*" er utenfor loven og kan dermed bli drept uten at det er mord. I denne eksklusjonen er han redusert til undersøkelsesobjekt og prøvesten for den suverene maktutfoldelse. Sentral i relasjonen mellom "*suverenen*" og "*homo sacer*" er "*leiren*". Det "rom" som knytter den suverene makt, direkte med sin representant- "*homo sacer*". Agamben (1998) referer her til konsentrasjonsleirene slik de etter hvert fikk uttrykk i andre verdenskrig.

“The camp is the space that is opened when the state of exception begins to become the rule (Agamben 1998:168) (...) the essence of the camp consists in the materialization of the state of exception and in the subsequent creation of a space in which bare life and the juridical rule enter into a threshold of indistinction” (Agamben 1998:174). "Leiren" fullfører eksklusjonen, uten tap av dominans, hva som skjer i dette "rom" er dermed irrelevant for dets maktpolitiske betydning.

Relasjonen mellom Foucault og Agamben viser på den ene siden til et maktfelt som innlemmer og former. En subtil effekt av ulike kunnskapers samhandling og utfoldelse. På den annen side demonstreres vi et område hvor kroppen er underlagt den absolutte tvang, men uten noen form for disiplin. En utestengelse av kroppen som skiller den fra verdighet og retten til en individuell fremtid. Dette utgjør kjernen i forskjellen mellom Foucault og Agamben; at hos Foucault er disiplin et internalisert system som ordner subjektets relasjon til kunnskap og omgivelser, mens det hos Agamben representeres en kropp som er rensket for sin individualitet på den måten at dens skjebne er totalt tildelt utenforliggende og ikke-internaliserte maktformer. Kroppen står, hos Agamben, bar og sårbar, men har allikevel en viktig symbolsk funksjon. Ved at kroppen representerer ”unntakstilstanden”, legemliggjør denne tilstanden og stiller den ut, beskrives også noe om det som er innsiden og loven.

For bedre å forstå oppføringen av de utstøtte og deres område, områdets innredning og individenes innretning i den ordinære politiske sfære, vil jeg beskrive den godhetsdiskursen som omslutter dem. Vi må derfor forstå "godhetsmakten" og det "sannhetsregime" (eller dispositiv) som gir godhetsdiskursen mening.

2.3 «Sannhetsregime» (dispositiv) og «godhetsmakt»

Nedenfor beskriver jeg ”sannhetsregime” slik dette fremstilles av Vårdal (1993) og ”godhetsmakt” ifølge Sirnes og Loga (2003) og Loga (2005).

2.3.1 «Sannhetsregime»

”Sannhetsregime» er *"et heterogent ensemble, som omfatter diskurser, institusjoner, arkitektoniske innretninger, reglementerte avgjørelser, lover, administrative forholdsregler, vitenskapelige utsagn, filosofiske, moralske eller filantropiske læresetninger - kort sagt såvel*

det diskursive som det ikke-diskursive" (Foucault (1978) i Vårdal 1993:81). Med dette menes at det eksisterer utallige "sannhetsregimer". Vi kan snakke om et familiens «sannhetsregime» eller vi kan snakke om diskursen rundt romani⁵ som et sannhets-regime. Alternativt kan vi snakke om nasjonale «sannhetsregimer». Sitatet inkluderer samtidig kunnskapen om en særskilt historisitet som skiller et sannhetsregime fra et annet. Der vil være en historisk linje hvor begivenheter og tolkninger henger seg på [sannhetsregime] og tilfører en gradvis økende dybde, kunnskap og ikke minst sannheter og ritualer som avfødes i den kontinuerlige bevegelsen. Implisitt i sitatet kommer det også frem at det eksisterer en fordeling og orden mellom disse regimer. Ikke på den prototype-aktige måten hvor noe er mer sant enn noe annet og de øvrige uttrykker en grad av familielighet (Lakoff 1990), men gjennom en deling av historiske erfaringer og tolkninger som langs den historiske aksene ordner regimene i samsvar med utbredelsen av ethvert regime. Alle regimene er altså like "sanne" og uttrykker disse "sannhetene" på mer eller mindre lokale eller globale nivåer.

Den historiske dimensjonen utgjør et grunnlag regimet konstrueres på, men den er som antydnet meget sammensatt. Vi snakker ikke om noen bevisst tolkning av den historiske erfaringen. I sin helhet representerer dette regimet en gradvis tilvirket tilstand hvor en mengde teorier, praksiser, mekanismer og vitenskaper inngår. Historiske begivenheter, tolkninger av disse, artefakter som legemliggjør disse tolkningene for så selv å inngå i tolkningen av sammenslutningen av artefaktens betydning; myter om styringskunst, "regjering" (Foucault 2002) og religiøse så vel som vitenskapelige betraktninger. Sannhetsregimet utgjør konsekvensen av totalitetens interaksjon med de erfarte og tolkede betydninger.

Regimet er på en og samme tid både statisk og bevegelig. *"Regimet har sin egen dynamikk og strategi. Det har en vilje til viten som forstås som en drivkraft og strategi som er iboende i sannhetsregimet. En iboende dynamikk og strategi eller intensjonalitet, som ikke kan tilbakeføres til noe subjekt, noen underliggende årsak eller noe utenforliggende forklaringsprinsipp"* (Vårdal 1993:81). Vi kan kalle det statisk fordi ingen kan endre dets retning eller betydning (I tilfellet 9/11 er det ikke slik at hendelsen gir innhold til sannhetsregimet- heller må vi si at det er på grunn av sannhetsregimet at 9/11 kan få det

5 Romani: Although the Romani people are often referred to as "Gypsies" (and prefer to be called by their more proper designation, *Roma*), not all "gypsies" or nomadic peoples are Roma. The Roma are descendants of the ancient warrior classes of Northern India, particularly the Punjab, and they are identifiable by their language, religion, and customs, which can be directly linked to those of the Punjabi in northern India. <http://www.romani.org/> (12.06.07)

innhold det fikk). ”Sannhetsregime” er bevegelig på bakgrunn av dens indre mobilitet og dynamikk. Det er altså ikke opp til et gitt subjekt å tolke og gi mening til «sannhetsregime». Disse forfattere og kommentarer (Foucault 1999) vil i stedet inngå i det historiske feltet for så å tolkes gjennom regimet selv. Dermed inngår regimet også i den sosiale ortopedien (Vårdal 1993).

Sannhetsregimet er en sentral del av den sosiale ortopedien fordi den i vesentlig grad former det "offentlige" individet. Sannhetsregimet utgjør nemlig "*forsamlingen av regler etter hvilket det sanne er skilt fra det falske*" (Vårdal 1993:67). Et individ i det "*sanne*", må vekke til live "*sannhetsregime*" i alle sine diskurser.

Betydningen og bruken av begrepet «sannhetsregime» er i denne oppgaven nært knyttet opp til kunnskaper som kan identifiseres i et særskilt amerikansk kunnskapsfelt. Videre i oppgaven vil dette regimet refereres til som "*det amerikanske*". Bruken av begrepet er rettet mot analysen av ”makt” i oppgaven. Spesielt til konstruksjonen, fordelingen og betydningen av posisjoner i diskursene. Jeg anvender altså «sannhetsregime» som en forståelse for talen om den globale krigen mot terror og den offentlige polemikk som forbindes med denne.

2.3.2 ”Godhetsmakt”

”Arendt mente at synliggjøringen gjorde godheten korrumpert ut fra egne målestokker. For Arendt måtte godheten skjue i det skjulte. Dersom den trådte frem i det offentlige ville makten oppstå. Dette kan knyttes til at den synlige godheten utsettes for en sosial målestokk. Idet godheten fremtrer blant menneskene fordeler den makt”.

Loga (2005:319)

Godheten deles altså i dimensjonene åpen og skjult, hvor den skjulte godheten viser til en mer ekte og mer ren godhet. Med dette menes at den offentlige godheten innfører «makten» ved at godheten tildeles en status og hensikt. Loga (2005) beskriver hvordan makten korrumpere godheten, ved å referere til begrepene ”asymmetri” og ”uimotigelighet”. Førstnevnte viser prinsipielt til en hierarkisk situasjon som oppstår mellom den ytende og den mottagende. Ved at relasjonen gjøres synlig, gjøres begge oppmerksom på den og den mottagende vil stå i en takknemlighetsgjeld mens den hjelpende inntar en moralsk overskuddsposisjon. I denne posisjoneringen skaper den ytende sin subjektposisjon som god og tildeler samtidig den

mottagende sin posisjon som hjelpetrengende og underordnet (Ibid).

Her ses den ”asymmetriske” relasjonen som en diskursiv effekt, eller som en konsekvens av hvordan godhetsbegrepet blir erobret, brukt og forvaltet” (Loga 2005:319). Anledningen til å forvalte godheten gir rom for å definere kunnskapsområder gjennom å sette begrensninger for hvem og hvordan man kan opptre i forhold til godheten. ”Makten ligger i utelukkelsen av alternative posisjoner. Opposisjon og protest kan ikke konstruere en positiv, affirmerende selvforståelse – som en realisering av verdier som tilhører andre dimensjoner enn ond/god (Sirnes og Loga 2003)”. Dette fører oss inn på godhetens «uimotsigelighet». Godheten eksisterer på et nivå hvor debatt ikke er mulig. Å problematisere eller definere godheten kan fort oppleves som et forsøk på å begrense den eller undergrave den og man havner da i opposisjon til det gode og risikerer å fremstå som ond eller kynisk (Loga 2005). Det innebærer dermed en form for immunitet å kunne utsi godheten. I en godhetsdiskurs vil det heller enn noen reell motstand eksistere en tilstand av gjensidig forsterkning. Legitimiteten ligger i enighet med det gode og man risikerer da en situasjon som degenererer til en godhetskorrupsjon hvor posisjonene søker å overgå hverandre (Ibid).

"Godhetsmakten" slik den anvendes i oppgaven er en henvisning til «sannhetsregime» slik det fremstår som "det amerikanske" og refererer til regimets betydning for diskurs produksjonen. Begrepet henviser til utsigelsen av en godhetsdiskurs og det er gjennom denne vi kan si at der utøves en godhetsmakt. Dens godhet er i alle henseende presumptiv og det er ikke slik at å omfattes eller forvaltes av en godhetsmakt innebærer noen iboende godhet.

2.4 Mulighetsbetingelser

I denne gjennomgangen av mulighetsbetingelser skal vi bygge videre på det ovennevnte ved å synke dypere i detaljene og redegjøre for komponenter i "regjeringen". Mer presist skal vi gjøre rede for muligheter og betingelser for den moderne kontrollen over kroppen, dens fremvekst, utvikling og plass i den verden som beskrives i oppgaven. Vi begynner med en gjennomgang av "Panoptismen" og redegjør deretter for dens prosessuelle og prinsipielle karakter. Deretter legges frem Foucaults redegjørelse for "disiplinen" i Overvåking og straff (2001). Til slutt gjøres rede for "Imperie"⁶ og på hvilken måte disse biopolitiske begreper er sammenvevde og integrerte.

6 "Imperie" er en oversettelse av begrepet "Empire" som er drøftet i Hardt og Negris bok av samme navn.

2.4.1 "Panoptismen"

I sin redegjørelse for "*Panoptismen*" starter Foucault (2001) med en fortelling om pesten og dens relasjon til spedalskheten. Spedalskheten var utgangspunktet for et eksklusjonssystem, en grov sortering hvor det syke ble fjernet og isolert. I motsetning til dette finner vi de prosedyrer og forordninger man implementerte overfor pesten. I stedet for en ekskludering finner man et omfang av regler og beslutninger som regulerer, former og overvåker det rom hvor pesten har slått rot. "*Den spedalskes eksil og den pestbefengtes arrest realiserer ikke den samme politiske ønskedrøm. Den første uttrykker drømmen om et rent og purt fellesskap, den andre drømmen om et disiplinært samfunn*" (Ibid:178). Mens man lar den spedalske forsvinne i en isolert utside, gjennomgår den pestbefengte en individualiserende behandling gjennom en nøyaktig og intim kontroll og nedtegning av sykdommen, dens tegn og forløp. Individet inngår i en større kartlegging og eksaminering som sorterer, klassifiserer og kategoriserer kroppene. Til dette arbeid konstrueres et betydelig apparat av mennesker og prosedyrer til å omslutte og underkaste seg de syke kroppene.

I følge Foucault (2001) ser man på 1800 tallet at disse linjene langs hvor man har sortert mennesket etter hvert kommer nærmere. Med bortfallet av den spedalske antok dens prosedyrer og sortering en symbolsk betydning. Med den "store innestengning" (Foucault 2003) fant eksklusjonen en folkemasse som så ble tolket gjennom disiplinens fordelinger, organisering og forvaltning av kroppene. Tiggere, omstreifere, forbrytere og gale ble møysommelig registrert og katalogisert som en symbolsk "*spedalsk*". Den "*spedalske*" ble individualisert og behandlet som den "*pestbefengte*" gjennom å påtvinge den utstøtte disiplinens eksaminering og individualiserende vurdering. De maktmekanismer som idag betegner det unormale for så å underkaste det sin behandling er sammensatt av disse to formene ("*spedalsk*" og "*pestbefengt*") som de stammer fra (Foucault 2001).

Benthams Panopticon er denne sammensetningens arkitektoniske skikkelse. Prinsippet er som kjent slik: Omkretsen er en kjede bygninger, i midten står et tårn. Dette er gjennomstukket av store vinduer. Omkretsens bygninger er inndelt i celler, som alle er like brede som bygningen selv, og har to vinduer: Det ene vender innover og svarer til tårnets vinduer, med det andre vender utover og lar lyset slippe inn i cellen (...) Gjennom motlysvirkningen kan man fra tårnet, hvis vinduene er nøyaktig tilskåret lyset, iakta de små fangsilhuettene i periferien (...) Slik oppnås den panoptiske hovedvirkning: At den innsatte stadig skal være og vite seg synbar - for dermed fungerer makten automatisk. Bevokningens virkninger er permanente, selv om den som handling betraktes ikke pågår uavbrutt. Maktens fullkommenhet gjør at det nærmest blir

overflødig å bruke den.

(Foucault 2001:179-180)

I denne strukturen kan den bevoktede aldri se seg selv annet enn vaktet. Makten er synlig gjennom den bevoktedes visshet om sin synlighet og er ukontrollerbar fordi den bevoktede alltid er observerbar, men aldri kan være sikker på om han er under observasjon. I utgangspunktet er det snakk om en teknologisk struktur som svarer til spørsmålet om effektiv kontroll og overvåkning, men betegner etter hvert også noe langt mer.

"Panoptismen er det almene prinsipp for en ny <politisk anatomi> hvis emne og formål ikke er kongemakten, men disiplinforholdene (...) Panopticon er en enkel og lett anvendelig modell av et samfunn som er helt gjennomtrengt av disiplinære mekanismer." (Foucault 2001:186-187). "Panoptismen" er et potensial som gradvis vokser frem med det "disiplinære samfunn". I sitt fulle symbolske potensial er den umulig å opponere mot. Dens uendelige opprinnelsespunkter krysser og tangerer hverandre i et fletteverk som ikke kan unngås. "Panoptismen" må ses som en effekt mye mer enn en hensikt. Den er en erfaring som vokser frem av disiplineringen av samfunnet. Vi kan allikevel si at den (panoptismen) har en intensjonalitet, gjennom disiplineringen, hvis opprinnelse finnes i de utallige sannhetsregimer (som familien, nabolaget, arbeidsplassen, nasjonen osv.) og er derfor både statisk og bestemmende samtidig som den har en indre mobilitet som skaper bevegelse.

"Overgangen fra den ene typen disiplin til den andre, fra unntakstilstandens disiplin til den almene bevoktnings, beror på en historisk endring: De disiplinære virkemidlers tiltagende utbredelse gjennom det 17. og 18. århundre, dannelsen av hva man skulle kalle det "disiplinære samfunn" (Foucault 2001:187). Vi snakker her om en bevegelse fra en disiplin som avverger og beskytter til en disiplin som foredler og forbedrer. En utvikling fra en disiplin som er lokalisert til en disiplin som er almen.

Mens "Panoptismen" vokser frem med samfunnets disiplinering må dette ikke forveksles med noen særegen tilknytning til dette utviklingsnivå. Hvis vi snakker om Panopticon slik det fremstår som en bygningsmessig materialitet, vil en slik forståelse være korrekt, men Foucault (2001) fremhever noe som er viktigere enn dette. Panopticon løste et taktisk problem som berørte "disiplinens" hensyn, men antar etter hvert en bredere betydning. Dette kommer vi tilbake til i slutten av kapittelet.

2.4.2 "Disiplinen"

"(...) <disiplinen> kan verken identifiseres med en særskilt institusjon eller et særskilt apparat. Den er en type herredømme som innebærer et helt sett instrumenter, teknikker, fremgangsmåter, anvendelsesnivåer og angrepsmål. Den er et herredømmets <fysikk> eller <anatomi>, den er en teknologi" Foucault (2001:192). Med begrepet "disiplin" mener vi utviklingen av den kroppslige detaljstyringens foretakende. De systemer for kroppens underkastelse og ufarliggjøring som etter hvert går over til å bli et befolkningens intervensjonsverktøy. Et redskap for temming og foredling som tillater en møysommelig overvåkning av det produktive corpus. Med "disiplin" antar vi altså en bevegelse gjennom kontrollens mekanismer til opplæringens og overvåkningens taktikker. Endepunktet er her det Foucault (2001) kaller det "disiplinære samfunnet".

Å holde disiplin er noe annet enn å være slavedriver (...) Det som gjør disiplinen elegant, er nettopp at den klarer seg uten dette bekostelige og voldelige forhold, og likevel oppnår minst like store nyttevirksomheter (...) Disiplinforholdet er også noe annet enn forholdet mellom føydalherren og hans vasall (...) Disse disiplinære metoder skiller seg også fra klosterlivets askese og <disiplin> (...) De disiplinære metoders historiske øyeblikk er når det oppstår en menneskekroppens kunst som ikke bare tilsikter å bedre kroppens ferdigheter, og heller ikke å underkue den enda mer, men å skape en relasjon som på én og samme tid gjør kroppen lydligere jo nyttigere den er, og omvendt.

(Foucault 2001:127)

Fremstillingen benekter allikevel ikke noen familielikheter eller historisk slektskap. "Disiplinen" er på en måte alle disse relasjoner og uttrykker hele tiden deres kunnskap. Maktforholdene eksisterer i disiplinens virkninger og muligheter, men gjøres mindre påaktet gjennom fraværet av maktens tydelige opprinnelse. Det er dette Foucault mener når han sier at makten virker heller enn å bevirkes. "Disiplinen" utgjør et teknologisk felt og en maktutøvelse individet internaliserer og som virker gjennom hele individet heller enn å være en kraft som trykkes mot kroppens overflate, og dette representerer overgangen fra den underkastende makten til den biopolitiske makten.

Hjørnesteinen i dette disiplinære veldet tildeler Foucault (2001) "eksaminasjonen"; eller gjerne "det hierarkiske blikk" og "den normaliserende sanksjon". Eksaminasjonen vokser til i skolen, sykehuset og militæret (bl.a.) og uttrykker behovet for en øket kontroll. Et behov og en mulighet for øket kontroll som vokser frem av den voldsomme befolkningsveksten og den

økonomiske differensieringen som vokser frem med kapitalismen. "Disiplineringen" er med andre ord en side ved "regjerifiseringen".

"Det hierarkiske blikk" referer til et system for overvåking. Kanskje mer enn et system viser den til et ønske og så en betydning. Veksten i både industrien og militæret gjennom 16. og 17. århundre medførte et kontrollproblem. Løsningen på dette var en romlig inndeling som tillot en kontinuerlig overvåking, men innledet også mønstringen av særskilte overvåkningsfunksjoner. Der "mesteren" tidligere hadde jobbet side om side med sin "lærling" stod etterhvert "formannen" overfor "arbeideren", men denne pyramidale konstruksjonen sementerer ikke "makten" i noen bestemt funksjon eller retning. Bevoktningen foregår i alle retninger og "formannen" er like mye bevoktet av "arbeideren" som omvendt; likeledes bevoktes "arbeideren" av sin sidemann. "Det hierarkiske blikk" vokser frem som helheten av et komplisert system og viser til det disiplinerende i erfaringen av en kontinuerlig iakttagelse.

Det som kontrolleres, er ikke, eller ikke lenger, atferdens symboliserende elementer eller kroppens språk, men bevegelsenes økonomi og effektivitet, deres indre organisering (...) Og endelig er det noe nytt ved kontrollmetodens form eller modus: Den innebærer en uavbrutt tvang, som holder oppsyn med virksomhetens prosesser fremfor dens resultater, og foregår etter forskrifter som på det nøyeste deler inn tiden og rommet og bevegelsen.

(Foucault 2001:126)

"Den normaliserende sanksjon" viser til organiseringen av det vell av aktiviteter og begivenheter som ikke regnes å fortjene eller berettigede juridiske tolkninger eller reaksjoner. Vi snakker da om hele det samfunnsmessige univers som eksisterer utenfor de rettslige, men som til tross er styrt og regulert til den minste detalj. Vi snakker for det første om "offiserens", "lærerens" og "legens" justis, men etter hvert mener vi også den justis som fremgår gjennom kollegaene, borettslaget og velforeningen. "Disiplinen lager et <indre straffevesen> som tar seg av et område som ikke berøres av lovene. De stempler og slår ned på atferdsmåter som de store avstraffelsessystemene betrakter som temmelig harmløse" (Foucault 2001:161-162).

"Den normaliserende sanksjon" og "det hierarkiske blikk" som danner "eksaminasjonen" leder til en skriftliggjøring av individet. En beskrivende nedtegning av alle individets egenskaper og karakteristika. Individet blir et "kasus" man kan sammenligne, vurdere og bearbeide (Ibid). Et arkiv som er et eget kunnskaps og maktfelt og blir til vitenskap om mennesket.

Det disiplinære samfunn er med andre ord det punktet hvor vi påviser tilpasningen og konsekvensen av en rekke trenders sammenfall; framveksten av nasjonalstaten, befolkningsvekst, kapitalisme og behovet for å kontrollere den interne bevegelsen disse erfaringene skaper. Disse bevegelser var altså betingelser for både "disiplineringen" og "panoptismen".

Fra redegjørelsen av "*Panoptismen*" og "Disiplinen" går vi over i en redegjørelse av "*Imperie*", og knytter på denne måten sammen begrepene "*biopolitikk*" og "*regjering*" i en større erfaring. Vi er altså fortsatt på "*mulighetsbetingelsenes*" område, men skifter perspektivet noe.

2.4.3 "Empire"

Hardt & Negri (2001) referer til en utvikling fra det "disiplinære samfunn" (disciplinary society) til "kontrollsamfunnet" (the society of control); en utvikling som innebærer en overgang fra «internasjonal lov» til "Imperie lov". Med "kontrollsamfunnet" mener Hardt & Negri (2001) overgangen fra det Foucauldianske "disiplinære samfunn" til et maktfelt hvor "Imperie" er målet. Dette skiftet består hovedsakelig av globaliseringen og fremveksten av overnasjonale og internasjonale fora. Kapitalismen er det sentrale bindeleddet og den definerende strukturen i "kontrollsamfunnets" biopolitikk. Gjennom kapitalismen og globaliseringen, fremtrer et slags juridisk felt som sammenfører de ulike områdene, men utover å vise de ulike områdenes sammenheng har dette [juridiske] feltet en ubetydelig dømmende myndighet. En slik myndighet føres gjennom "*Imperie*".

The concept of "Empire" is presented as a global concert under the direction of a single conductor, a unitary power that maintains the social peace and produces its ethical truths. And in order to achieve these ends, the single power is given the necessary force to conduct, when necessary, "just wars" at the borders against the barbarians and internally against the rebellious

(Hardt & Negri 2001:10).

"Imperie" skiller seg fra imperialismen ved at det for "Imperie" ikke finnes noen konkurrenter. "Imperie" har ingen utside. Hardt & Negri (2001) foretar en sammenligning av romerriket og USA i forhold til "Imperie". Romerriket var en politisk enhet som i vesentlig grad utøver kontroll over hele den kjente verden. I forhold til USA vises det til selve ideologien bak regimet. Mens romerriket var militært suverent fremheves det hvordan USA er

moralsk opphøyet og utgjør en global politisk erfaring. Den amerikanske konstitusjonen representerer et globalt menneskerettslig prosjekt. USA fremstilles som et konsept uten grenser, et åpent landskap hvor alle nasjonaliteter, kulturer og språk kan inkluderes. "Imperie" er altså ikke USA, men den betydning USA (for Hardt & Negri 2001) representerer. "Imperie" viser altså til en global legitimitet som følger av at alle inkluderes og at det ikke lenger finnes noen utside- alt er en del av "Imperie".

I "Imperie" blir krig en etisk handling rettferdiggjort av selve handlingen, og den reduseres til en politi aksjon, noe Hardt & Negri (2001) kaller banalisering av krig. I denne reduksjonen ligger at militær intervensjon gjøres iboende god gjennom dens evne til å løse konflikter. Den får altså en etisk og moralsk karakter gjennom den forventede effekten. Banaliseringen akkompagneres av en absolutisering av fienden. Selv om krig blir en politiaksjon, representerer hver eneste intervensjon et unntak ved at fienden det utøves makt over representerer en absolutt trussel mot den etiske orden (Ibid).

"Imperie" kan spores som en funksjon av tre sammenvevde dimensjoner. For det første har vi en moralsk dimensjon som har sitt utgangspunkt i et lands styringskunst (og dennes begrunnelse) og hvordan kommunikative nettverk som for eksempel medier og frivillige organisasjoner formidler strukturens⁷ iboende godhet. For det andre har vi en juridisk dimensjon som springer ut fra de mange internasjonale organer (som FN, WTO, EU, G8, IMF og verdensbanken). I den grad en gitt enhet overgår de øvrige vil disse «juridiske» strukturene inngå som legitimerende punkter i "Imperie". Disse kan altså sies å være mulighetsbetingelser for det legitime hegemoni som er hva "Imperie" til syvende og sist representerer. For det tredje kommer den militære dimensjon som viser til evnen å holde sammen og beskytte integriteten i "Imperie".

Mens vi kan si at interaksjonen mellom de nevnte dimensjonene er uoversiktlig og at det dermed er vanskelig å postulere noen kronologi eller hierarkisk relasjon, virker det som Hardt & Negri (2001) mener at det er styringskunstens legitimitet (forstått gjennom den symbolske betydningen av den amerikanske konstitusjonen) som kommer først og leder til en moralsk forrang som til slutt gir «retten» til militær intervensjon.

7 Det henvises her til styringskunstens kulturelle aspekter eller gjerne kulturelle kapital. Det som er betydningen av dens helhet. Det er ikke slik at ulike kommunikative strukturer og samfunn driver en bevisst propaganda for et gitt styresett, men rettere sagt menes det at styringskunstens begrunnelser, dens ideologi, flyter som en kulturell kapital som investeres og hele tiden reaktiverer sitt opphav.

Hos Hardt & Negri (2001) konstruerer kapitalen verdens orden. Kapitalen setter i bevegelse både subjekter og varer så vel som «sannheter» og markedets geografi. Om kapitalens betydning sier Hardt og Negri (2001) at: "*Capital itself has demanded the increased mobility of labour power and continuous migration across national boundaries*" (Ibid:400). De refererer her til en enhet de kaller "multituden". Multituden formes som en enhet gjennom den bevegelse kapitalen frembringer. Hardt & Negri (2001) er vage når det gjelder en definering og forklaring av "multituden" og fremstiller det tidvis som et bevegelig fenomen, men bruker også mye tid på å beskrive denne massen som et marxist lignende proletariat. I den grad begrepet refereres til i oppgaven forstår vi det som et maktfelt som iscenesettes og beveges av de kommunikative nettverk i "Imperie". På grunn av dette feltets karakter av å uttrykke de potensielt transformerende kreftene som kan utøves av en menneskelig masse, vil den ikke være underlagt noen enhetlig effekt av det kommunikative "spillet"⁸. Dette gjør multituden til et uoversiktlig og uforutsigbart område som står i motsetning til "Imperie" og dets løfte om orden. Multituden fremmes som en trussel mot "Imperie" som må voktes og holdes tilbake gjennom nasjonalstatenes interne segregering og tiltak for å begrense blant annet "illegal innvandring". Kapitalens biopolitiske betydning ligger for Hardt & Negri (2001) i dens kobling til "Imperie" og produksjonen og reproduksjonen av det sosiale livet.

Med ovennevnte innfører vi altså en rekke faktorer i den sosiale ortopedien⁹. Internasjonale institusjoner og multinasjonale korporasjoner konstruerer industrielle og finansielle krefter som skaper behov, sosiale relasjoner og sorterer og definerer kroppene langs et stadig mer finmasket nettverk av symbolske og imaginære konstruksjoner (Hardt & Negri 2001). "*Communication not only expresses, but also organizes the movement of globalization (...) Power as it produces, organizes; as it organizes, it speaks and expresses itself as authority. Language, as it communicates, produces commodities but moreover creates subjectivities, puts them in relation, and orders them*" (Ibid: 32-33). Gjennom skiftet fra det "disiplinære samfunn" til "kontrollsamfunnet" fragmenteres styringskunsten. Gjennom media, frivillige organisasjoner, bedrifter og korporasjoner kommuniseres en "regjering" (Foucault 2002) som er fullstendig usynlig og som tilsynelatende har sin opprinnelse i individet selv.

Vi kan dermed si at det biopolitiske feltet er både overnasjonalt og nasjonalt; altså at

8 Refererer ikke her til et spill som noe strategisk uttrykk, men heller et samspill og en interaksjon av ulike teknologier og praksiser.

9 "Sosial ortopedi" er hentet fra Vårdal (1993) og refererer til "alt det som former eller produserer et individ innenfor et samfunn, samfunnets sosialiseringssapparat" (Ibid:68).

nasjonalistiske normative strategier tilskjæres av globaliseringens og kapitalismens strategier. Det overnasjonale elementet utgjøres delvis av internasjonale korporasjoner og delvis av politiske konstruksjoner nasjonalstater frivillig trer inn i eller på grunn av verdens beskaffenhet tvangsmessig rammes av. Denne dualiteten [det nasjonale og overnasjonale] i biopolitikkens sammensetning forenes i "*kontrollsamfunnet*". "*Imperie*" representerer en situasjon hvor dette samfunnet eksisterer som et intervensjonsfelt for en enkelt enhet eller land. Vi kan på den måten også på et vis ligne denne konstruksjonen med "hegemon", selv om dette blir en grov forenkling. Sistnevnte er ifølge Hardt & Negri (2001) et element av "*Imperie*".

"Kontrollsamfunnet", innebærer ikke noe brudd med "det disiplinære samfunnet", heller utgjør førstnevnte en interaksjon mellom det lokale disiplinære og et gradvis tilvirket intensjonelt globalt felt vi kaller "Imperie". "Kontrollsamfunnet" viser altså til samhandlingen mellom disse nivåer.

I den grad det kan snakkes om en intensjonalitet i "Imperie" kommer dette (ut i fra mitt teoretiske perspektiv) av "sannhetsregime". Hardt & Negri (2001) viser til den amerikanske konstitusjonen mens jeg viser til det feltet jeg har valgt å kalle "*det amerikanske*" (hvor den amerikanske konstitusjonen for øvrig er et definerende element). I begge tilfeller vises det til at den kunnskapen som fyller og utgjør "Imperie" har et opprinnelsespunkt som definerer betydningen. Det ligger implisitt i dette at det eksisterer andre slike felt som innehar "sannheter" i varierende avstand til "*det amerikanske*". Når vi snakker om intensjonaliteten i "Imperie" omtaler vi for det første dens opprinnelse i et lokalt disiplinerende kunnskapsunivers, men samtidig dens diffundering langs de omtalte globale nettverkene (så som frivillige organisasjoner, korporasjoner og internasjonale institusjoner og kapitalen som setter disse i scene), til de alternative sannhetsregimer. Det er på grunn av denne diffusjon at vi kan snakke om noe som "vestlig" eller mer eller mindre fjernt fra dette. I denne konstruksjonen antar kapitalen en litt annen betydning enn hos Hardt & Negri (2001).

Istedenfor å hevde kapitalens krav om "multitudens" bevegelse, vil jeg si at kapitalen inngår i kommunikasjonen som iscenesetter og formidler "sannheter" og "virkeligheter". Det er ikke kapitalen som i kraft av seg selv påkrever en global bevegelse i demografien, men heller de kommunikative nettverk som former kapitalens relasjon til "multituden". Kapitalen antar

formen av et *fata morgana*¹⁰ hvor kapitalens akkumulasjon muliggjør fordelinger av posisjoner, men hele tiden innenfor de etiske og moralske sannheter definert av "Imperie".

For å samle trådene kan man igjen se over de tre opprinnelige dimensjonene moral, juridisk og militær. Der hvor Hardt & Negri (2001) viser til en ordnethet mellom disse dimensjonene og til kapitalens undertrykkende karakter, foretar jeg et brudd gjennom kapitalens muligheter for kunnskapsproduksjon. Media, industri eller gjerne mer generelt internasjonale korporasjoner formes i alle tilfeller av kapital. Kapital utgjør dermed en mulighetsbetingelse for ekspansjonen av et sannhetsregime eller gjerne en bestemt "moral"¹¹. I mitt teoretiske perspektiv er dermed ikke "Imperie" noen bevegelse mot et friere eller mer demokratisk samfunn eller en på noen som helst måte bedre etterfølger av en tidligere tilstand. Heller representerer "Imperie" en måte å forstå makt i et globalt sikkerhetspolitisk perspektiv.

Min forståelse av begrepet "Imperie", ser det som et område og som en funksjon av verdens beskaffenhet. Et område med tilhørende teknologier og praksiser som er tilgjengelig for alle dem hvis økonomiske og militære styrke er av et slikt omfang at intervensjon (overfor andre enheter i samme posisjon) ikke er praktisk, troverdig eller ønskelig. Jeg ser altså "Imperie" som gevinsten i en politisk manøvrering. Det blir altså en måte å forklare verden på som unngår den hegemoniske terminologien. "Imperie" er et potensial eller en mulighetsbetingelse for å utøve "*suverene*" maktteknologier. Gjennom oppgaven kan derfor forståelsen av "Imperie" anvendes i forståelsen av "den globale krigen mot terror".

Forfatterne postulerer en evolusjon fra Foucaults terminologi til deres egen og sier blant annet: "*What Foucault fails to grasp finally are the real dynamics of production in biopolitical society*" (Hardt & Negri 2000:28). Som antydnet ovenfor er ikke dette en oppfatning jeg deler. Istedet for å kalle "Imperie" en bevegelse mot en ny tid og et teoretisk rammeverk som bedre forklarer biopolitikkens produktive aspekter, kaller jeg «kontrollsamfunnet» en tidsmessig bevegelse langs den samme teknologiske aksene som det disiplinære samfunn, hvor panoptismen iscenesettes på mye måter og på nye områder. "Imperie" representerer med andre ikke ord ikke noe svar på et ubesvart spørsmål, usikkerhet hos Foucault eller en oppdagelse av et nytt område. Heller er det [Imperie] et nyttig biopolitisk perspektiv som tar opp i seg de

10 Encyclopedia Britannica: mirage that appeared periodically in the Strait of Messina between Italy and Sicily, named in Italian after the legendary enchantress [Morgan le Fay](http://www.britannica.com/eb/article-9033808/Fata-Morgana) (q.v.) of Arthurian romance. <http://www.britannica.com/eb/article-9033808/Fata-Morgana> (12.06.07)

11 Jeg mener med dette at den moralske dimensjonen tildeles sitt innhold fra et sannhetsregime.

begreper og utredninger vi har vært igjennom og tilfører en intensjonalitet gjennom kampen som føres om det samme området. "Imperie" gjennomsyres av panoptismens fenomenologi, men på et overstatlig abstraksjonsnivå.

2.5 Avslutning

På mange måter handler teorien om de ulike spenningsfelter individet eksisterer i. Teori kapittelet kan derfor sies å være en teori om kroppen. Mer presist kan vi kalle det en teori om de krefter som hele tiden former og preger denne kroppen og kunnskapen som produseres i kroppens samhandling med de ulike disiplinære felter.

Individet eksisterer i et gjennomregulert samfunn som i kraft av sin helhet produserer sannheten om den legitime forvaltning. Fra familiens politikk, til velforeningens oppmerksomhet, til samfunnets orden, befinner individet seg i en kontinuerlig oppmerksomhet og forvaltning som viser til et samfunn av små og store sannheter hvis totalitet er individets vilje til forvaltning eller gjerne forventning om forvaltning. Det er liten forskjell mellom fengselets anatomi og den disiplin den lovlydige borger etterlever i sine daglige gjøremål (2001). Førstnevnte har en langt mer påtrengende synlighet, men er utgått av den samme teknologien. Forskjellen utgjør kun en liten bevegelse langs en disiplinær skala.

Godhetsmakten er en statustildeling av biopolitikken. Den er altså mønstringen av en makt og aktivering av et kunnskapsfelt som tilfører biopolitikken en intensjonalitet som er "god" og dermed avvæpnende. Den er god fordi den refererer til det perfekte og idealistiske i "*det amerikanske*" og den skjebne "*det amerikanske*" oppleves å være tildelt. Godheten viser altså til en særskilt historisitet som ikke er en konsekvens av bestemte begivenheter, men hele begivenhetsfeltets tolkede mytiske liv i en kollektiv sfære (eller gjerne "*offentligheten*").

Biopolitikken utøves på alle abstraksjonsnivå og har både en oppadstigende og nedadsynkende retning. "Kontrollsamfunnet" er samfunnet hvor biopolitikken refererer til ubestemmelige samhandlinger og en nærmest usynlig interaksjon mellom lokale og globale disiplinerende felt. Av dette kompliserte nettverket fremkommer den panoptiske erfaring av den absolutte synlighet og kravet om kontinuerlig etterrettelighet.

3.0 Metode

Teori og metode er i diskursanalysen nært beslektet. Teorien viser til hva jeg gjør mens metoden så uttrykker hvordan dette "hva" utføres. Dette er særlig tilfelle for diskursanalysen, da den er samtidig både en teori og en metode. For gjennomføringen av en diskursanalytisk tilnærming, er det i hovedsak to aspekter som er særlig relevante. Det første er datainnsamling og det andre er implementeringen av det teoretiske perspektiv overfor den informasjonen som er samlet inn. Dette er mer enn analyse i en tradisjonell forstand, hvor vi søker en avhengig og uavhengig variabels interaksjon. For diskursanalysen er ikke denne tenkemåten relevant. Heller søker man det hav av tendenser, praksiser og muligheter hvor disse variablene flyter. Det er en analyse av de bevegelser hvor vi tufter vår forståelse av verden- den konstruksjon som gjør det relevant å snakke om noe som en avhengig og uavhengig variabel. En undersøkelse og en ettersøkelse av sannhetenes "sannhet" og mulige opphav.

3.1 Datainnsamling

Omfanget av informasjon vedrørende oppgavens tema er tilnærmet uendelig og arbeidet med å finne det mest relevante og beskrivende materiale, er omfattende. Innsamlingen av data baserte seg i all vesentlighet på sporing av den litteratur mine undersøkelser skulle baseres på.

Tidsmessig begrenset litteratur søkene seg til perioden 11.september 2001 – 31. desember 2006. Jeg har fulgt tråder som har sin opprinnelse i tiden før dette hovedfokuset, men i hovedsak har innhenting av informasjon begrenset seg til nevnte periode. Innsamlingsperioden begrenset seg til utgangen av 2006 av hovedsakelig to årsaker. Året representerer slutten av en lengre tids juridisk og politisk kamp om "enemy combatant". Videre var de viktige kommisjoner og etterforskninger i forbindelse med krigen mot terror avsluttet ved utgangen av året. For det andre var mengden litteratur og de analytiske utfordringene av slikt vesentlig omfang at en senere avslutning av datainnsamlingen ville gjort det uforsvarlig utfordrende å ferdigstille masteroppgaven innen normert tid. Trender som utvikler seg, med vesentlig betydning for analysen, konklusjonen eller av generell interesse for oppgaven, har i noen tilfeller inkludert kilder datert etter 2006.

Undersøkelses litteraturen ble definert i relasjon til de to tydeligste posisjonene i den

amerikanske sikkerhetspolitiske diskursen¹². Disse utgjøres av "*Global War on Terror*" og "*borgerrettigheter*". Dette var en meningsfull måte å organisere kildene, da disse uttrykker de definerende strømninger rundt "*enemy combattant*". Innenfor den første posisjonen plasserte jeg *Det hvite hus* og *Pentagon*. Posisjonen "*borgerrettigheter*" utgjøres i hovedsak av *Geneve konvensjonen*, *International Committee of the Red Cross* og *Amnesty International*. I tillegg til dette kan man tilføre FN og EU. Disse utgjør posisjoner i den amerikanske sikkerhetspolitiske diskursen hvor menneskerettighetene, slik disse uttrykkes, finner legitimitet og forhandlingsmakt. I krysningen mellom disse posisjoner, kommer tidsskriftene *Foreign Affairs* og *Political Science Quarterly*.

Denne fremstillingen kan virke noe rar, men dette er fordi data innsamlingen ble gjennomført i forkant av utviklingen av det teoretiske kapittel. Gjennom innsamlingen var den globale krigen mot terror og "*borgerrettigheter*" to tema jeg så adskilt fra hverandre, mens i fremstillingen av teorien og utover i analysen ble den globale krigen mot terror det overordnede politiske feltet og "*borgerrettigheter*" et perspektiv og en opplevelse som utfoldet seg innenfor rammene av den globale krigen mot terror.

Utøver de nevnte kildene ble det gjennomført kontinuerlige søk, ved hjelp av sentrale begreper, via internett og universitetets bibliotekstjeneste. Siden begrepets betydning og konsekvenser er så sentrale for oppgaven, pågikk slike søk gjennom hele prosjektperioden.

3.2 Metodisk relevante utfordringer

Den viktigste utfordringen for prosjektet var innhenting av informasjon. Det gjaldt innhenting av "nok" informasjon og på hvilket tidspunkt jeg måtte avgjøre om den viktigste og relevante informasjon var i min besittelse slik at jeg kunne gjennomføre en best mulig analyse og presentere en troverdig konklusjon. En annen metodisk relevant utfordring gjaldt tilgangen til informasjon. Tilgangen til steder og dokumenter, var for meg begrenset. Prosedyrer for hemmelighold innebærer at mye kunnskap holdes skjult både for meg og alle de, for diskursen, uinnvidde. Informasjonen tilgjengelig for meg, er den ferdiglede ferdigstilte- den som skal overbevise de uinnvidde om en gitt virkelighetskonstruksjon.

Jeg står i skjæringspunktet av en rekke diskursive trefninger- disse "virkelighetene" som

¹² Se apendix 1 for mer detaljert informasjon om hovedkildene.

kjemper om å definere "sannheten". Det er en utfordring å ikke la seg rive med av denne strøm av overbevisninger og henfalle til et arbeid utenfor teori og metode. Det er med andre ord særdeles viktig å holde fast ved de analytiske verktøy, for ikke å defineres som konspiratorisk, snever eller useriøs. Disse utelukkelsesmekanismer (Foucault 1999:9-12) som særlig i de hemmelighetsfulle diskurser, er så potente.

I arbeidet med masteroppgaven, er internett en viktig kilde til informasjon. Mens det gir en betydelig økning i rekkevidde og bredde i søk, ligger det også en mulighet for tvilsomme kilder. Søkjetjenester kan undertrykke kilder, mens de fremmer andre. Kilder på nettet er også mobile, på den måten at deres innhold kan endre seg over tid, og sidene eventuelt fjernes fullstendig. Det blir dermed ekstra viktig å vurdere nettkilder i forhold til troverdighet.

3.3 Innsamling

Datainnsamling fra hovedkildene ble gjennomført ved søk gjennom kildenes internett arkiver. Alle kildene legger ut betydelig informasjon via nettstedene slik at det har vært mulig å bygge opp et omfattende datagrunnlag med de perspektiver som på tidspunktet for innsamlingen var relevante.

Artikkelsamlingene gjør alle artikler tilgjengelige gjennom online databaser. De offentlige institusjonene så vel som kildene i "*borgerrettsposisjonen*" gjør alle sine dokumenter tilgjengelig gjennom online databaser. I tilfelle de offentlige institusjonene gjelder dette alt av taler, dokumenter, møter og diskusjoner med presse og øvrige offentlige tjenestemenn og statsledere. Søk gjennom internett i kildenes egne databaser representerer dermed den beste muligheten til å finne den informasjon disse ønsker allmennheten skal ha.

Utover dette brukte jeg norske aviser [som Aftenposten, Morgenbladet, Dagens næringsliv, Bergens Tidende og Dagbladet] til å finne tema eller øvrige personer, dokumenter eller hendelser det var vært å undersøke. I forbindelse med slike søk brukte jeg "google.com" og "amazon.com". De søkeordene jeg valgte ut for søkene mine ble også brukt på disse nettstedene. Dette gav tilgang til en vesentlig mengde utenlandske artikler og bøker.

Arbeidet startet med Det hvite hus da dette nettstedet hadde den best organiserte databasen av de valgte kildene. All informasjon er organisert etter måned og år for utgivelse og innbefatter

alt som er signert "Det Hvide Hus". Jeg begynte med å gå igjennom alt som var offentliggjort fra 11. september 2001 til 31 desember 2001. Deretter brukte jeg søkemotoren for å finne øvrige artikler av interesse. Dersom jeg hadde interessante datoer, så som rapporter om tortur, uttalelser fra kommisjoner osv, gikk jeg inn på disse månedene og gikk gjennom ukene før og etter de aktuelle datoene.

Jeg hadde på forhånd bestemt meg for et sett med nøkkelord jeg brukte på alle nettstedene. Disse var: "War on Terror", "Enemy combatant", "Unlawfull combatant", "Terrorist", "Terrorism", "Rendition", "Torture", "Secret detention", "detention", "Interrogation", og "Extraordinary rendition". Kombinering av søkeord, for å spisse søket, viste seg ofte å være lite fruktbart da jeg som regel endte opp med "null" funn. Spesielt gjaldt dette søkeordet "*rendition*" som enten gav 0 som resultat eller henviste til konserter for militært personell eller andre former for fremføringer av kunstnerisk karakter. Dette gjaldt også for søk i Pentagon sine databaser.

En styrke ved søkingen i online databasene var at alle linker jeg undersøkte ble merket og jeg slapp derfor å sjekke samme link flere ganger. Dette var nyttig da ulike søkeord i stor grad gav samme resultater. Hovedproblemet i søkene var at særdeles mange publiseringer ble linket mange ganger. Dette gjaldt spesielt "Det hvite hus", hvor en sak ikke bare ble linket et stort antall ganger, men var også presentert under flere overskrifter- som for eksempel en rapport, kommentar vedr. forventninger til rapporten, kommentarer til den endelige rapporten og intervjuer, møter osv. hvor rapportens tema taes opp, samt møter med andre statsoverhoder eller ministre hvor rapporten eller ord sentrale for rapporten har vært nevnt.

En vesentlig del av arbeidet dreide seg som antydte om å få en følelse for hvordan de enkelte nettstedene og søkemotorene fungerte. De fleste kildene ble gjennomgått uten problemer; og artikler og publikasjoner ble funnet som medførte at jeg gikk tilbake til tidligere kilder og/eller søkte på google.com. Det var dermed en viss bevegelse mellom kildene for å komplimentere og forfølge interessante tråder. Resultatet av denne fremgangsmåten på bredde og dybde i bildeoppbyggingen var betydelig.

Innsamlingens største utfordring var Pentagon. Mens man på hjemmesiden kan klikke seg inn på en link som heter "War On Terror", viste denne seg å være av mindre umiddelbar verdi. Siden du føres til heter "Defend America" og virker å være en patriotisk forsvarsavis som i

vesentlig grad henviser til artikler om hvor mye det amerikanske forsvaret og koalisjonen utretter i Irak. Siden har et optimistisk og ofte ensidig preg som gjorde det vanskelig å finne informasjonen jeg var ute etter. Søkeresultater henviste i stor grad til artikler om trening av irakisk personell og hvor mye irakerne selv var i stand til å utrette. Jeg anvendte derfor i stedet en søkemulighet som vises på Pentagons hovedside. Forskjellen i treff var betydelig. I databasen til "Defend America" (under "War On Terror) gav "interrogation" 188 treff, mens søk fra hjemmesiden gav 554. "Enemy combatant" gav forholdsvis 332 mot 845 og terrorist gav 5502 mot 12000. Søkene ble organisert etter dato for utgivelse og relevans. Pentagon og Det Hvite Hus rangerte begge "relevans" etter prosentiler, men på begge nettsteder viste dette seg å ha kun begrenset betydning. Et dokument med 78 % relevans kunne være fullstendig unyttig, mens et dokument med 42 % relevans kunne være sentralt for problemstillingen. Jeg begrenset meg etterhvert derfor til dato for publisering. Deretter så jeg på overskrifter og det som stod skrevet om linken. I de tilfellene jeg klikket på linken leste jeg som regel innledning eller abstract før jeg eventuelt lagret dokumentet på datamaskinen. I noen tilfeller skumleste jeg dokumentet. Utover søkene i Pentagon og Det Hvite Hus var fremgangsmåten uproblematisk da de øvrige kildene hadde langt mindre data å gjennomgå.

Innsamlingen av data fulgte i hovedsak to linjer. Det brede politiske så som debatter og publiseringer rundt betraktninger om krigen mot terror, politiske satsinger og lovgivning. videre samlet jeg informasjon som mer konkret handlet om individet, så som politiske betraktninger som refererte til enkeltindivider, avhør, tortur, kidnapping osv.

Alle data ble lagret på laptop for utskrivning. Totalt ble det samlet inn 57 pdf dokumenter, 123 linker til dokumenter, kunngjøringer og artikler; samt 2 word dokumenter med et antall avis artikler, innsamlet over en periode på 2 måneder. Alle dokumenter ble organisert etter dato for publisering, uavhengig av kilde. Til slutt ble alt løselig kategorisert etter sak/tema. Denne fremgangsmåten gav anledning til en ytterligere begrenning av datagrunnlaget. Samlingen inkluderer alle kommisjoner og granskinger gjennomført av de ulike kildene, som er relevante for problemstillingen.

I den grad innsamlingen har huller, gjelder dette hemmelighetsstemplett informasjon eller notater og dokumenter med begrenset sirkulasjon og offentlighet. Med dette mener jeg at det i dag foreligger en tematisk oversikt over området oppgaven skal dekke. Ytterligere datainnsamling ble nødvendig etter hvert, men da hadde jeg et betydelig fundament å basere

mine søk på og tilfanget av informasjon var både mindre og mer presist i forhold til behovene.

Innsamlet informasjon omfattet flere tusen sider og måtte ytterligere begrenses dersom en grundig analyse av materialet skulle kunne gjennomføres på en troverdig måte. Denne innsnevringen var en del av prosessen jeg gikk igjennom etter hvert som jeg leste dokumentene. Datainnsamlingen har favnet bredt og det vil var naturlig med en del frafall i forbindelse med økt kunnskap og innsikt rundt oppgavens tema. En betydelig mengde dokumenter tok opp tema eller saker som ble tatt opp grundigere og i et større perspektiv andre steder. Dette gjaldt spesielt kilder som Amnesty International, som gjerne gir ut kommentarer og kortere dokumenter om spesifikke saker for så senere å inkludere en rekke slike i en senere utredning eller rapport. Det gjaldt dermed etter hvert å finne de få ”riktige” dokumenter som beskrev og oppsummerte den relevante kunnskapen om og konflikten rundt den globale krigen mot terror.

3.3.1 Makten som skjuler

I forhold til mediens innside og utside, er ikke graden av hemmelighet det avgjørende for ”*meningens materialitet*”. Ikke slik at totalt hemmelighet ikke ville hatt en fundamental betydning, men dette er heller ikke situasjonen. I stedet for den konfliktfylte diskursen om nasjonal sikkerhet vi har i dag, ville der under totalt hemmelighet også hersket en like stor total uvitenhet. Konflikt i den sikkerhetspolitiske diskursen ville dermed vært usynlig.

Siden den globale krigen mot terror er et uttrykk for menneskerettigheter og dette må reproduseres gjennom en tale om åpenhet, toleranse og respekt, opplever også ”*borgerrettsposisjonen*” legitimitet. Dette er ikke for å si at posisjonen opplever vesentlig resepsjon, for det er foreløpig ikke tilfelle. Posisjonens utsigelse av en allmenn universalisme hva angår menneskelig verdighet, kan ikke annet enn å befinne seg på utsiden av ”*det sanne*”, i en diskurs hvor eksepsjonalitet og nasjonalisme holder hegemoni over kunnskapens definisjoner og kategorier.

Selv om hemmelighet er en vesentlig taktikk og sannsynligvis av betydning for videreføringen av krigen mot terror, er det mer sannsynlig at slikt hemmelighet skjuler de verste overdrivelser og taktikker som truer hegemoniets posisjon i ”*det sanne*”, som den riktige forsvarer av menneskerettigheter og derfor også borgernes rettigheter. Med dette

menes at dersom vi skal snakke om en ”*menings materialitet*” må denne være strukturen og prosedyrene i konflikten mellom de to sentrale posisjonene. Begge deler eksisterer og utfoldes i den arena mediene i sin totalitet representerer- det offentlige. Det er for så vidt ikke faren for ikke å avsløre de eventuelle eksesser eller uheldige relasjoner og praksiser, makten til å skjule rår over, som dermed avgjør treffsikkerheten eller troverdigheten i analysen. Mer viktig er oversikten over det reservoir mediene utgjør og den interaksjon som spores i dette. For det er i denne interaksjonen og de tilfeldige diskursive trefninger den evolusjon og det tilpasningsbehov begge posisjoner må forholde seg til skapes.

Strukturen i konflikten er en gjengivelse av begge posisjoners behov for og ønske om å være ”*menneskerettslige*” og uttrykke "det gode" i "det sanne". Prosedyrer for hemmelighold og hva som konkret hemmeligholdes er underordnet innsikten i konfliktens dynamikk og trender. Siden krigen i vesentlig grad er moralsk, må dens moralitet kontinuerlig reproduseres offentlig. Ellers vil den i stedet for å være en krig mot terror, kun være en terror krig.

Jeg argumenterer derfor med at siden ”*det sanne*” i så vesentlig grad konstrueres gjennom en offentlig polemikk og godhetsdiskurs, har hemmelighold liten betydning for analysens treffsikkerhet.

3.4 Avslutning

Med dette kapitlet avsluttes "politikkens iscenesettelse". Jeg har demonstrert mitt tankespråk og tankesett. Jeg har vist deres konklusjoners opprinnelse og beskrevet den vei jeg har vandret. I dette har jeg skilt mellom det som er skjult og det som er offentlig ved å vurdere og ta et standpunkt til den globale krigen mot terrors karakter og funksjon. Den grunn jeg står på har vært riktig ut ifra mine oppfatninger, tolkninger og vurderinger av det materialet jeg har vært igjennom. Jeg har ingen motforestillinger mot sannsynligheten for at andre vinklinger og perspektiver eksisterer og at der blant disse sannsynligvis vil være flere som har noe å tilføre temaet som undersøkes.

Del II – "Sannhetsregime"

Oppgavedelen tar for seg den nye forvaltningsdimensjonen og fokuserer særlig på relasjonen "suveren" - "enemy combatant". I denne delen formidler oppgaven de sentrale dikotomier som inngår i det aktuelle "sannhetsregimet", eller kanskje mer enkelt søker å belyse de regler og formasjoner som skiller det sanne fra det falske og gjør det meningsfullt å definere en posisjon som i "det sanne". Vi ser på diskursens bevisste og ubevisste, analyserer mulighetene og strategiene og påpeker det implisitte og eksplisitte.

I kapittel 4 kommer en gjennomgang av det vi kan kalle krigens enkle struktur, i et biopolitisk perspektiv. Kapitlet kalles "Biopolitikk" og forfølger kroppen i en ny politisk struktur. Kapitlet legger opp de momenter som resten av oppgaven vil forsøke å analysere og henviser til overflaten av et "sannhetsregime" vi gradvis skal demonstrere.

Kapittel 5 forfølger i større grad de nevnte dikotomier og fullfører de grunnleggende analysene som er nødvendig for en gjennomgang og forståelse av den globale krigen mot terror.

I talen om et "sannhetsregime" er dette utelukkende ment som amerikansk. Vi kan påvise andre slike regimer, men det er den amerikanske polemikk og grunnlaget for denne vi er interessert i. Oppgaven er opptatt av hvordan særpregede "amerikanske" erfaringer tolkes, aktiveres og former betingelser for kunnskapsproduksjon.

4.0 Biopolitikk

Bruken av "biopolitikk" i tittelen henviser til en diskursiv evolusjon innen sikkerhetspolitikken og utgjør samtidig perspektivet "enemy combatant" holdes i. Dette kapittelet begynner med hvordan ord låner mulighet til diskursive konstruksjoner, fortsetter med det kunnskapsfelt som bygges på disse mulighetene og avslutter med en mer eller mindre strategisk politikktutforming. Kapittelet er forholdsvis kort og er ment som en innledning til analysen i de påfølgende kapitlene.

Nedenfor vil jeg vise hvordan "terroristen" blir til og får den betydningen den har i dag. Videre vil jeg knytte sistnevnte til den kristne ondskapsforståelsen og demonstrere hvordan nye forvaltningspraksiser fremtrer gjennom kunnskapen disse koblingene skaper. Deretter tar jeg for meg "terroristens" transformasjon til "enemy combatant" og hvordan dette fullfører opprettelsen av et helt nytt kunnskaps-/maktfelt hvor makten over kroppen og dens egenskaper, er det helt sentrale virkemiddel.

4.1 Fremveksten av den nye forvaltningsdimensjonen

Jeg vil her kort avtegne hvordan den moderne terroristen formes og forholder seg til presidentens myndighet. Sentralt blir da også og finne grunnlaget for og utbredelsen av presidentens beslutningsmyndighet.

Gjennom USAs historie har det til ulike tider oppstått situasjoner hvor borgernes grunnleggende rettigheter har blitt satt til side. I 1798 vedtok Kongressen "The Sedition Act" som forbød kritikk av den nye regjeringen. Loven ble brukt til å arrestere motstandere av Føderalist partiet (Federalist Party) som introduserte loven. I 1917 ble "Espionage Act" innført og i 1918 ble dens innhold utvidet med "Sedition Act". Disse gjorde det straffbart å snakke negativt, usant, eller oppvigle om de amerikanske myndigheter; eller forsøke å fremkalle tjenesteforsømmelse, mytteri, eller tjeneste-nekt i de militære tjenestene. Lovene omfattet også den som refererte slike utsagn. I 1919 ble tusenvis av mennesker arrestert etter at anarkister hadde angrepet hjemmet til statsadvokaten. Hendelsen ble fremmet som et bevis for en umiddelbar samfunnsfare. De arresterte var ikke-statsborgere med bosted i USA. I de aller fleste tilfellene var de arresterte fredelige og lovlydige borgere. Mer enn 500 ble tvunget ut av landet. Blant alle de episodene med innføring av sær-lover gjelder de mest kjente interneringen av 100.000 amerikansk-Japanere under 2. verdenskrig og arbeidet til Kongress

komitéen "House Un-American Affairs Committee" under McCarthy perioden i 50 årene¹³.

Ut ifra ovennevnte kan vi si at USA har lang tradisjon for å utpeke både interne og eksterne fiender som nødvendiggjør spesielle lover hvor man øker kontrollen over egne borgere. Siden oppgaven tar form mens den globale krigen mot terror utfolder seg, er det umulig å si om den globale krigen mot terror faller sammen med disse eller besitter elementer som ikke nødvendigvis finner noe endepunkt. Vi følger derfor denne krigens bestanddeler og analyserer deres mulige betydninger.

4.1.1 "Terroristens"- mulighetsbetingelser

Geneve konvensjonene¹⁴ ble skrevet for krigene som allerede var utkjempet. Konflikter mellom regulære hærer med nær sagt det samme krigsmateriell. I dag finnes der ingen land som kan måle seg teknologisk med USA. *"In virtually every sphere of warfare, the United States dominates, an unprecedented phenomenon in military history. On and above the earth and on and below the sea, US military far surpasses that of any potential opponent"* (Cohen i Foreign Affairs 2004:52). Ut av denne nye virkeligheten vokste begrepet *"asymmetrisk krigføring"*¹⁵ - *"den underlegne"* (taperens) krigføring. Det er i dette kunnskapsrommet man finner spiren til *"terroristen"*. Sistnevnte representerer kjempens harme over sin motparts uvilje mot å krige etter "reglene", dens uvilje mot en "rettferdig" kamp. Den overlegne part har dermed også en opplevelse av moralsk overlegenhet.

Kunnskapen muliggjort av relasjonen mellom partene i en opplevd konflikt, er dermed *"terroristens"* første mulighetsbetingelse. Det vokser hos den overlegne part frem en opplevelse av at denne [underlegne/terroristen] er unnvikende, feig og tar igjen med skitne midler. Dens andre mulighetsbetingelse avfødtes i prosessen, selve interaksjonen mellom de mostridende interessene. Siden *"terroristen"* er unnvikende og flyktig, må den aktivt spores. På grunn av dens natur må den spores gjennom *"terroristen"* selv, gjennom dens kropp og dens innhold. Denne sporing er både teknologisk og byråkratisk. *"den underlegne/terroristen"* defineres ulovlig og fiendtlig. Den defineres annerledes og farlig, men den gis også en kropp-

13 Hele dette avsnittet bygger på boken "More Secure, Less Free" (Sidel 2004)

14 Første konvensjonen ble skrevet i 1864 og tok for seg behandlingen av sårede soldater. I 1949 ble den gjenopptatt og utvidet til fire konvensjoner. 2. konvensjon gjelder skadde og forlatte til sjøs, 3. konvensjonen gjelder krigsfanger og 4. konvensjon gjelder sivile under fiendtlig kontroll.

Internasjonale røde kors: <http://www.icrc.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/htmlall/genevaconventions> (18.05.06)

15 Emergency response and research institute: <http://www.emergency.com/asymetrc.htm> (18.05.06)

den defineres og legemliggjøres. "Terroristens" tredje mulighetsbetingelse finnes i dens legemliggjøring. Denne gjennomføres med "Patriot Act"¹⁶, hvor "terroristen" defineres og transcenderer betydningen av å være part, i en assymmetrisk konflikt. Kraften i definisjonen ligger i dens mulighet for en uendelig reproduksjon av "terroristen", og flytter denne fra sin historiske ramme til dens nåværende stilling som symbol og maktmiddel. Dermed har man gjennom defineringen konstruert den alltomfattende "ondskapens" evige beleiring av det "gode".

4.1.2 Brudd og gamle koblinger

"Terroristens" virke er tilfeldig, unyansert, umoralsk og uten nåde. I dens kunnskapsrom ligger kravet om en annerledes tilnærming til og forvaltning av trusler mot rikets sikkerhet. "Terrorisme" er en tydelig og umiddelbar fare. I det "terroristen" trer ut av sin historiske kontekst, blir den et eget intervensjonsfelt, og representerer et tydelig brudd i hvordan "staten" behandler sine fiender. Når de praksiser som gjelder for "fangen", ikke gjelder for nåtidens "terrorister", må det ses i sammenheng med to faktorer- terroristens "allestedsnærværelse" og "nødvendighet".

4.1.3 Omnipotens

Et bi-produkt av den byråkratiske håndtering, defineringen og konstruksjonen av "terroristen", er dens uendelige multiplisering av fienden. Fienden gjøres allestedsnærværende. Denne omnipotens kobles så gjennom talen om dens handlinger og intensjoner, til den kristne dikotomien ond-god. 16 sept. 2001 sa den amerikanske presidenten "We will rid the world of the evil-doers (...) we've been warned there are evil people in this world (...) We've been warned so vividly, Your government is alert. The governors and mayors are alert that evil folks still lurk out there (...) This crusade, this war on terrorism is gonna take awhile"¹⁷. Koblingen mellom "ond" og "terrorist" demonstrerer ikke bare en mangfoldiggjøring, men også et forvaltningsbehov. "Terroristen" representerer en vedvarende og umiddelbar trussel mot rikets sikkerhet, som kun årvåkenhet og disiplin kan ramme.

16 Patriot act: <http://www.epic.org/privacy/terrorism/hr3162.html> (10.05.06)

17 CNN: <http://archives.cnn.com/2001/US/09/16/gen.bu##terro#sm> (10.05.06) (Korrupt) Korrekt lenke til samme sitat: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010916-2.html> (01.10.07)

4.1.4 Nødvendighet

Den onde terroristen må spores og isoleres. Enda viktigere må dens koblinger til terrorisme avsløres gjennom kroppens forvaltning. Ved disiplinering, avhør og maktens ransaking av den ulovlige kroppen skal terrorismen splittes og brytes ned. Det er viktig å forstå at det ikke er "terroristen" som er det endelige mål. "Terroristen" skiller seg kvalitativt fra "fangen" ved prinsippet om rehabilitering. Vi ser da også her et brudd i den historiske betydningen av forvaltningen av "fangen". Hos fangen skal det onde og samfunnsfiendtlige utrenskes. Praksiser og ritualer tar sikte på å møysommelig gjenninnføre individet til de lovlydiges samfunn (Foucault 1977). Slik er ikke tilfelle for "terroristen" For den makt "terroristen" underkastes er ikke helbred og fordrivelse av det onde av betydning. Individet forvaltes for sin ondskap med den hensikt å avklø og nedkjempe en diskursiv konstruksjon. Gjennom kroppen søker makten "terrorismen". Mer enn en etymologisk struktur snakker vi om et teknologisk område. Et intervensjonsfelt som kontinuerlig re-aktiverer det "gode", og kroppen er dets objekt.

4.2 Suverenens mulighetsbetingelse

Det vil kaste lys over mye av det som foregår i den globale krigen mot terror dersom man også tar for seg den kamp som siden Korea krigen har foregått mellom presidentembetet og kongressen, og den polarisering som siden 60 tallet har vært en klar tendens i amerikansk politikk og velgeratferd. Disse trendene viser til de to viktigste mulighetsbetingelsene man kan si tillot fremveksten av en amerikansk "suveren", hvis fulle betydning og myndighet lot seg forløse med symbolet "11/9"

"Suverenens" første mulighetsbetingelse ligger i dennes rett og myndighet for å føre krig. Det heter seg at presidenten skal gå til kongressen for å be om lov til å gå til krig. Med denne tillatelsen kan presidenten så utøve sin myndighet som Commander-in-chief (Banks og Straussman, 1999). Deretter skal "senate appropriations committee" bevilge penger til krigen. Kongressen skal dermed kunne bestemme om krig skal forekomme og hvilken utstrekning den skal ha. Det er også nedfelt i konstitusjonen at denne prosedyren kan være tidkrevende og umulig å følge i krisesituasjoner. Presidenten er derfor gitt vide fullmakter til væpnet konflikt dersom nasjonens sikkerhet er i fare. Det dreier seg her om angrep som er nært forestående (Banks og Straussman, 1999).

Siden Korea-krigen har presidenter gradvis utvidet egen myndighet på bekostning av kongressen, ved å vise til disse nødbestemmelsene (Banks og Straussman, 1999). Implementeringen av forkjøpskrig¹⁸ må dermed sies å være en vesentlig seier for presidentembedet.

I anledningen til å ignorere kongressens konstitusjonelle myndighet finner man suverenens andre mulighetsbetingelse: den politiske polariseringen. De siste tiårene har amerikanske velgere og politikere blitt gradvis mer lojale overfor eget parti¹⁹ (Jacobsen, 2005, Campbell, 2005). Dette henger sammen med den økende polariseringen generelt i samfunnet i forhold til hvordan man snakker om moral, godhet og Guds plass i nasjonen (Phillips, 2005). Opplevelsen av en voldsom ideologisk kløft mellom partiene undergraver dermed muligheten til å føre kontroll med presidentembedet, hvis mangel igjen øker sistnevntes handlingsrom og mulighet til ytterligere å øke dette. En slik polarisering gir en strukturell fordel, tilgjengelig for enhver president, uavhengig av partitilhørighet.

4.2.1 Den ulovlige fiendtlige kriger

”Suverenen” og ”*enemy combattant*” konstitueres og muliggjøres i kunnskapsrommet av en rekke diskursive erfaringer. For det første har vi symbolet 11. september, som for øvrig reproduseres ideologisk og retorisk med bomber i Madrid, Beslaan og Bali og henvisninger til organisasjoner man hevder er delaktig i det stadig voksende nettverket av terrorister. Alt dette demonstrerer sårbarhet og behov for samhold, men legitimerer samtidig den globale dimensjonen. For det andre har vi diskursen rundt den nasjonale sikkerhet som avkrever lydighet og advokerer for en styrket stat, på bekostning av individuelle rettigheter. Denne eksisterer forøvrig i en spenningsrelasjon til demokrati- og folkerettsdiskursene og har avgjørende betydning for konstitueringen av ”*enemy combatant*”. For det tredje har man den gjengjeldelse, for 11.september, som vokser til en global og ideologisk krig, på de to tidligere momentenes forutsetninger. Denne gjengjeldelse er et forsvar av demokratiske tanker, gjennomført i den nasjonale sikkerhetens navn, og dette er et sentralt poeng. Det er for så vidt ingenting spesielt med ”*terroristen*”. Denne har vært en gjenganger i moderne amerikansk historie, uten noen krav om en forvaltningsmessig revolusjon (Wedgewood 2002). Det man

18 Tanken om forkjøpskrig er ikke ny. Prinsippet verserte i konservative kretser på 80 tallet (Chomsky, 2006) og ble offentliggjort i Washington Post i 1992 – (zfacts.com/metaPage/lib/9203-Wolfowitz.pdf).

19 Ved å trekke opp nye distriktsgrenser har man også fått omskrevet kartene på en slik måte at sjansen for at en politiker blir erstattet av en fra det konkurrerende partiet blir minimal (Jacobsen 2005, Caraley 2005). Økt stabilitet i kongressens sammensetning gir større rom for sementering av ideologiske skillelinjer.

må si er nytt, er "*terroristens*" subjektposisjon i krysningpunktet mellom presidentembetet, nasjonal sikkerhet og en vedvarende krigssituasjon.

4.2.2 Suverenen trer fram

Den globale krigen mot terror har altså en virkning langt utover angrep på terrorismen. Terrorismens omnipotens og ondskapens kompromissløse hensynsløshet, demonstrerer at USA befinner seg i en vedvarende krigssituasjon som krever vide fullmakter og autonomi til presidentembetet. "*Enemy Combatant*" både legemliggjør og rettfærdiggjør presidentens [suverenens] økte myndighet.

Kroppen hos den ulovlige fiendtlige kjemperen er helt og holdent underlagt suverenen i form av presidentembetet. I sin rolle som Commander-in-chief, hevder denne sin rett gjennom den nasjonale sikkerhetsdiskursen, til å sette til side gjeldende lover. Hans Hoyng og Georg Mascolo i Der Spiegel sier 15. mai 2006:

In December, for example, Congress passed a strict ban on torture in an overwhelming majority vote, a bill Bush signed. But in a separate statement, he determined that the provisions for execution of the law must be "consistent with the constitutional authority of the president to supervise the unitary executive. In other words, the president, if he believes that torture is necessary, can essentially bypass the law and issue an executive order allowing it²⁰.

Det vises også til at en rekke eksisterende lover ikke gjelder der hvor "*enemy combatant*" holdes fanget. I denne unntakstilstanden trer suverenen frem, og i dette endelige brudd med rettstaten og menneskerettighetene, finner vi kontinuitet mellom den gamle monarkiske makten og det moderne presidentembetet. For kroppens vedkommende er suverenen både kongen og presidenten. Begge skikkelser har den absolutte makt over kroppen. Den ulovlige fiendtlige kjemper forener det gamle totalitære og absolutte med det moderne, demokratiske og folkerettslige.

Kroppen hos "*enemy combatant*" utgjør et konfliktrom, hvor suverenen står overfor borgerrettighetene. For suverenen er den et verktøy og mål for makt-utfoldelse, for borgerrettsposisjonen er den et prinsipp om ukrenkelighet. Det er denne kroppen som

20 Der Spiegel: <http://service.spiegel.de/cache/international###p###ge#0,1518,#6136,00.html> (15.05.06) Denne linken var 14.06.07 ikke lenger virksom, men Global Policy Forum refererer til den samme artikkelen på sin nettside: <http://www.globalpolicy.org/empire/terrorwar/liberties/2006/0515eavesdropping.htm> (14.06.07)

identifiserer og legemliggjør suverenen og det biopolitiske spenningsfeltet "suveren-enemy combatant".

4.3 Avslutning

Suverenen er en mulighet i konsekvensene av en rekke bevisste strategier, men er selv ikke en bevisst konstruksjon. Suverenen forårsakes av strategiene, men disse har ikke suverenen som mål. Vi kan si at "*suverenen*" var et latent potensial i mikro-maktens utallige trefninger, som eksisterte implisitt i ulike praksiser og ble aktualisert når presidentposisjonen tolket angrepet på Twin Towers i New York 11. september 2001. "*Suverenen*" trådte ut av det implisitte som en umiddelbar manifestasjon av godhetsmakten og tildelte posisjoner i et nytt kunnskapsunivers kalt den globale krigen mot terror. Denne statustildelingen skjer gjennom "Imperie" og vi kan på denne måten kalle den globale krigen mot terror det antrekk "Imperie" overtrekkes. Et maktfelt tilsløres og tildekkes for så å fremstilles som en godhetens kamp for den universelle frihet og demokratiets integritet.

"*Enemy combatant*" knyttes til "*suverenen*" som dens moralske motstykke. "*Enemy combatant*" eksisterer som legemliggjøringen av en uhelbredelig ondskap. Springen av kroppen som huser dette individet er muliggjort og rettfærdiggjort av denne ondskapen og behovet for å unngå dens uunngåelige konsekvenser, men viser også til en renselse av samfunnet som er nødvendig for å beskytte dens iboende godhet.

Tilsynelatende står nå det "gode", ordnede og demokratiske overfor det "onde", kaotiske og autoritære. Krigen mot terror inngår nå også som en praksis i en godhetsdiskurs.

5.0 Konstruksjonen av "enemy combatant" - "homo sacer"

Denne delen av oppgaven tar for seg hvordan tanker om det "amerikanske", symbolet 11. september og hvordan amerikanske administrasjoners tilnærming til internasjonale avtaler og institusjoner, har lagt grunnlaget for det som blir kalt "den globale krigen mot terror". Jeg vil her i dybden beskrive og analysere hvordan denne "krigen" ikke er noe spontant påfunn, men heller en gradvis tilvirket mulighet og potensial som først lot seg utnytte ved angrepet på New York 11. september 2001. I denne sammenheng skal vi vise til et "sannhetsregime" og dets koblinger til godhetsdiskursen i det som i oppgaven kalles "sannhetens tale".

Kapittelet demonstrerer hvordan kategorien "enemy combatant" manifesterer seg i lovers mellomrom, utside og tolkninger. Deretter vises hvordan byråkratiske praksiser gir regularitet og validitet til talen om en "homo sacer". Kapittelet sporer "enemy combatant" som en tredimensjonal konstruksjon i et nettverk av diskurser. Det tangerende ledd er "terroristen" og kunnskapene og prosedyrene rundt denne, muliggjort av symbolet 11. september.

5.1 "Det amerikanske" og det moralske hegemoni

The people who did this act on America, and who may be planning further acts, are evil people. They don't represent an ideology, they don't represent a legitimate political group of people. They're flat evil. That's all they can think about, is evil. And as a nation of good folks, we're going to hunt them down, and we're going to find them, and we will bring them to justice (...) this is a larger campaign against anybody who hates freedom, anybody who can't stand what America and our allies and friends stand for.²¹

George W. Bush September 2001

We fight terrorism because we must, but we seek a better world because we can- because it is in our destiny to do so (...) we have always persued the enlightened self-interest of the american people, and in our purposes and our principles there are no mistakes (...) our enlightened self-interest makes us partners with all those who cherish freedom, human dignity and peace.²²

Colin Powell 2004

21 Det hvite hus: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010925-5.html> (05.10.06).

22 Foreign Affairs vol. 83, num. 1 (2004:34)

Sitatene viser til en særegen moralitet og eksepsjonalitet som preger og til enhver tid har preget den amerikanske elite og tildels det amerikanske folk. Opplevelsen av at nasjonen representerer noe unikt og har som misjon å være et eksempel til etterfølgelse for den øvrige verden. Dette er en oppfatning som går på tvers av politiske og sosiale skillelinjer.

Oppfatningen av at man har noe særegent å opplyse om og tildele øvrige nasjoner, sammen med dens kobling til det religiøse USA, er et viktig element i forståelsen av USAs posisjon overfor resten av verden. Man kan vanskelig forstå USA uten å forstå landets misjonerende og religiøse undertoner og strømninger. Den globale krigen mot terror og "*enemy combatant*" har en nær kobling til USAs selvbylde og religiøse historie, men kanskje ikke på den åpenbare måten svært mange ser for seg. I den grad den globale krigen mot terror er en krig om religion, er det med religiøse strømninger som et bakteppe og overbevisning mer enn en konfrontasjon mellom to religioner - selv om sistnevnte i vesentlig grad kan tjene og underbygge den første. Den åpenbare religiøse tolkningen er mer et hendelig uhell enn et mål eller årsak for noen objektiv konflikt.

Nedenfor følger et forsøk på mer presist å demonstrere det "amerikanske" eller det "sannhetsregime" som danner grunnlaget og anledningen til å konstruere en ubestridt virkelighet hvor USA representerer en uvanlig erfaring i verdenshistorien med en betydningsfull delaktighet i denne verdens skjebne. Dette kollektive kunnskapsfeltet utgjør sannhetsregimet som definerer muligheten for den nasjonale eksepsjonaliteten og de regler alle må etterleve for å kunne innta en posisjon i det "sanne", om USA.

5.1.1 Historisk nasjonal identitet- den kollektive psyke²³

I always consider the settlement of America with reverence and wonder, as the opening of a grand scene and design in Providence for the illumination of the ignorant, and the emancipation of the slavish part of all mankind over the earth

-John Adams Februar 1765 (Cherry 1998:65)

Allerede ved ilandsettingen av de første immigranter kom opplevelsen av noe eksepsjonelt til uttrykk. Det var en bred oppfatning av at Nord-Amerika representerte en "ren tavle".

23 Der hvor annet ikke fremkommer er denne historiske gjennomgangen bygget på boken "American Theocracy" (Kevin Phillips 2006).

McCartney (2005:95) utdyper: "(...) *the fact that the European settlers could regard it as such indicates the strength of both their racism and their willingness to bend their perception of social realities to make them conform to their idealistic vision*". Tidlige kolonister hadde i mange tilfeller en oppfatning av at de var kommet til et nytt "Israel" og var utvalgt av Gud (Phillips 2006). Religion var allikevel ikke det dominerende motivet for de fleste som slo seg ned i koloniene, men religiøse perspektiver ble en ramme for selvforståelse og tolkninger av begivenheter (Cherry 1998).

Opplevelsen av å være inkludert i en guddommelig skjebne fikk ytterligere moment gjennom revolusjonen og borgerkrigen (McCartney 2005, Cherry 1998). Revolusjonen utgjorde den hendelse hvor Gud frigjorde koloniene fra Faraos Britannia og den gamle verdens "ondskap". Gud tok nasjonen til seg og avslørte dens hensikt som et eksempel og instrument for frihet og "regjering", for resten av verden. George Washington ble hyllet som en amerikansk Moses og Kong George III ble malt som Faraos i sin vogn (Phillips 2006). Dette var en tolkning George Washington videreførte i sin tiltredelses tale i 1789:

No people can be bound to acknowledge and adore the Invisible Hand which conducts the affairs of man more than those of the United States. Every step by which we have advanced to the character of an independent nation seems to have been distinguished by some token providential agency (...) The preservation of the sacred fire of liberty and the destiny of the republican model of government are justly considered, perhaps, as deeply, as finally, staked on the experiment intrusted to the hands of the American people²⁴.

Den tematiske fremstillingen av Amerika (USA) som et "Israel" og lovet land (promised land) har vært et gjennomgående tema og har vært uttrykt på ulike måter til ulike tider. Mest gjennomgående er kanskje denne fremstillingen i presidenters taler. Thomas Jefferson uttalte i sin andre tiltredelses tale i 1805: "*I shall need, too, the favor of that Being in whose hands we are, who led our fathers, as Israel of old, from their native land and planted them in a country flowing with all the necessaries and comforts of life.*"²⁵

Borgerkrigen som er den andre av de to viktigste begivenhetene for den amerikanske selvforståelsen, representerte nasjonens første test, hvor Gud prøvde nasjonens rettmessighet, eller som i noen tolkninger brakte Gud sin dom mot et folk på avveie. Borgerkrigens religiøse

24 George Washington: <http://www.faithofourfathers.net/washington.html> (25.05.07)

25 Thomas Jefferson: <http://odur.let.rug.nl/~usa/P/tj3/speeches/jef2.htm> (25.05.07)

betydning og tolkning var spesielt sterk i sørstatene (Phillips 2006).

Før borgerkrigen hadde begge sider erklært Amerika som Guds verktøy for menneskehetens frelse (redemption). Under selve krigen var det derimot sørstatene som i stor grad koblet sin kamp med en tolkning av en selv [Sør] som Guds nye Israel. Bibelske analogier satte et tydelig preg på gudstjenestene, og med de gradvis økende tapen kom også tolkninger om at Sør-statene ble testet. Innbyggerne ble som isrealittene i det gamle testamentet, og forble Guds folk dersom de holdt budene og paktene, som blant annet krevde troskap mot deres edle hensikter (Miller, Stuart og Wilson i Phillips 2006). En konsekvens av denne religiøse tolkningen av konfliktens utvikling var formingen av en særegen sørstatlig selvoppfatning og manglende kompromissvilje (vi kan kalle det som vokser frem for "Sør"). Mange overgrep fra nord-statene styrket det uforsonlige temperamentet.

Slutten av den militær-styrte gjenoppbyggingen av "Sør" ble av hvite sørstatlige evangelister sett på som frelse og frigjøring fra synden, at kontrollen over den politiske skjebnen var gjenvunnet fra inntrengerne. Med nordstats-soldatenes tilbaketrekning i 1877, erklærte man at Gud hadde tro på "Sør", som hadde holdt paktene. *"The 'new south' promoters reveled in the resurrection story- The South parallelling Jesus, had risen from the dead of reconstruction to the living redemption"* (Phillips 2005:130) Hvite sørstatspolitikere ble i denne perioden kalt "redeemers" (Ibid).

Mens både uavhengighetskrigen og borgerkrigen viser til vedvarende tolkninger av "det amerikanske" som religiøse erfaringer, viser borgerkrigen og dens umiddelbare historie til en religiøs og politisk polarisering. Den polarisering som har sin opprinnelse i borgerkrigens virkninger skal vi komme tilbake til. Vi skal først fortsette fokuset på den samlende kraft som viser til USAs symbolske betydning som et land med en særskilt skjebne og et lovet land (promised land). Følgende sitat er hentet fra Woodrow Wilsons tale til kongressen 2 april 1917: *"Now that the nation has been forced into this course of action, however, the fight must be for those principles of freedom which it has ever been the destiny of America to safeguard"* (Cherry 1998:267). Lyndon B. Johnsons tiltredelses tale i 1965 viser til den særskilte betydning og misjonære skjebne ved "det amerikanske":

They came already here-the exile and the stranger, brave but frightened- to find a place where a man could be his own man. They made a covenant with this land. Conceived in justice, written

in liberty, bound in union, it was meant one day to inspire the hopes of all mankind; and it binds us still. If we keep its terms, we shall flourish.²⁶

Talene knytter den amerikanske borgeren til en opplyst stilling. Den amerikanske er ”god” fordi det som er amerikansk i seg selv er ”godt”. Å gjøre seg amerikansk blir dermed det samme som å gjøre seg selv og sin skjebne ”god”.

Når vi snakker om "*det amerikanske*" snakker vi om en komplisert sammensetning av ulike begivenheter og tolkninger. Vi kan allikevel peke på enkelte som definerende for dette området. For det første må vi ta den oppdragelse i kultur, religion og historie som fulgte de opprinnelige engelske utvandrere (Phillips 2006, Cherry 1998). De vokste opp med tolkningen av England som Guds verktøy på jorden og kolonisering som Englands ansvar for å bringe sivilisasjonen og kristendommen til de mindre utviklede (Cherry 1998). Dette ”engelske” utgangspunktet inkorporeres i en rekke begivenheter til gradvis å samles i en ”amerikansk” erfaring. Gjennom temmingen og underleggelsen av den "ville vesten" og uavhengighetserklæringen utvikles en ”amerikansk” selvforståelse med misjonerende trekk. I lys av den fremvoksende tolkningen av nasjonens plass i verden blir det mer forståelig at amerikanske borgere kunne oppfatte den amerikanske borgerkrigen som en krig hvor hele den siviliserte verdens integritet stod på spill (Phillips 2006, Cherry 1998). Gjennom disse begivenheter strømmer en voldsom økonomisk, industriell og militær fremgang som hele tiden reproducerer og bekrefter erfaringen av en eksepsjonell plass og betydningsfull skjebne i verdenshistorien.

Mens vi har fokusert vesentlig på religiøse strømninger i denne delen av kapittelet er det ikke slik at USAs historie eller nåtid er udelt religiøs. Begivenheter har gjennom historien hatt både sekulære og mer eller mindre religiøse tolkninger. I dette er det et viktig poeng at selv om de religiøse erfaringer ikke har hatt noen absolutt resepsjon, så har innholdet i disse tolkninger festet seg i de sekulære og religiøst liberale miljøer gjennom opplevelsen av det eksepsjonelle ved USA som virker som et bindeledd mellom alle miljøer og grupperinger. Flukten fra Europa, passifiseringen av den "ville vesten", frigjøringskampen, borgerkrigen samt industriell og økonomisk vekst utgjør i alle tilfeller erfaringer og kulturelle avleiringer som sementerer opplevelsen av en særskilt amerikansk identitet. Selv om religiøse motiver, i

26 Lyndon B Johnson: <http://www.britannica.com/eb/article-9116917/Document-Lyndon-Baines-Johnson-Inaugural-Address> (25.05.07)

seg selv, i varierende grad beveger befolkningen, er det de [religiøse] skildringene som samler begivenhetene i en nasjonal erfaring. En erfaring som ofte refereres til som en amerikansk "civil religion" (Cherry 1998).

De religiøse distinksjonene er en disiplin de politiske posisjoner må beherske i utsigelsen av godhetsdiskursen. "*Det amerikanske*" eksisterer som både sekulære og religiøse erfaringer og begge gjelder en eksepsjonalitet som viser til en særoppfatning av USAs posisjon og skjebne i forhold til resten av verden. Men, det er et religiøst farget språk som avkreves "forfatteren" og vekker til live det nasjonalistiske og gjør "*det amerikanske*" til et tvingende vitensfelt. Med andre ord er det opplevelsen av eksepsjonalitet og unikhhet som binder det religiøse med det sekulære, og hele dette feltet som inntar et nasjonalistisk preg, aktiveres tradisjonelt gjennom fremføringen av den religiøse disiplin i utsigelsen av diskursene.

5.1.2 Nasjonal eksepsjonalitet

I denne redegjørelsen for den amerikanske eksepsjonaliteten har jeg tatt utgangspunkt i den amerikanske militære posisjonen, i verden, og den godhetsretorikken som søker å ufarliggjøre den. Den omtalte eksepsjonaliteten kan defineres og redegjøres for på mange måter. Min avgrensning til det militære representerer en del av bildet, men tjener som et godt eksempel innenfor rammene av det sikkerhetspolitiske området.

Becoming American [is] a religious, that is ideological act (...) Americanism...is an "ism" or ideology in the same way that communism or fascism or liberalism are isms (...) In Europe, nationality is related to community, and thus one cannot become un-English or un-Swedish. Being an American, however, is an ideological commitment. It is not a matter of birth. Those who reject American values are un-American.

-McCartney (2005:93)

Denne opplevelsen av eksepsjonalitet har i hovedsak to motstridende uttrykk. Det ene perspektivet viser til "*det amerikanske*" som et fyrtårn hvilket resten av verden kan følge til ekte frihet og demokrati, mens det andre viser til et misjonerende perspektiv hvor det er USAs oppgave og ansvar å tildele resten av verden det opplyste og rettferdige regimet USA representerer (Cherry 1998). Gjennom USAs historie har utenrikspolitikken og sikkerhetspolitikken vekslet ettersom det ene perspektivet har vunnet frem over det andre. Det sentrale er at begge perspektiver viser til den samme erfaringen.

USAs historiske opplevelse av unikhed i forhold til sin plass i verden, er delvis religiøs og delvis politisk. Uttrykket nasjonal eksepsjonalitet henger i vesentlig grad sammen med nasjonens økonomiske, kulturelle og militære makt. Viktigst blant disse har vært, og er, den militære dimensjonen. Med den ekstreme asymmetrien som preger USAs militære relasjon til resten av verden følger en naturlig rettferdiggjøring som har preget alle store imperier, fra romerriket til det britiske imperiet (Phillips 2006). Dette er ikke for å demonstrere eller påstå at USA er et imperium. Det får andre ta opp. Sammenligningen dreier rundt rasjonaliseringsprosessen som oppstår der hvor det eksisterer meget skjeve maktforhold. Dersom "makt" avler "avmakt", må det være noe iboende "godt" ved den som alene bruker halvparten av hele klodens militære budsjett. Eller som president Bush uttalte i 2003:

This great, powerful nation is motivated not by power for power's sake, but because of our values. If everybody matters, if every life counts, then we should hope everybody has the great God's gift of freedom (...) we will uphold our values. And the biggest value we hold dear is the value of freedom. (Applause.) As I said last night, freedom and liberty, they are not America's gifts to the world. They are God's gift to humanity. We hold that thought dear to our hearts. ²⁷

USAs unike posisjon i verden er en gjenganger i presidentens taler fra 2001 og gjennom president periodene. Frihet er muligens Guds gave til verdens befolkning, men som Bush selv sier, er det USA som skal gi verden denne friheten: *"I believe that America is called to lead the cause of freedom in a new century"*.²⁸ Dette er et perspektiv hvis ekko høres gjennom hele USAs historie. I hvilken grad den har blitt uttrykt har variert, men perspektivet er en konstant variabel i tolkningen av den amerikanske maktanvendelsen som går tilbake til opprettelsen av De Forente Stater.

"Godhets"- retorikken som preger de amerikanske utenriks- og sikkerhetspolitiske betraktninger, er rettferdiggjørende og samtidig beskyttende. For det første åpner retorikken for handling. USA er i besittelse av noe alle verdens innbyggere fortjener å ha, og siden USA også har makten til å eksportere sine oppfatninger, har de også en "plikt" til å "hjelpe". Denne tilsynelatende aggressive holdningen beskyttes av ens opplevelse av unikhed, men selv om den nåværende Bush regjeringen kritiseres for sin ideologiske retorikk, er det bortsett fra de åpenbare religiøse konnotasjoner lite nytt i den.

27 Det hvite hus: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2003/01/20030129-2.html> (05.10.06)

28 Det hvite hus <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2004/09/20040902-2.html> (05.10.06)

”National Security Council Document 68” (NSC68), skrevet i 1950, definerte USAs sikkerhetspolitiske satsing gjennom den kalde krigen. Dens retorikk og fremstilling av USAs iboende "gode" hensikter, har svært mye til felles med dagens USA. Mens den amerikanske eksepsjonaliteten kommer tydelig frem, er religion langt mindre uttrykt enn etter 2000:

*The potential within us of bearing witness to the values by which we live holds promise for a dynamic manifestation to the rest of the world of the vitality of our system. The essential tolerance of our world outlook, our generous and constructive impulses, and the absence of covetousness in our international relations are assets of potentially enormous influence.*²⁹

Hopper vi frem noen tiår kan Reagens krig mot terror i Nicaragua tjene som et annet eksempel. Reagen administrasjonen implementerte den første "krigen mot terror"³⁰. Reagen erklærte en verdensomspennende kampanje for å fri verden fra: "*the evil scourge of terrorism*" Utenriksminister George Shultz uttalte videre at stats-støttet terrorisme utgjorde en: "*plague spread by depraved opponents of civilization itself [in a] return to barbarism in the modern age*" (Chomsky 2006:106). Under denne krigen godkjente det amerikanske utenriksdepartementet angrep på "soft targets" (sivile). New republic redaktøren Michael Kinsley forsvarte denne politikken ved å si at angrep på sivile mål måtte sees med pragmatiske øyne. Man måtte vurdere all blod og lidelse man påførte mot sannsynligheten for at demokrati ble resultatet (Chomsky 2006). Aktørene i denne første krigen mot terror er også de samme som i den nåværende.³¹

Godheten som er iboende den amerikanske politikken leder til tider til betente politiske situasjoner man må beskrive som tilfeller av kognitiv dissonans. Den første krigen mot terror kan tjene som eksempel. John Negroponte som var ansvarlig for USAs krig i Sør-Amerika ble benådet, for sin innblanding, av President George Bush sr. Mens Dora Maria Tellez, en folkehelt ble, i 2005, nektet innreise til USA (for å undervise) på grunn av sin "*terrorist*" status. En status som ble tildelt på bakgrunn av hennes kamp mot det USA støttede Somoza regimet i Nicaragua, som utførte overgrep mot befolkningen i stor skala (Chomsky 2006). "*She was Commander 2' in 1978 when a group of guerrillas took over the National Palace and held 2,000 government officials hostage in a two-day standoff. She later led the brigade*

29 NSC 68 <http://www.fas.org/irp/offdocs/nsc-hst/nsc-68-6.htm> (12.02.07)

30 Med den første krigen mot terror vises hovedsakelig til Reagen administrasjonens fokus på regimer i Midtøsten og det amerikanske kontinentet sør for USA.

31 Negroponte, Rumsfeld, Cheney, Wolfowitz, Bush senior

that took Leon (...) she is celebrated as one of the popular figures of the revolution. She became minister of health in the first elected Sandinista administration.”³² USA godtok aldri Sandinistene og motarbeidet dem aktivt selv etter de vant valget i 1984. USA støttet gjennom 80 årene de kontravolusjonære (contras) for å fjerne Sandinistene. Dette ble senere kjent som Iran-Contras skandalen i 1987.³³

Et annet eksempel på dissonansen i den amerikanske politikken kan illustreres gjennom en utleveringskonflikt mellom USA og Venezuela som oppstod i 2005. I henhold til en gjensidig utleveringsavtale mellom Venezuela og USA, søkte myndigheten i Venezuela om å få utlevert Luis Posada Carriles (Chomsky 2006). Han var ettersøkt for bombingene av et passasjerfly hvor 73 mennesker døde. USA nektet å utlevere Posada som hadde rømt fra fengsel i Venezuela og senere blitt ansatt av amerikanske agenter til å drive forsyningsoperasjoner av Contras³⁴ i Nicaragua. Posadas medarbeider Orlando Bosch ble benådet av President George W. Bush jr. På samme tid som utleveringssaken verserte i rettsystemet vedtok USA å nekte bistand til land som nektet å etterkomme amerikanske ønsker om utlevering. Dagen etter Venezuelas søknad ble avslått ba USA om at EU raskere behandlet slike saker. FBI sjefen Robert Mueller uttrykte til pressen: *"We owe it to the victims of terrorism to see to it that justice is done efficiently and effectively"* (Ibid:6).

Slike episoder kan være vanskelig å forstå når de observeres utenfor deres kobling til *"det amerikanske"* Eller som Max Boot³⁵ uttrykte seg overfor kritikken og motstanden mot invasjonen av Irak:

Here's my theory: Europeans are projecting their own behavior onto us. They know that their own foreign policies have in the past often been driven by avarice (...) our foreign policy -- from the Barbary war to Kosovo -- has usually had a strain of idealism at which the cynical Europeans have scoffed. In the case of Iraq, they just can't seem to accept that we might be acting for, say, the general safety and security of the world. After more than 200 years, Europe still hasn't figured out what makes America tick.³⁶

32 The Guardian: <http://www.guardian.co.uk/usa/story/0,12271,1430305,00.html> (14.06.07)

33 Se link i fotnote 26 samt Chomsky 2006)

34 **contras**, *kontrarevolusjonære*, væpnede grupper som med støtte fra USA førte kamp mot sandinistregjeringen i Nicaragua fra baser i utlandet, hovedsakelig Honduras. Fikk hemmelig økon. støtte fra den am. regjeringen til tross for vedtak mot dette i Kongressen.
<http://www.coplex.no/Web/ArticleView.aspx?id=9306642> (05.06.07)

35 Max Boot er "senior fellow" i council on foreign relations (tenketanken som gir ut Foreign Affairs).

36 US Department of state: <http://usinfo.state.gov/mena/Archive/2004/Feb/12-125426.html> (10.02.07).

En potensiell kognitiv dissonans kan negeres gjennom det iboende gode i de politiske hensikter. Negative tolkninger beror således på de utenforståendes og de uamerikanske misforståelser.

5.1.3 Trender i den Republikanske og Demokratiske politikken

Utviklingen og framveksten av "Sør"³⁷ og det sørlige har fått stor betydning for moderne politikk. Gjennom de siste tiår har befolkningens tyngdepunktet beveget seg fra nord mot sør. Videre har utvandrere fra "Sør" eksportert sin sørlige tolkning av religion til nord og har flere steder blitt betydningsfulle velgerkonstellasjoner. Disse trendene får vesentlig betydning når de ses i sammenheng med de siste tiårenes økende korrelasjon mellom grad av tro og partitilhørighet.

60 og 70 årenes borgerrettsdebatter, angrep på bønn i skolen, abortlovgivning og opphevelsen av raseskillet, representerte et opplevd angrep på den kristne moralen og ledet til en konservativ mønstring som i økende grad skjøyv moderate krefter ut på sidelinjen og gradvis brakte det sekteriske og fundamentalistiske nærmere normen (Phillips 2006). Republikanske politikere forstod å utnytte denne utviklingen og knyttet seg i økende grad til sørstatlige religiøse bevegelser.

Demokratene hadde riktignok "Det hvite Hus" fra 1992 til 2000, men nasjonens fire mektigste personer var allikevel fra sør (presidenten, vise-presidenten, senats presidenten og "speaker of the house"). I dette tilfellet var de alle medlemmer av den kristen-konservative organisasjonen Southern Baptist Convention- riktignok den moderate fløyen. Misnøyen med politikken denne administrasjonen førte bidro allikevel i enda større grad til at konservativt religiøse gikk over til det republikanske partiet gjennom 90 tallet, i 2000 og 2004. Med denne bevegelsen fulgte en økning av republikanere i Representantenes Hus og Senatet, med sterke kristen konservative tolkninger. De syv øverste republikanske lederne fra George Bush og nedover, hadde i 2004, 100% "approval rating" fra "Christian Coalition"³⁸, skapt av Pat Robertson etter han stilte til valg i 1988 (Phillips 2006)

37 Begrepet "Sør" skiller seg fra sør som geografisk retning, ved at det her viser til den særegne identiteten mange påpeker utviklet seg i sør-statene. Den konservativt religiøse komponenten er her av særlig betydning.

38 Kristen organisasjon som driver «velger utdanning» i stor skala og betydelig lobby virksomhet på vegne av "familie-verdier". <http://www.cc.org/about.cfm> (10.06.07)

Ifølge Kevin Phillips (2006) var 25% av den amerikanske befolkningen, i 2004, gjenfødte konservativt kristne mens over 40% av befolkningen definerer seg selv som gjenfødte kristne. Det han kaller "reasonably religious" velgere stod for halvparten av stemmene ved valget i 2004. 70-75% av hvite i denne gruppen, stemte på Bush og utgjorde dermed hans største velgergruppe. Denne utviklingen utdypes av William Schneider (Phillips 2006) som påpeker at amerikanere fra ulike trossamfunn (fundamentalistiske protestanter, rettroende katolikker og ortodokse jøder) siden 1980 har beveget seg mot det republikanske partiet. På samme tid har sekulære amerikanere funnet et hjem i det demokratiske partiet. Mark Noll i Kevin Phillips (2006:105) skriver videre at "*The most important Christian schisms will increasingly follow theological-ideological lines rather than denominational lines*". Man har funnet en felles fiende i sekularisme og et forum i det republikanske partiet, hvorfra et slag om moralen og religionens plass kan utkjempes.

Mens ulike konservative grupperinger i økende grad stemmer republikansk, er det også disse som er de raskest voksende i USA. Evangelister, pinsemenigheter og fundamentalister var de raskest voksende trossamfunn, ved utgangen av forrige århundre. Det er rimelig å anta at denne trenden vil ytterligere styrke avhengigheten mellom eksisterende republikanske politikere og organisasjonene som støtter dem, men også styrke rekrutteringen av religiøst konservative til politiske og administrative stillinger.

Referanser til moral, "*det onde*" og "*det gode*", koblet til de religiøse hensiktens ufeilbarlighet, vil antagelig fortsette å ha vesentlig betydning for tolkning og tilnærming til politiske spørsmål. Noe som forståelig vil ytterligere sementere den ideologiske kløften som vokser mellom demokrater og republikanere (Jacobsen 2005, Campbell 2005).

Gjennom religiøse overbevisninger og konservativ religion som handlingsgrunnlag og verktøy for rasjonalisering, handler den globale krigen mot terror og "*enemy combatant*" mindre om brudd på menneskerettigheter og undergraving av internasjonale avtaler, enn om å gjøre verden til et bedre sted. Et bedre sted slik dette representeres av det foreløpige religiøst-moralske hegemoniet.

Den religiøse komponenten handler ikke om å gjøre verden kristen (selv om det muligens er nettopp dette enkelte aktører som følger i kjølvannet av presidentposisjonen ønsker), men for det første om den beskyttelse av sannheten og en følgende overbevisning om egne motivers

rettmessighet, som historisk har preget religiøs misjonering. Politikk tilføres en komponent hvor alt, eget, er rett og motforestillinger er "gammel" kunnskap gjort unyttig og erstattet med "det sanne" presidentposisjonen utsiger. Etter 9/11 kan vi si at presidentposisjonen ikke bare eksisterer i "det sanne", men utsiger og definerer dette.

I sammenheng med ovennevnte kan vi si at den [religiøse komponenten] tidlig i den globale krigen mot terror utgjorde en uttynningsprosedyre som regulerte tilgangen til "det sanne" i dialogen med president-posisjonen og politikken denne rår over. For det andre var den religiøse komponenten den viktigste drivkraften i presidentposisjonens ekspansjon, ved at [som kommet inn på tidligere] sterk vekst i religiøst konservative miljøer har skapt betydelig konflikt med moderate og liberale miljøer. Konfliktene man opplever spenner fra utdannelse og vitenskap til moral og anstendighet (Phillips 2006, Chomsky 2006).

Disse trefningene opphøyes til den nasjonale politikken ved at religiøs tilknytning har blitt en seleksjonsvariabel i valg av partitilhørighet (Phillips 2006). Den siste og tredje trenden er den økte partiloyaliteten som utledes av den nevnte sorteringen og opplevde motsetningen mellom de to partiene og taktikker³⁹ som videre bidrar til å sementere de ideologiske grensene (Jacobsen 2005, Campbell 2005).

Den globale krigen mot terror og "*enemy combatant*" uttrykker ikke utelukkende juridiske trefninger og sikkerhetspolitiske interesser, men tilskjæres og gjennomsyres av en godhetsdiskurs som reproduseres i presidentposisjonen hvor "frihet" er Guds gave til alle verdens folk og USA leder verden i sin streben for denne friheten. USA gjør Guds arbeid på jorden og på denne måten blir amerikansk sikkerhetspolitikk og militære disposisjoner velsignede og ufeilbarlige. Opplevelsen av noe "hellig" styrkes naturlig nok av at krigen mot terror i vesentlig grad utspiller seg i Midtøsten og i hovedsak er rettet mot muslimer; to momenter som vinner bred resepsjon i religiøst konservative miljøer, hvor bibelens ufeilbarlighet, verdens ende og apokalypsen er sentrale og aktuelle tema.

Vi kan nå si at både den globale krigen mot terror og "*enemy combatant*" kan hentes frem som menneskerettslige konstruksjoner generelt og suverene maktstrategier spesifikt. Den

39 Henvises her i hovedsak til "gerrymandering" – det å trekke opp nye distriktsgrenser (i forbindelse med valg), for å maksimere effekten av egne velgere og dermed kunne skyve ut det konkurrerende partiets representanter ellere kandidater. Se FairVote: Voting and Democracy Research Center: <http://www.fairvote.org/index.php?page=1389> (25.03.07)

grunnleggende eksepsjonaliteten gav rom for det første, men for det andre var det nødvendig med en presidentposisjon som kunne omsette de eksisterende konflikters potensial og muligheter til det unike makt- og kunnskapsfelt disse to konstruksjonene representerer.

I 1999 uttalte Bush overfor en samling pastorer fra Texas at Gud hadde bedt ham stille til valg. Under en debatt om plassen som det republikanske partiets presidentkandidat i 2000, uttalte han at den tenkeren som mest av alle hadde inspirert ham var Jesus. I valgkampen i 2004 fortalte han en forsamling at han stolte på at Gud snakket gjennom ham og at han uten dette ikke ville ha kunnet utføre jobben.⁴⁰ Bush er dermed delaktig i noe guddommelig, og uttrykker en politikk hvis inspirasjon er velsignet og derfor ufeilbarlig. Guddommelig inspirasjon koblet med den amerikanske opplevelsen av å besitte den "riktige" samfunnsorden og midlene til å eksportere denne, har gitt en administrasjon som med stor selvtillit, kan benytte ethvert middel og enhver teknologi til å navigere sitt verdensbilde.

Reorganiseringen av den politiske høyresiden til et tilholdssted og en mønstringsarena for konservative religiøse miljøer og det "eksepsjonelle" ved USA har fusjonert i presidentposisjonen. Man må allikevel fastslå at det er 11. september 2001 som utgjør den avgjørende katalysatoren i det vi nå kan kalle en amerikansk militær misjonering

9/11 tillot en respons som var en kobling mellom religiøse overbevisninger, økonomiske interesser og militære behov. Som vi skal se i neste kapittel er den globale krigen mot terror en diskursiv konstruksjon bygget på alle disse motivene og utført gjennom en "ondskaps" inspirert retorikk.

Vi snakker ikke bare om en historisk enkeltepisode, men om en trend over tid, med utallige muligheter og konsekvenser. "*Suverenen*" trer ut av en ideologisk kløft mellom republikanere og demokrater og mens den nåværende presidenten kan betraktes som konservativt kristen, må man ikke la dette blende for den øvrige kunnskapen man kan spore i trendenes større sammenhenger og muligheter

40 De to første referansene til gud er hentet fra *American Theocracy* (Phillips, 2005:192). Tredje referansen i samme avsnitt er hentet fra samme bok (Phillips,2005:208).

5.2 "Juridisfiseringen" - Den Juridiske dimensjon

Dersom man skal forstå begrepet må man ha kunnskap om USAs forhold til internasjonale avtaler rundt krig og menneskerettigheter, og hvordan disse knytter seg opp imot USAs nasjonale lovverk. Nedenfor viser jeg til de helt sentrale avtaler som er relevante for problemstillingen.

Formingen av responsen mot angrepet på Twin Towers i New York 11. september 2001 som en krig, medførte betydelige konsekvenser for hvordan forholdet mellom staten og dens innbyggere kan reguleres. Den globale krigen mot terror har likeledes tilført mellomstatlige relasjoner nye kunnskap og maktrelasjoner.

Gjennom amerikansk grunnlov har presidentembedet i oppgave å føre nasjonens utenriks- og sikkerhetspolitikk. *"In the realm of foreign affairs (...) especially since the Supreme Court's dubious but controlling decision in U.S. v. Curtiss-Wright, which asserted that the president's overriding authority in international affairs is rooted in sovereign prerogative rather than a constitutional allocation of power"* (McCartney 2005:97). Presidenten er også militærets øverstkommanderende og har myndighet til å iverksette militære operasjoner for å beskytte nasjonens sikkerhet (Banks Straussman 1999). Mens den amerikanske administrasjonen hevdet at en godkjenning av denne krigen fra kongressen var unødvendig⁴¹, var kongressens vedtak i form av *"Authorization for Use of Military Force"* et grunnlag som senere har vært anvendt i rettferdiggjøringen og legaliseringen av en rekke praksiser:

That the President is authorized to use all necessary and appropriate force against those nations, organizations, or persons he determines planned, authorized, committed, or aided the terrorist attacks that occurred on September 11, 2001, or harbored such organizations or persons, in order to prevent any future acts of international terrorism against the United States by such nations, organizations or persons.⁴²

På bakgrunn av høyesteretts avgjørelser, dragkampen mellom kongressen og presidentembedet og administrasjonens grunnlovstolkninger som favoriserte embedets uavhengighet og myndighet, ville en "krig" mot terror i vesentlig grad bidra til å styrke presidentens myndighet. *"Authorization for the Use of Military Force"* gikk langt i å

⁴¹ Washington Post: <http://www.washingtonpost.com/ac2/wp-dyn/A61040-2002Aug25?language=printer> (01.10.07). Se også: JURIST: <http://jurist.law.pitt.edu/forum/forumnew58.php> (01.10.07)

⁴² FindLaw: <http://news.findlaw.com/wp/docs/terrorism/sjres23.es.html>

imøtekomme denne veksten og dens retoriske begrunnelser.

USA invaderte Afghanistan og senere Irak og etablerte et globalt samarbeid med andre grupper og sikkerhetstjenester i den hensikt å arrestere eller drepe terrormistenkte og terrorister. En rekke fengsler ble opprettet; offisielle, hemmelige og mer eller mindre permanente. Av de mest kjente er Guantanamo Bay og Abu Ghraib.

5.2.1 Avtaleverk

Krig reguleres av Geneve konvensjonene. Tilleggsprotokollene regulerer internasjonale og ikke-internasjonale væpnede konflikter; disse protokollene er ikke ratifisert av USA⁴³. Siden krig gjennom Geneve konvensjonene forstås å være mellom stater, vedtok den amerikanske presidenten at disse konvensjonene ikke skulle gjelde for organisasjonen som fikk skylden for angrepet mot New York i 2001⁴⁴. Videre vedtok presidenten at konvensjonenes bestemmelser vedrørende "krigsfanger" ikke skulle gjelde for myndighetene, Taliban, i det første landet som ble invadert etter det nevnte angrepet- Afghanistan⁴⁵. Taliban skulle dermed inkluderes av øvrige bestemmelser i konvensjonene.

Ettersom den globale krigen mot terror var en "ny" type krig og Geneve konvensjonene ikke gjaldt, ville man allikevel fastholde forpliktelsene "prinsippene" i Geneve Konvensjonene⁴⁶. Denne løsningen bidrar til etableringen av den globale krigen mot terror som noe unikt, men skal samtidig underbygge USAs forpliktelse til menneskerettigheter. Kategoriseringen refererer til behandlingen av eventuelle fanger, men ikke til prosessen de underkastes.. Fangene skal behandles humant, men konvensjonenes administrative forpliktelser, vedrørende f. eks. avhør⁴⁷, juridisk bistand⁴⁸ og løslastelse⁴⁹, gjelder ikke for denne kategorien.

War Crimes Act (1996)⁵⁰ innebærer, for amerikanske borgere, at det regnes som krigsforbrytelse å bryte Geneve konvensjonene. Ved at Geneve konvensjonene ikke gjelder,

43Røde Kors: <http://www.icrc.org/ihl.nsf/CONVPRES?OpenView>.

44Final report of the independent panel to review DoD detention operations- se link under

45Pentagon: www.defenselink.mil/news/Aug2004/d20040824finalreport.pdf. (05.10.06)

Se også Bob Woodward: State of Denial (2006)

46 Bob Woodward: State of Denial (2006)

47 3rd Geneva Conventions - article 17

48 3rd Geneva Conventions - article 105

49 3rd Geneva Conventions - part 3

50 FindLaw:

http://caselaw.lp.findlaw.com/cascode/uscodes/18/parts/i/chapters/118/sections/section_2441.html. (03.03.07)

reduseres altså sannsynligheten for at en rettssal tar opp søksmål mot offentlige tjenestemenn, agenter eller soldater.

Utover disse konvensjonene har USA forpliktelser i forhold til Convention Against Torture (CAT) og International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR). Sistnevnte gjelder ikke utenfor USA⁵¹. I tilfelle CAT og ICCPR har USA tatt reservasjon mot bestemmelsene om *cruel, inhuman and degrading treatment* (henholdsvis artikkel 16 og artikkel 7). I tilfelle disse er USA forpliktet i den grad fjerde, åttende og fjortende grunnlovstillegg forbyr dem⁵². I praksis har USA ingen forpliktelser utover det å forhindre tortur.

Begrepet tortur har da også vært utsatt for en rekke drøftinger og innsnevring, uttrykt og senere offentliggjort gjennom et memorandum⁵³ [formulert i 2002] vedrørende standard for fremferd under avhør. I 2003 fulgte en lignende analyse på vegne av Pentagon⁵⁴. Offentliggjøringen av dokumentene falt sammen med offentliggjøring av bilder fra Abu Ghraib [fengsel med 7000 fanger i Irak] som tydelig illustrerte, for vanlige mennesker, en opprørende fangebehandling. "For vanlige mennesker" innebærer her et sentralt poeng. Det fremheves av presidentposisjonen at ordinære lovlige avhørsteknikker kan virke sjokkerende på uerfarne mennesker. Til sammen utfordret disse tre diskursive episodene presidentposisjonens "menneskerettslige" legitimitet og nødvendiggjorde til slutt en negering av egne utsagn. Denne negeringen kom i form av en ny juridisk gjennomgang⁵⁵ [i 2004]. I det nye dokumentet har man fjernet de avsnitt som diskuterer hvor langt avhør kan gå, før man må kalle det tortur. Videre fjernet man også de avsnitt som tok opp hvordan man kunne forsvare tjenestemenn som brukte prosedyrer man måtte karakterisere som tortur. Forfatterne fremhever at disse avsnittene ikke hører hjemme i dokumentet siden tortur er imot den offisielle politikken. Politikken kan dermed ikke sies å være endret, men heller har talen om denne blitt foredlet og delt mellom den "offentlige tale" og "den skjulte tale". Tortur forblir et unntak, tilhørende "suverenen", men den juridiske gjennomgangen, slik vil skal se

51Amnesty International: <http://web.amnesty.org/library/print/ENGAMR511462006>. (05.10.06)

52Fjortende grunnlovstillegg omhandler "equality before the law" og gjelder ikke de føderale myndighetene, men heller statene. Åttende grunnlovstillegg, "prohibition on cruel and unusual punishments", gjelder utelukkende straffer idømt gjennom det ordinære rettssystemet. Fjerde grunnlovstillegg, om "right to due process", gjelder ikke utlendinger uten tilknytning til USA som er utenfor USA.

<http://web.amnesty.org/library/print/ENGAMR510632005>. (15.10.06)

53 Memorandum for Alberto R. Gonzales (council to the president):

<http://www.washingtonpost.com/wpsrv/nation/documents/dojinterrogationmemo20020801.pdf>. (07.10.06)

54The Center for Constitutional Rights:

<http://www.ccr-ny.org/v2/reports/docs/PentagonReportMarch.pdf>. (25.03.07)

55 US. Department of Justice: <http://www.usdoj.gov/olc/18usc23402340a2.htm>. (25.03.07)

senere, har tilført den juridiske innsiden det vi kaller ”forbedrede [eller alternative] avhørsteknikker”.

Utover de nevnte avtaler, kommer en rekke andre USA ikke har signert, og enten ignorerer eller aktivt motarbeider, så som den Internasjonale Krigsforbryter Domstolen, tilleggsprotokollene til ”Convention Against Torture” og ”Inter-american convention on forced disappearances of persons”⁵⁶.

Utnevnelsen av Guantanamo Bay som oppholdssted for "enemy combatant" har vesentlig betydning for suverenens utfoldelse. Valget av Guantanamo kom etter intern drøfting i administrasjonen⁵⁷, men senere fulgte også fengsler i Afghanistan, Irak samt hemmelige fengsler ulike steder på kloden⁵⁸.

5.2.2 Nasjonal lovgivning og juridisk utvikling

Som et ledd i tilpasningen til en opplevd ny virkelighet, vedtok kongressen etter forslag fra presidenten, ”Patriot Act”⁵⁹ (2001). Denne gav etterretnings og politietater utvidede fullmakter, og definerte hvilke mennesker som skulle defineres å falle innenfor "terrorisme" begrepet. Felles for begrepene internasjonal og nasjonal terrorisme er følgende tekst:

(...) involve violent acts or acts dangerous to human life that are a violation of the criminal laws of the United States or of any State, or that would be a criminal violation if committed within the jurisdiction of the United States or of any State;

(B) appear to be intended—

(i) to intimidate or coerce a civilian population;

(ii) to influence the policy of a government by intimidation or coercion; or

(iii) to affect the conduct of a government by mass destruction, assassination, or kidnapping(...)

Definisjonen åpnet for et vid tolkning av hvem man kunne kategorisere som ”terrorist” og skapte meget stort handlingsrom for politi- og sikkerhetsmyndigheter. Utover den ideologiske

56 Hague Invasion act- <http://www.state.gov/t/pm/rls/othr/misc/23425.htm>. US state department gir også ut et dokument over menneskerettighetssituasjonen i verden og kritiserer blant annet ”enforced disappearances” - en vanlig taktikk i den globale krigen mot terror - <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2006/>. (10.10.06) Se opp blant andre Syria og Egypt – land USA har vesentlig samarbeid med i forbindelse med sitt ”rendition” program.

57 Guantanamo and beyond - <http://web.amnesty.org/library/print/ENGAMR510632005>. (10.10.06)

58 High value detainee program:

www.dni.gov/announcements/content/TheHighValueDetaineeProgram.pdf. (10.10.06) Creation of military commissions: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2006/09/20060906-3.html>. (10.10.06)

59 Patriot act: <http://www.epic.org/privacy/terrorism/hr3162.html>. (10.10.06)

komponenten i begrepet gav dette allikevel begrenset myndighet til presidentembedet. Potensialet i kategoriseringen ble først direkte utnyttet i påfølgende lovgivning.

Military Order (2001)⁶⁰ søkte å plassere de terror kategoriserte utenfor det vanlige rettsvesenet, i "*executive detention*"; i motsetning til ordinære domstoler skulle disse stilles for militære domstoler. Personer anholdt i forbindelse med denne ordren skulle heller ikke ha anledning til å påkjære avgjørelsen. Ordren var i hovedsak rettet mot al qaida og det er i 2001 først og fremst disse "*leiren*" omslutter. I denne overføringen endrer de arrestertes karakter seg fra "terrorist" til "*enemy combatant*".

Military Order (2001) blir derimot, som vi skal se nedenfor, utfordret i en rekke rettssaker og de viktigste konsekvensene av denne utfordringen blir to saker [*Rumsfeld v. Rasul* og *Hamdam v. Rumsfeld*] som avgjøres i USAs høyesterett. I *Rumsfeld v. Rasul* (2004) konkluderte høyesterett med at fanger skulle ha rett til å etterprøve pågripelsen i amerikanske domstoler. Tilpasningen kom med Detainee Treatment Act (DTA)⁶¹ (2005). Denne forsøker å regulere fangens anledning til anke og begrenser hvilke rettsnivåer som kan høre disse ankene, samt på hvilken måte en rett kan behandle en eventuell sak:

SCOPE OF REVIEW- The jurisdiction of the United States Court of Appeals for the District of Columbia Circuit on any claims with respect to an alien under this paragraph shall be limited to the consideration of--(i) whether the status determination of the Combatant Status Review Tribunal with regard to such alien was consistent with the standards and procedures specified by the Secretary of Defense for Combatant Status Review Tribunals(...) and (ii) to the extent the Constitution and laws of the United States are applicable, whether the use of such standards and procedures to make the determination is consistent with the Constitution and laws of the United States.

Loven representerer en utvikling av Military Order (2001) og ivaretar den suverene myndighet samtidig med en internalisering av ordinære juridiske prosedyrer. Combatant Status Review Tribunals opprettes for å avgjøre om en fange faktisk tilhører kategorien "*enemy combatant*". Loven introduserer også en immunitetsklausul som gjelder personell engasjert i "godkjente" avhørsteknikker. Detainee Treatment Act representerer det alternative forvaltningssystemets prosessuelle og administrative manifestasjon. Den er bindeledet

60 Det hvite hus: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/11/20011113-27.html>. (10.10.06)

61 Detainee Treatment Act: http://www.pegc.us/detainee_act_2005.html. (07.10.06)

mellom den suverene vilje og "leiren" den viser til.

I *Hamdan v. Rumsfeld*⁶² (2006) konkluderte høyesterett med at Geneve konvensjonens artikkel 3 gjaldt i dette tilfellet, samt at militære domstoler slik de var utformet ikke var lovlige. Den amerikanske administrasjonen tilpasset seg ved å forelegge Military Commissions Act⁶³ (2006), for Kongressen. Loven er retroaktiv, etablerer militære kommisjoner og setter standard for hvordan saker mot offentlige ansatte og fangers anker skal behandles. Loven definerer "enemy combatant":

‘The term ‘unlawful enemy combatant’ means—

(i) a person who has engaged in hostilities or who has purposefully and materially supported hostilities against the United States or its co-belligerents who is not a lawful enemy combatant (including a person who is part of the Taliban, al Qaeda, or associated forces);"

or

(ii) a person who, before, on, or after the date of the enactment of the Military Commissions Act of 2006, has been determined to be an unlawful enemy combatant by a Combatant Status Review Tribunal or another competent tribunal established under the authority of the President or the Secretary of Defense.

Loven uttaler at militære kommisjoner slik de er utformet i denne loven, samsvarer med forpliktelsene og standardene uttalt i den tredje Geneve konvensjonen. De uttaler videre at "enemy combatants" ikke kan påberope seg Geneve konvensjonene som kilde til rettigheter i forbindelse med en rettssak. Videre bestemmer loven at den militære lovgivningens bestemmelser om hurtige rettssaker (altså hvor lenge en fange skal måtte vente på rettssak), ikke gjelder for "enemy combatants". Videre tillater loven også bruk av informasjon basert på rykter eller tortur dersom dommeren mener det har relevans for rettsaken.

Om anledningen til å anke fastsetter loven at denne er lik som for Detainee Treatment Act, men utdyper at utover dette skal:

(...) no court, justice, or judge shall have jurisdiction to hear or consider any claim or cause of action whatsoever, including any action pending on or filed after the date of the enactment of the Military Commissions Act of 2006, relating to the prosecution, trial, or judgment of a military commission under this chapter, including challenges to the lawfulness of procedures of military commissions under this chapter.

-Military Commissions Act (2006:24-25)

62 Se 28 for URL

63 Military Commissions Act (MCA): frwebgate.access.gpo.gov/cgi-bin/getdoc.cgi?dbname=109_cong_bills&docid=f:s3930enr.txt.pdf.

Med implementeringen av denne loven, har 5 års juridisk kamp mellom suverenen og borgerrettighetsposisjonen kulminert i den endelige manifestasjonen av et alternativt juridisk univers. Mens dette tangerer det demokratiske og statlige, innebærer den også en vesentlig styrking av det tradisjonelle rettssystemet - riktignok en styrking av statens stilling i saker mellom myndigheter og dem disse står overfor.

Loven knytter "*suverenen*" til "*leiren*" via administrative prosedyrer, men enda viktigere gir den innhold til "*leiren*" og former "*homo sacer*" ved å referere til de suverene maktstrategier denne underkastes. Til tross for at det nå foreligger en formalisering av "*leiren*" undertrykker ikke denne på noen måte dennes vilkårlighet og uforutsigbarhet. Military Commissions Act (2006) gjør "*leiren*" juridisk og tilfører legalitet gjennom aksepten av militære kommisjoner og tilknyttede prosedyrer, men denne arkitektoniske konstruksjonen låner begrenset innsikt til kunnskap om "*leirens*" maktstrategier.

Kun "*alien unlawfull combatants*" (ikke amerikanske statsborgere) kan fremstilles for militære domstoler. Amerikanske borgere vil kunne designeres som "*enemy combatant*", men de vil ikke kunne interneres ved "*Guantanamo*" eller fremstilles for militære domstoler. I tilfellet borgere med doble statsborgerskap stiller det seg muligens noe annerledes, da deres amerikanske statsborgerskap kan trekkes tilbake og de deretter kan regnes som "*alien enemy combatants*".

En "*enemy combatant*" vil ikke nødvendigvis, noen gang, bli fremstilt for en slik [militær] domstol, og uavhengig av utfallet (hvorvidt personen blir frikjent eller dømt), vil personen fortsette sin eksistens i "*leiren*", inntil suverenen ikke lenger ønsker personens opphold, eller den globale krigen mot terror er avsluttet. "*There is broad authority under the laws and customs of war to detain enemy combatants, without any requirement to bring criminal charges while hostilities last*"⁶⁴. Dette standpunktet kom ytterligere til uttrykk i Senate Armed Services Committee (2 august 2006 i Hamdam v. Rumsfeld 2006⁶⁵) hvor senator James Inhofe uttrykker: "*I kind of agree with something that Senator [Hillary] Clinton said during the last hearing. She said, you know, hey, we can just hold them, we don't have to try them*"

64 United Nations – Economic and Social Council:

[http://www.unhchr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/6d123295325517b2c12569910034dc4c/35a53be3c4b5a245c1256d050036ff03/\\$FILE/G0312799.pdf](http://www.unhchr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/6d123295325517b2c12569910034dc4c/35a53be3c4b5a245c1256d050036ff03/$FILE/G0312799.pdf)

65 Justice at last or more of the same (Hamdam vs. Rumsfeld:

<http://web.amnesty.org/library/Index/ENGAMR511462006>. (14.10.06)

Senator Clinton utdypet da videre: "*we`re not talking about a choice between trying somebody or letting somebody go*" (Hamdam v. Rumsfeld 2006:8)⁶⁶.

Etter gjennomgangen av det som er blitt kalt "*juridisfiseringen*" kan vi anta at "*Terroristen*" og "*enemyl combatant*" er to ulike kategorier, idet at førstnevnte utgår fra patriot act (2001) og inngår i det ordinære juridiske systemet. Allikevel tangerer den og inngår i suverenens maktteknologier. "*Terroristen*" tilhører det ordinære juridiske system i den grad dette definerer og er i stand til straffe. På samme tid tilhører denne skikkelsen suverenens i kraft av sin uendelighet og nære slektskap til "*enemy combatant*", som henter sin potens direkte fra "*terroristen*". "*Terroristen*" representerer inngangsporten til suverenens domene, ved at enhver "*terrorist*" når som helst kan hentes ut av det juridiske systemet og innlemmes i "*leiren*" som suverenens skikkelse, "*enemy combatant*". På denne måten har suverenens både skapt seg selv, gjennom sitt sikkerhets- og utenrikspolitiske hegemoni og den betydelige myndigheten over det juridiske systemet.

5.2.3 Hvem er "*enemy combatant*"?

Andrew P. Napolitano⁶⁷ i Los Angeles Times stiller i en artikkel spørsmålet: "Hvem er en "*enemy combatant*": "*Not John Walker Lindh, who fought alongside the Taliban. Not Zacarias Moussaoui, who the government says helped plan the 9/11 attacks. Not Lyman Faris, who allegedly plotted to blow up the Brooklyn Bridge. The Constitution protected their rights*"⁶⁸. Artikkelen viser til at det som tilsynelatende avgjør om den amerikanske konstitusjonen skal gjelde for de som arresteres i krigen mot terror, er vurderingen rundt hvor sannsynlig det er om aktoratet vil få dem dømt uten komplikasjoner. John Walker Lindh var amerikansk statsborger mens Zazaria Moussaoui ikke var det. I begge tilfeller hadde derimot aktoratet en meget sterk sak.

Betraktningene han gjør seg henviser til en sentral dualitet i konstruksjonen av den moderne "*terrorisme*" forståelsen. Nemlig individets eksistens som potensielt både "*terrorist*" og "*enemy combatant*" (som juridisk og unntak), og utgjør grunnlaget for suverenens anledning

66 Se link under footnote 41

67 Andrew P. Napolitano, a former judge of the Superior Court of New Jersey, practices law in New Jersey and is the senior judicial analyst at Fox News.

68 Los Angeles Times: [\(05.01.07\)](http://www.dreierllp.com/#set#attachments/52.pdf) Link virker ikke lenger, men sitatet kan finnes ved følgende lenke: [\(01.10.07\)](http://www.angelfire.com/pa/sergeman/foundingdocs/billofrights/enemy.html)

til å definere bio-politikken gjennom manipulasjon av relasjonen mellom regel og unntak og assimilering av og tilpasning til motstand.

I det amerikanske rettsystemet har det versert en rekke saker som illustrerer denne dualiteten. Et slikt tilfelle gjelder Zacarias Moussaoui, som er den eneste som er blitt dømt i forbindelse med angrepet på Twin Tower i New York 11. september 2001. Det andre eksempelet gjelder de som er blitt kalt "Lackawanna Six". Førstnevnte er nå blitt dømt til livstid i fengsel, men gjennom rettsprosessen var det lenge usikkerhet rundt hvordan administrasjonen vil forholde seg til en så symbolsk viktig sak.) Andrew Napolitano skriver videre "*Government officials acknowledge that if the Justice Department loses its bid to prevent Zacarias Moussaoui from questioning an al Qaeda leader as part of his defense, they are likely to turn him over to a military tribunal.*"

Michael Powell skriver i *Washington Post* (2003) om de han kaller "Lackawanna Six". 6 yemen-amerikanere som ble siktet for terrorisme og vanskelighetene forsvarsadvokatene opplevde i forbindelse med saken.

The defendants believed that if they didn't plead guilty, they'd end up in a black hole forever," said Neal R. Sonnett, chairman of the American Bar Association's Task Force on Treatment of Enemy Combatants (...) Plead guilty or face the possibility of indefinite imprisonment or even the death penalty. That troubles defense attorneys and some legal scholars, not least because prosecutors never offered evidence that the Lackawanna defendants intended to commit an act of terrorism⁶⁹.

Michael Powell ser altså en nær kobling mellom innside og utside. Det vi kan kalle den truende utsiden viser til ulike administrative nivåer, tilgjengelige for anvendelse ut ifra hvor mye bevis myndighetene har i en gitt sak

"*Terroristen*" kan sies å utgjøre grunnlaget for og årsaken til, suverenens maktutfoldelse. "*Enemy combatant*" er selve manifestasjonen av denne utfoldelsen og samtidig et symbol for suverenens vilje og myndighet. Denne koblingen mellom lovens innside og utside utgjør et

69 Washington Post:

<http://www.washingtonpost.com/ac2/wpdyn?pagename=article&node=&contentId=A592452003Jul28¬Found=true>. (05.01.07)

Sitat fra samme artikkel: *The scant information revealed by prosecutors put some flesh on accusations that the defendants belonged to a terrorist "sleeper cell." The young men traveled to Afghanistan in the spring of 2001. They watched radical propaganda tapes, learned to fire automatic rifles and set off explosions at a military camp run by al Qaeda. Several sipped tea and spoke of jihad with Osama bin Laden.*

vesentlig ekspansjonsgrunnlag for den suverene myndighet. Vi kan hevde at skikkelsen [enemy combatant] er en struktur hvorpå, og ut ifra, suverenen hevder sin vilje. Den utgjør et intervensjonsfelt hvor andre kunnskaper innsettes og varierer ulike elementer, ved og i populasjonen. "Enemy combatant" utgjør et selvstendig biopolitisk rom, med sine egne kunnskaps-maktrelasjoner; samtidig representerer den et sjeldent potent biopolitisk verktøy. "Enemy combatant" er og gjør suverenens makt og definerer kunnskapen om denne. Begrepet kan derfor ikke ses adskilt fra den globale krigen mot terror, men heller må den sees som konstruksjonens nære slektning.

5.2.4 Sannhetens tale - godhetsdiskurs

The united states is committed to the worldwide elimination of torture and we are leading this fight by example. I call on all governments to join with the United States and the community of law-abiding nations in prohibiting, investigating and prosecuting all acts of torture and to prevent other cruel and unusual punishment⁷⁰

-George Bush 26. juni 2003

Tilblivelsen av "Enemy combatant" er basert på en tosidig prosess- "unntaket" og "juridisfiseringen" av dette. Skikkelsen eksisterer i lovenes og konvensjonenes mellomrom og unntak, men "unntaket" er i seg selv begrensende. Den savner den temporære dimensjonen som kan løfte den fra et potensial, en mulighet, til å være en sann plattform for suverene maktteknologier- den mangler den nødvendige regularitet. Med "juridisfiseringen" av "unntaket" tilføres en geografi og en arkitektur som validerer det apparat og de prosedyrer som tidligere refererte til en midlertidig suspensjon av rettstaten.

For det første snakker vi om muligheter iboende eksisterende lover og konvensjoner. Potensial som alltid eksisterer latent i nettverket av tolkninger og intensjoner. For det andre snakker vi om den prosess som kobler "outside" til "inside" og gjennom tilpasning og manipulasjon utfordrer "innsiden" med sitt slektskap og sin ubegrensede "makt". Gjennom en omfattende diskursiv produksjon i form av kommisjoner, utvalg, taler og utredninger, utøves en tale om sannheten som validerer "unntaket" ved å henvise til dens rettferdige prosedyrer og menneskelighet. En sannhet som speiler "det indre" og gjengir det i "leiren" som en validering av dens legalitet.

70 Det hvite hus: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2003/06/20030626-3.html>.

Prosessen tar form av en dialog mellom president posisjonen og en menneskeretts-/borgerettsposisjon, men siden førstnevnte også utsiger og inngår i en diskurs om menneskerettigheter foregår der ikke noen motstand i tradisjonell forstand men heller en gradvis foredling og finsliping av suverenens strategier og taktikker. Vi snakker om en dialog som tilskjæres og kuppes gjennom sikkerhetspolitikkenes prosedyrer og taktikker. Denne diskursive evolusjonen i talen om sannheten følger to linjer- resepsjon gjennom spredning og repetisjon, og minst like viktig ”juridisfisering” ved en konstruksjon av betingelser og retningslinjer som søker et skille mellom når en prosedyre er "forsvarlig lovlig avhør" og "nedverdiggende overgrep". Altså den refererer til en sannhet om kroppen som har sitt utspring i "terroristen".

En mengde kommisjoner og rapporter har vært gjennomført i den hensikt å etterforske mulige overgrep eller analysere hvordan dokumenterte overgrep har kunnet foregå. Det er viktig å forstå at alle disse utredninger er gjennomført av forsvaret, forsvarsdepartementet eller etter det mandat og forståelse slik denne blir uttrykt av presidentposisjonen. På en måte kan det sies at utredningene representerer et svar til de posisjoner som utfordrer og søker en erstatning for det som uttrykkes gjennom presidentposisjonen. Samtidig fremstiller disse utredningene et skille mellom legitime og ikke-legitime handlinger. Utredningene konstruerer med andre ord en dialog om ansvarlighet og måtehold hvor presidentposisjonen er deres garantist. Konsekvensen av dette er en situasjon hvor presidentposisjonen etterforsker, dømmer og straffer individer som utøver prosedyrer som utgår fra suveren, men ikke er blitt sanksjonert av denne. Prosedyrens opphav sementeres dermed som dens grunnleggende legitimitet.

Den som avhører eller på en annen måte forvalter "*enemy combatant*" gjør dette i suverenens skikkelse, så langt denne har velsignet handlingen. Makten og suveren er på denne måten ett og samme prinsipp. Med dette menes at ”*unntaket*” er ”*suveren*” og dennes primære domene er ”*leiren*”. Alle elementene inngår i et triangel utgjort mellom suveren, dens agent og "*enemy combatant*". Kun i forståelsen av dette triangel kan man diskutere "*leiren*", dens juridiske arkitektur og virkelig forstå "*enemy combatant*".

Relasjonen mellom suveren og "*enemy combatant*" utgjør bare unntaket og viser til den ekstreme relasjonen mellom innside og utside. Normaliseringen av det eksterne og bevegelsen av utside mot innside finner i vesentlig grad sted i etableringen av suverenens agent og relasjonen mellom denne og "*enemy combatant*"- altså i ”*juridisfiseringen*” (i det sakte

opphøret av unntaket) og sementeringen av ”*unntaksstaten*” som en slags normaltilstand.

Proessen har best kommet til uttrykk gjennom "*Abu Ghraib*" og "*Guantanamo Bay*", fremtredende artefakter i den globale krigen mot terror. På overflaten symboliserer de på den ene siden de mest grufulle overgrep mot grunnleggende menneskerettslige prinsipper og friheter, og på den annen side utgjør de et uttrykk for suverenens myndighet til å forsvare nasjonen.

Fra Abu Ghraib ble det gjennom media presentert en betydelig mengde bilder som tilsynelatende illustrerte tortur, organisert mishandling og et regime uten begrensninger. Siden har flere utredninger vært gjennomført og konklusjonene er interessante for forståelsen av "*leirens*" anatomi og posisjon i forhold til det ordinære juridiske univers.

Etter avsløringene ble alle FBI agenter som deltok i avhør av fanger på Guantanamo bedt om å melde fra om eventuelle overgrep de hadde vært vitne til. Resultatet av dette var en vesentlig mengde observasjoner fra en rekke agenter og en rapport utferdiget av forsvaret som en respons til disse anklagene. Flere anklager som ble behandlet ble også illustrert i bilder fra Abu Ghraib og representerer vesentlige artefakter.

En av de mange overgrepssakene ved Abu Ghraib gjaldt bruk av militære hunder i avhør av fanger. Bruken av hunder ble fremmet som noen av de aller groveste overgrep og fikk vesentlig medie-omtale. I etterkant fremmet en FBI rapport anklager om lignende bruk av hunder ved Guantanamo Bay⁷¹. Dette ledet til en intern gransking gjennomført av representanter for forsvaret: "*SECDEF*⁷² approved the use of Category I and II techniques for the subject of the first Special Interrogation Plan. Category II technique permits the use of dogs to exploit "individual phobias" during interrogations." Videre konkluderte rapporten med at ingen organisatorisk respons var nødvendig, da godkjenningen for denne prosedyren ble trukket tilbake⁷³.

Kontroversen om bruk av militære hunder er ikke utelukkende et oppgjør med grusomheter og sadistiske personligheter, men like mye et diskursivt slag om det suverene rom i en

71 FBI allegations <http://foia.fbi.gov/guantanamo/122106.htm>. (14.10.06)

72 Secretary of Defence (SECDEF)

73 Commission to review FBI allegations:
www.defenselink.mil/news/Jul2005/d20050714report.pdf. (20.10.06)

demokratisk struktur. Når Collin Powell uttrykker seg om Abu Ghraib og overgrepene: "*Watch what a nation of values and character, a nation that believes in justice does to right this kind of wrong*"⁷⁴"; illustreres en enkelt diskursiv trefning, hvor skillet mellom "*leir*" og lovens innside bekreftes, men samtidig uttrykkes en referanse til "*leirens*" legitimitet. Å påstå en tilslørende operasjon, vil være å misforstå de prosessene som har vært og er i den globale krigen mot terror. Det er prosessene og utsagnenes totalitet og mulige konsekvenser som inviterer den kunnskap makten om det "*suverene*" konstrueres på.

Sannhetens tale bygger en ubevisst kunnskap om de gode og rene hensikter- "*det amerikanske*". Vi snakker om et anonymisert nivå som eksisterer implisitt i de eksisterende praksisene. I denne diskursive underbevisstheten er "*suverenen*" egentlig et fremmed element og dens eksistens krever en konstant reproduksjon av dens godhet og ufarlighet. "*Juridisfiseringen*" er sentral i denne sammenheng ved at makten av-individualiseres, gjennom agentens inntreden mellom "*myndighetens*" utsigelse og dommen. "*Suverenen*" uttynnes samtidig som makten multipliseres og maskeres. Mens de ulike praksiser i denne sammenheng unektelig er strategiske, utgjør de heller tilpasninger og motangrep overfor utfordrende posisjoner heller enn en bevisst raffinering av "*suverenen*". Allikevel er konsekvensen av disse slagenes totalitet nettopp det. "*Juridisfiseringen*" innebærer en nødvendig foredling av den dømmende makten. "*Suverenen*" er fortsatt dens kilde, men agentens ekspertise lover en kompetent administrasjon. I stedet for evig fengsling gjennom den "*suverene*" vilje får vi "*Military Commissions*" og "*Combatant Status Review Tribunals*"; borgerrettens hus i en juridisk villmark- og fengslingen fortoner seg som like evig.

5.2.5 Diskursiv evolusjon

"*Juridisfiseringen*" beskriver hvordan rommet i "*leiren*" innredes og blir et uttrykk for den "*legitime*" suverene vilje. I responsen til bildene fra Abu Ghraib fokuseres det vesentlig på migrasjon av godkjente prosedyrer fra Guantanamo og Afghanistan til Irak. Videre fremheves det at bildene uttrykker hvor dårlig rustet og hvor krevende omstillingen var for det amerikanske forsvaret i møtet med den nye formen for krig (i tillegg til at de representerer kun noen få soldaters sadistiske tendenser)⁷⁵.

74 The Coalition Provisional Authority:

http://www#pa-iraq.org/transcripts/20040519_wake_forest.html. (20.10.06)

75 Se 21

Løst oppsummert kan vi antyde muligens fire sammenvevde prosesser. En prosess demonstrerer "*enemy combatant*" sin mulighetsbetingelse. En ny prosess etablerer denne som et intervensjonsfelt. En tredje en prosess sementerer den som en juridisk kategori, og i denne bevegelse fra innside til utside, med sine transaksjoner og tilpasninger, aner vi en fjerde konvergerende bevegelse mellom utside og innside.

Skillet mellom overgrep og prosedyre er den sentrale diskursive trefningen i denne fjerde syklusen. "*Juridisfiseringen*" allminneliggjør og fjerner det eksepsjonelle ved prosedyrene. Det arbitrære maktfeltet reduseres til et sett byråkratiske betraktninger og innlemmes i kunnskapen om det demokratiske. Konfliktflaten mellom det interne og det eksterne utvides, men uten at suverenens autoritet reduseres. Man har dermed etablert et vedvarende alternativt univers som er internt hva angår demokratiske og konstitusjonelle betraktninger, men hvis prosedyrer og teknologier er unike og nærmest uten begrensninger. Presidentposisjonen uttrykker en janus skikkelse, et vesen som er både folkelig representant, men samtidig suveren.

Både "*terroristen*" og "*enemy combatant*" utgår fra presidentembedets posisjon i den sikkerhetspolitiske diskursen og argumenterer for posisjonens oppfatning av virkeligheten. Man kan samtidig si at i denne argumentasjonen, denne samhandling med alternative representasjoner, diffunderer denne [presidentembedets posisjon] gjennom det diskursive nettverk og oppnår blant annet bred resepsjon i den juridiske diskursen. Dialogen er derimot såvidt igang og den videre spredning og virkning på tenkning og tale om menneskers rettigheter og posisjoner i forhold til "*regjering*" og talen om "*makten*", vil kun gradvis manifesteres.

5.3 Avslutning

Godhetsdiskursen er en kommentar til sannhetsregimet som utsiges i talen om begivenheter og posisjoner i den globale krigen mot terror. Den tilskjærer og avgrenser diskursene ved å innføre et særskilt "*amerikansk*" avtrykk. Dette [avtrykket] er avgjørende for dynamikken, innholdet og retningen i sannhetens tale. Talen er på en måte ikke sann uten dens partikulære "*amerikanske*" referanser. Ikke på den måten at man spesifikt viser til en "*amerikansk*" kjerne, men at dette partikulære eksisterer som et bakteppe og grunnlag for betydningen av enhver utsigelse. Et ubevisst filter man sorterer kunnskapen gjennom. Et filter som ufarliggjør

utallige utsagn som står i kontrast til sannhetsregimet (så som arbitrære arrestasjoner, økt avlytting og større kontroll med landets innbyggere-). En slags gradvis økende diskursiv dissonans som vil få økende politisk betydning.

Oppsummert ser vi en konstruert eksterioritet som er fremmed for den ordinære forståelsen av skalaen lovlign-ulovlig. "*Juridisfiseringen*" søker en kontroll over denne diskrepansen. Vi ser altså at "*ondskapen*" skal inkluderes av det "juridiske" og at det er "*det amerikanske*" som gir lys til mørket og avslører og betegner det "onde".

Vi aner nå en voksende unntakstillstand. En konstruksjon som erstatter humanistisk universalisme med en ny dikotomi langs aksene "ond" vs. "god", som henholdsvis skiller "de andre" fra "oss". Nedenfor skal vi se hvordan en gryende "unntakstillstand", i utgangspunktet geografisk intern, har vokst til "unntaksstaten", hvor et politisk potensial har blitt omsatt av en presidentposisjon til å bli et nytt kunnskapsfelt med global resepsjon.

Del III - Unntaks-Statens

"Det sies at en god sak helliger selv krigen? Men jeg sier eder: den gode krig helliggjør enhver sak".

-Slik talte Zarathustra⁷⁶

"When life and politics- originallly divided, and linked together by the no-man`s land of the state of exception that is inhabited by bare life- begin to become one, all life becomes sacred and all politics becomes the exception."

-Agamben (1995:148)

Denne delen av oppgven fokuserer ytterligere på «leiren» og krigen mot terror. Kapittel 6 tar for seg krigen mot terror frem til invasjonen av Irak og kapittel 7 tar for seg den globale krigen mot terror i perioden etter invasjonen av Irak.

Fokus for oppgavedelen er todelt. For det første er vi opptatt av de praksiser og kunnskaper som konstituerer krigen mot terror i relasjon til individet og på den annen side er vi opptatt av hvordan begivenheter former kampen for hegemoniet. I denne sammenheng er vi opptatt av "Imperie" og den mulige fremtidige betydningen av "enemy combatant".

76 Friedrich Nietzsche *Slik talte Zarathustra* (1999:29)

6.0 "Global War On Terror" - "Den endeløse krigen"

The deliberate and deadly attacks which were carried out yesterday against our country were more than acts of terror. They were acts of war. This will be a monumental struggle of good versus evil. But good will prevail.

-Bush W George⁷⁷

A wise foreign policy recognizes that US leadership is determined as much by our commitment to principle as by our exercise of power (...) Trust and confidence in US leadership and intentions are critical to shaping a vital global connection with this next generation (...) The world's problems will not be solved by the military alone, but force remains the first and last line of defence of US freedom and security (...) Republicans believe that the United States must continue to be a force for humanity, freedom and progress (...) The United States has been a central force for a free, prosperous and peaceful world. As the Greeks noted centuries ago, "character is fate.

Senator Chuck Hagel⁷⁸

The long-term solution for winning the War on Terror is the advancement of freedom and human dignity through effective democracy (...) Effective democracies honor and uphold basic human rights, including freedom of religion, conscience, speech, assembly, association, and press. They are responsive to their citizens, submitting to the will of the people (...) address causes of conflict peacefully, protect independent and impartial systems of justice, punish crime, embrace the rule of law, and resist corruption. Effective democracies also limit the reach of government, protecting the institutions of civil society.

National Strategy for Combating Terrorism⁷⁹

Sitatene ovenfor viser til projiseringen av en ny virkelighet, avfødt i tolkningen av en ekstrem hendelse, som i seg selv var mektig nok til å legitimere dikotomien "oss" og "de andre". I disse sitatene ligger også deler av tolkningen av denne hendelsen som innføringen av en unik tid hvor "ondskap" står mot "godhet" og krever en særegen intervensjon for å beskytte integritet, moral og det som er "godt".

Hittil har vi fokusert på den evolusjon "enemy combatant" har gjennomgått og dennes kobling til "suverenen". I denne delen av oppgaven skal vi føre videre det vi hittil har diskutert og

⁷⁷ *The meaning of american democracy McCartney Paul T, 2005:89*

⁷⁸ *Foreign affairs volume 83 No. 4, 2004:76*

⁷⁹ 2006:14

anvende denne kunnskapen i en mer helhetlig analyse av den globale krigen mot terror. Vi begynner med det vi kaller den "rene" krigen mot terror. Med denne som utgangspunkt demonstrerer vi evolusjonen gjennom en analyse av krigens manifestasjoner, deres koblinger, tolkninger og til slutt deres tilknytning til øvrige betraktninger i den sikkerhetspolitiske diskursen.

Dette er ikke for å si at det eksisterer noen "ekte" eller "uekte", eller kanskje mer riktig en "ren" eller "skitten" krig mot terror. Henviser heller til en opprinnelig eller potensiell krig mot terror. En krig som kunne vært eller kanskje en gang var. Den «globale krigen mot terror» som mottok politisk støtte av en hel verden, men som aktører i det interne politiske miljøet [i USA] mener har sporet av og tatt en form og karakter som er vanskeligere å støtte. Med dette kan man si at det egentlig ikke eksisterer noen vesentlig motstand mot en global krig mot terror eller behovet for at den føres. Heller eksisterer det en rekke diskursive trefninger vedrørende det vi har kalt "talen om sannheten". I denne sammenheng snakker vi ikke om "leiren" eller en "homo sacer", men den større konstruksjonen disse inngår i.

I "sannhetens tale" er krigen mot terror også en krig mot Irak og eventuelt andre land og grupper suveren mener kan inkluderes i den globale krigen mot terror. Som vi skal se er Irak et sentralt element i denne krigens evolusjon og samtidig det vesentligste grunnlag for motstandens anledning til å inngå i "talen om sannheten", men først trenger vi å se den "rene" krigen litt nærmere.

6.1 Den "rene" krigene mot terror- De første dagene

We're to great a nation to allow the evil-doers to affect our soul and our spirit (...) This is a great land. It's a great land because our people are so decent and strong and compassionate.

-President Bush George W. 18 September 2001⁸⁰

The course of this conflict is not known, yet its outcome is certain. Freedom and fear, justice and cruelty, have always been at war, and we know that God is not neutral between them. Fellow citizens, we'll meet violence with patient justice -- assured of the rightness of our cause, and confident of the victories to come. In all that lies before us, may God grant us wisdom, and may He watch over the United States of America.

-President Bush George W. 20 september 2001⁸¹

80 Det hvite hus: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010918-1.html> (12.04.07)

Allerede samme dagen som angrepet mot New York, erklærte den amerikanske presidenten at der ville bli en krig mot terror⁸², og dagen etter angrepet ble tolkningen av dette som en krigserklæring fremmet⁸³.

De første dagene plasserte USA, i forhold til angrepet på New York, som et fyrtårn av "godhet" i en krig mot den feigeste ondskap. Dagene samlet USA med Gud på sin side, i en kampanje for "frihet" og "frihetens" verdier. President Bush erklærte 21 september 2001: *"Freedom and fear are at war. The advance of human freedom, the great achievement of our time, now depends on us. Our nation, this generation, will lift the dark threat of violence from our people and our future"*⁸⁴

Den moralske tolkningen og responsen som fulgte (krig mot Afghanistan og en global jakt på potensielle terrorister), hadde bred politisk støtte. Både innenriks- og utenrikspolitisk aksepterte nasjonale og utenlandske politikere konstruksjonen av en "krig" mot terror, og NATO erklærte angrepet på New York å være et angrep på NATO⁸⁵.

I den grad vi kan snakke om noen intern uenighet, kommer denne først til uttrykk under debatten rundt en eventuell invasjon av Irak og utdypes etter hvert som anklager om tortur i den globale krigen mot terror vokser, men disse henger også i stor grad sammen med krigen mot Irak. Den globale krigen mot terror må derfor sees som en kontinuerlig begivenhet, men delt av krigen mot Irak. På samme måte som vi snakker om en verden før og etter "9/11", må vi snakke om en global krig mot terror før og etter krigen mot Irak.

Gjennom oppgaven har det gjentatte ganger blitt referert til "*enemy combatant*", dette området som inkluderer og okkuperes av en rekke strategier og kunnskaper. Men "*enemy combatant*" er mer enn et område, mer enn en kategori. Mer enn en kropp og subjekt er "*enemy combatant*" også et mangfold av fortellinger som sorterer og skiller ut personene og individene. Skal det være mulig å forstå hva "*enemy combatant*" er, hvilken rekkevidde teknologiene kategorien utgjøres av, representerer; må man også høre historien kroppen og mennesket i dette nettverket har å fortelle.

81 Det hvite hus: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010920-8.html> (12.04.07)

82 Det hvite hus: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010911-16.html> (12.04.07)

83 Det hvite hus: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010912-4.html> (12.04.07)

84 Se 71

85 Telegraph.co.uk:

<http://www.telegraph.co.uk/news/main.jhtml?xml=/news/2001/09/13/wnato13.xml> (13.04.07)

6.2 Personlige historier⁸⁶

Members of the Rendition Group follow a simple but standard procedure: Dressed head to toe in black, including masks, they blindfold and cut the clothes off their new captives, then administer an enema and sleeping drugs. They outfit detainees in a diaper and jumpsuit for what can be a day-long trip. Their destinations: either a detention facility operated by cooperative countries in the Middle East and Central Asia, including Afghanistan, or one of the CIA's own covert prisons⁸⁷.

De tre påfølgende historiene viser til anvendelsen av det handlingsrommet presidentposisjonen har opparbeidet, og er en viktig innledning til den videre analysen av "leiren" og forståelsen av kategorien og kunnskapsområdet "enemy combatant".

6.2.1 Abu Omar⁸⁸

Abu Omar er en egyptisk imam som ble gitt asyl i Italia på grunn av sitt medlemskap i en radikal islamistisk gruppe, som gjorde ham utsatt for straffeforfølgelse i Epypt. Han fikk dermed opphold i Italia for å kunne leve i trygghet for straffeforfølgelse. En dag i februar 2003, ble Abu Omar stoppet av en politimann på gaten i Milan. Politiet ba han fremvise identitetspapirer. Plutselig ble han sprayet i ansiktet med en væske som gjorde han ute av stand til å forsvare seg selv. Flere mennesker kom til og førte ham inn i en varebil. Etter kidnappingen ble Abu Omar kjørt til Aviano flyplassen hvor en annen gruppe mennesker tok over kontrollen over ham. Deretter ble han flydd til Rammstein i Tyskland og så til Egypt hvor han ble levert til Egyptiske agenter. Det skulle vise seg at Abu Omar var blitt kidnappet av CIA agenter mens han var på vei hjem til familien.

Da Abu ikke kom hjem til familien meldte konen ham savnet og Italiensk politi iverksatte etterforskning. Som en del av denne avlyttet de telefonen i hjemmet. Det første Abu gjorde når han ble løslatt var å ringe til konen. Gjennom avlyttingen kunne politiet høre fortellingen om oppholdet mens han fortalte konen hva som var hendt. Han fortalte hvordan det som virket som amerikanske agenter hadde overfalt ham på gaten og overlevert ham til Egyptiske myndigheter. I fangenskap hadde egyptiske agenter brutalt avhørt han.

⁸⁶ Historiene er hentet fra Amnesty International dokumentet: Partners in crime: Europes role in US renditions <http://web.amnesty.org/library/Index/ENGEUR010082006> (14.04.07)

⁸⁷ Washington Post: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/12/03/AR2005120301476.html> (14.04.07)

⁸⁸ Der Spiegel: <http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,472495,00.html> (14.04.07) Se også: <http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,472537,00.html> (14.04.07)

Abu Omar ble hengt opp ned og slått på fotsålene. Han ble holdt i isolasjon og sterkt mishandlet. For å få Abu til å innrømme de ting amerikanerne og egypterne anklaget ham for, ble han blant annet satt i badstu for så å bli satt på fryserom. Denne voldsomme temperaturendringen skapte enorm smerte i skjelettet- en følelse av at alle ben i kroppen holdt på å sprekke⁸⁹.

Han ble sluppet fri 20 april 2004 (mer enn et år etter han ble kidnappet). Behandlingen han ble utsatt for hadde gjort ham inkontinent og medførte at han hadde problemer med å bevege seg. Ifølge ham selv var det helseproblemene som medførte løslatelse. Tre uker etter løslatelsen ble han arrestert igjen; sannsynligvis på grunn av brudd på en avtale om ikke å uttale seg.

Ironisk nok var Abu Omar allerede under etterforskning av italienske myndigheter, for nettopp tilknytning til terrorisme. CIA lånte ut avansert elektronisk utstyr, til italienske myndigheter, for å lette etterforskningen. Mens italienske myndigheter rullet opp saken, bestemte amerikanske myndigheter seg for at arbeidet ikke gikk fort nok frem og tok saken i egne hender.

Gjennom den italienske politietterforskningen av kidnappingen sporet man bruken av mobiltelefoner i området hvor kidnappingen ble gjennomført. Utstrakt bruk av slik sporing avslørte etterhvert at det var to grupper på tilsammen 30 agenter som ankom Italia to måneder før kidnappingen, og startet overvåking av Abu Omar. Etterforskningen førte frem til hotellet de hadde bodd på samt regningene de hadde opparbeidet seg på lokale restauranter.. Informasjonen de nå hadde tilgjengelig inkluderte dekknavnene til de involverte. Dette ledet til siktelse av CIA agentene og man regner med at de involverte vil bli dømt in absentia i løpet av 2007.

USA har utøvd stort press mot Italia for å få saken stoppet og nye avsløringer om at italiensk etterretning var direkte involvert etter godkjenning av italienske myndigheter har satt saken i fare. Den italienske regjeringen har bedt den italienske høyesterett om å forkaste saken på bakgrunn av hensynet til rikets sikkerhet. Dersom saken allikevel går frem kan den bli svært pinlig for USAs administrasjon. Det er nemlig blitt hevdet at det var Condolezza Rice som

89 Partners in crime: Europes role in US renditions:
<http://web.amnesty.org/library/Index/ENGEUR010082006> (10.10.06)

personlig godkjente kidnappingen og informerte presidenten. Noe som kan sette begge i fare for å bli straffeforfulgt, i Italia.

Abu Omar ble endelig løslatt i februar 2007. Han er uten pass og under husarrest i Alexandria, Egypt. Han har forbud mot å snakke om det som har hendt. Abu er nå i et ingenmannsland. Torturert og mishandlet er det ingen rettsvesen som, med et slikt offentlig fokus, kan føre sak mot ham. Men han kan heller ikke slippes helt løs. En fri Abu kan få en betydelig medieprofil og sette et svært negativt fokus på USA og Egypt.

6.2.2 Khaled El-Masri

Someone sliced the clothes of my body, and when i would not remove my underwear, i was beaten again until someone forcibly removed them from me. I was thrown on the floor, my hands were pulled behind me, and someone`s boot was placed on my back. Then i felt something being forced inside my anus⁹⁰

Ingen ekteskap er uten problemer eller opp og nedturer. Alle som er gift har vært uenig eller kranglet med sin ektefelle. Slik var det også for tyskeren Khaled El-Masri. Etter en slik krangel bestemte han seg for at han trengte å komme seg vekk. Han ville ha en ferie til Balkan og forlot sitt hjem i Senden i Sør-Tyskland for en fredelig tur. 31 desember 2003 stod Masri i grensekontrollen i Makedonia på vei inn til Serbia. Grensevaktene lurte på om passet kunne være forfalsket. Det er usikkert om dette er fordi passet var begynt å bli slitt med årene, men det ble i alle fall en diskusjon ved kontrollen. Den makedonske etterretningen bestemte seg for å arrestere Masri og tvang ham med til et hotellrom hvor han ble avhørt i tre uker.

Der var han i uker fordi den makedonske etterretningen ikke visste hva de skulle gjøre med Masri. De hadde kontaktet CIA og spurt hva de skulle gjøre, men CIA klarte heller ikke å bestemme seg. Skulle man vente til passet var analysert eller skulle man rett og slett sende ham til et skjult fengsel og avhøre Masri der istedet. Etter tre uker vant de som ville kidnappe Masri diskusjonen.

Masri ble kjørt til Skjopje, flydd til Baghdad og så til Afghanistan hvor han ble forhørt frem til USA valgte å slippe ham fri. 28 mai 2004, etter gjennomført analyse av passet og

90 Partners in crime side: Se 84 for link

bekreftelse av identiteten, måtte man konstatere at CIA hadde kidnappet, forhørt og skjult en helt uskyldig tysk statsborger. CIA bestemte seg for å skjule feilen så godt de kunne. Masri ble flydd til et sør-europeisk land og sluppet løs langs en fjellvei. Han ble kort etter innhentet av væpnede menn som kjørte han til den Albanske grensen, hvorfra han ble ført til en flyplass i Tirana og sent til Frankfurt i Tyskland.

Tilbake i Tyskland dro Masri hjem så fort han kunne, men fant kun et tomt hus. Konen og barna var borte. Ingen hadde hørt noe om hvor Masri var blitt av. Familien trodde han var forsvunnet eller død og uten penger valgte konen å flytte med barna til slektninger i Libanon.

Offisielt ble Tyske myndigheter informert rett før han ble løslatt og bedt om ikke å uttale seg i saken. Tyske myndigheter ventet lenge, men etter sterkt press fra media bekreftet de til slutt at Masri var blitt holdt av USA. Til tross for denne bekreftelsen har tyske myndighetene ikke villet forfølge saken.

Etterforskningen som er gjennomført av tyske påtalemyndigheter har ledet frem til rundt 20 innblandede CIA agenter og deres dekknavn. Til tross for at et fjernsynsteam, som bygget på den tyske etterforskningen, avslørte den virkelige identiteten og dro hjem til tre av disse agentene, har ikke tyske myndigheter villet gjøre noe med saken. Det har etter hvert kommet indikasjoner på at tysk etterretning kan ha vært direkte involvert.

Masri ble løslatt uten noen gang å ha vært siktet eller stilt for en domstol. Isotop analyse av håret har vist at han over tid oppholdt seg i et sør asiatisk land og var underernært, videre etterforskning har også bekreftet de sentrale delene av historien. Masri satt fire måneder i fangenskap.

6 desember 2005 førte borgerrettsorganisasjonen ACLU en sak, i USA, mot CIA og de innblandede dekk-firmaene, på vegne av El-Masri. Saken ble avvist av hensyn til rikets sikkerhet. I sin dom uttalte dommeren:

If El-Masri`s allegations are true or essentially true, then all fair-minded people, including those who believe that state secrets must be protected, that this lawsuit cannot proceed, and that renditions are a necessary step to take in this war, must agree that El-Masri has suffered injuries due to our country`s mistake and deserves a remedy. Yet, it is also clear from the result reached

here that the only sources of that remedy must be the executive branch or the legislative branch, not the judicial branch.⁹¹

6.2.3 Kamil Agiza og Mohammed El Zari⁹²

To sum up, it can be concluded that at Bromma airport the security police had already lost control of the enforcement. In reality, the security police officers at the airport relinquished the enforcement to american officials and gave them free hands to exercise public authority. There is no basis in law for conduct of this kind.⁹³

-Svensk parlamentarisk ombudsmann

Saken om Kamil Agiza og Muhammed El-Zari handler om to egyptiske asylsøkere i Sverige. Begge var, av Egypt, anklaget for å tilhøre en ulovlig gruppe og dømt in absentia til 25 års fengsel, uten ankemulighet. Siden Egypt er kjent for sin bruk av tortur mot fanger ville det ikke være uforventet at de fikk humanitært opphold, i Sverige.

Amerikanske myndigheter mente at de to var farlige terrorister og uttrykte bekymring over at de skulle kunne bevege seg fritt i Sverige. CIA overførte informasjon til den svenske etterretningstjenesten i et forsøk på å forhindre at de fikk oppholdstillatelse.

Asylsaken skulle avgjøres 20 desember, men etter en gjennomgang av saken mellom utenriksministeren og etterretningen ble det utarbeidet en avtale med USA. CIA tilbød et fly med mannskap som kunne fly hvor som helst i europeisk luftrom uten å måtte lande og uttrykte seg villig til å overføre de to asylsøkerne til Egyptiske myndigheter. 18 desember ble Kamil og Mohammed plukket opp av politiet og kjørt til Bromma flyplass hvor de om kvelden ble overlevert til amerikanske agenter. Agentene utkledd med ansiktsdekkende masker og kommuniserte utelukkende med håndsignaler.

De ble avkledd og undersøkt. Mens de ble holdt fast av agenter fikk de av en annen presset muskelavslappende piller i rompen. Naken og fastholdt fikk Kamil og Mohammed vanntette underbukser, kjeledress og ørepropper. Til slutt fikk de en hette over hodet så de ikke skulle se noe og for å forsikre seg om at de virkelig ikke skulle kunne høre noe, plasserte de

91 Partners in crime: side Se 84 for link

92 Se 84 for link

93 Se 84 og 85 for link

amerikanske agentene store øreklokker på hodene deres. De svenske politimenne spurte hvorfor agentene brukte disse metodene og fikk til svar at det var standard prosedyre siden 11. September. Iført håndjern på armer og bein ble Kamil og Mohammed tvunget inn på flyet mens det svenske politiet stod og så på. I etterkant rapporterte de svenske politimennene at hele prosedyren, fra amerikanerne tok over til de gikk om bord, var profesjonelt gjennomført og over på 30 min.

Den svenske ombudsmannen har siden kommet med hard kritikk mot svenske myndigheter og politi. FNs kommisjon for tortur har også konkludert med at Sverige på flere punkter brøt konvensjonen mot tortur (CAT). Svenske myndigheter har på sin side slått fast at kommisjonens anbefalinger ikke er bindende og svensk påtalemyndighet henla saken som "intet straffbart forhold". Myndighetene fortsetter å hevde at de ikke har noe ansvar for hva som har skjedd med de to Egyptiske asylsøkerne. El-Zari ble sluppet løs etter 2 år. Agiza sitter fortsatt fengslet.

Dette er kun tre av mange fortellinger om mennesker som over hele kloden har blitt kidnappet og mishandlet av amerikanere eller på bestilling fra amerikanere og i tillegg, i enkelte tilfeller, følt seg glemt av egne regjeringer. De tre ovennevnte historiene er en del av en rekke historier som i vesentlig grad har blitt kontrollert og verifisert. Hvor mange mennesker systemet med kidnapping og hemmelige fengsler egentlig inkluderer, er det kanskje ingen som har full oversikt over. Selv senatskomiteen med ansvar for kontroll med etterretningstjenestene, har blitt fortalt at informasjonen er altfor sensitiv⁹⁴.

Blant de kjente episodene hvor amerikanske sikkerhetstjenester har arrestert eller kidnappet andre lands borgere, finnes en fortelling som utgjør et alternativ til det vi kan anta (av ovennevnte fortellinger) er den vanligste formen. Maher Arar, en Canadisk statsborger, ble angitt av en Canadisk tjeneste (Royal Canadian Mounted Police) til amerikanske myndigheter og arrestert, som terrorist, på gjennomreise i USA. Arrestasjonen viste seg raskt å være en alvorlig svikt og helt uten grunnlag. Canada gikk senere ut og beklaget saken og Maher Arar⁹⁵ ble gitt en stor erstatning av Canadiske myndigheter. Allikevel er han fortsatt ansett for en fare for den nasjonale sikkerheten i USA og har forbud mot å komme inn i landet. Historien

⁹⁴ Secret world of US interrogation: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A15981-2004May10.html> (19.06.07)

⁹⁵ Maher Arar: <http://www.cbc.ca/news/background/arar/> (10.05.07)

representerer et motstykke fordi Canadiske myndigheter selv iverksatte en intern gransking og arbeider aktivt for å få Harer klarert av amerikanske myndigheter. De øvrige eksemplene viser myndigheters strategier for enten å trenere, motarbeide eller rett og slett avfeie problemstillingen. I disse eksemplene er det mediene som etterforsker og holder liv i fortellingene.

6.3 Krigens manifestasjoner

Enhver begivenhet etterlater seg avleiringer, markører eller symboler som inngår i fremtidens kunnskap om begivenheten. Tidligere så vi at ”terroristen” måtte spores og anholdes. Spores gjennom ”lov” og ”utstilling”. Førstnevnte er statens grunnlag, sistnevnte er allmennhetens påminnelse. I mellom disse, eksisterer prosedyren vi kaller ”rendition”. Vi skal nå se på veien fra sporing til utstilling, gjennom ”rendition” og ”detention”

6.3.1 Rendition – Prosedyren blir til

Basert på tilgjengelig informasjon ble ”rendition” innført av Bill Clinton i 1995, som en metode for å innhente ”terrorister”. I henhold til Presidential Decision Directive 39⁹⁶:

When terrorists wanted for violation of U.S. law are at large overseas, their return for prosecution shall be a matter of the highest priority (...) If we do not receive adequate cooperation from a state that harbours a terrorist whose extradition we are seeking, we shall take appropriate measures to induce cooperation. Return of suspects by force may be affected without the cooperation of the host government, consistent with the procedures outlined in [National Security Directive 77], which shall remain in effect

Ifølge Michael Scheuer⁹⁷ fikk CIA i 1995 ordre av president Clinton, å ødelegge al Qaeda:

We asked the president what we should do with the arrested persons? Clinton replied that this was our problem. The CIA indicated that they are not jailors. It was then suggested we find any solution whatsoever to this problem. And this is what we did, we established a procedure and I myself was part of this working group. We concentrated on those members of Al-Qaida who were wanted by the police in their respective countries of origin or those who had already been convicted during their absence⁹⁸.

96 PDD-39 <http://www.fas.org/irp/offdocs/pdd39.htm> (10.04.07)

NSD-77 <http://www.fas.org/irp/offdocs/nsd/index.html> (10.04.07)

97 Tidligere leder for Bin laden enheten i Counter Terrorist Center (CTC)

98 Counterpunch: <http://www.counterpunch.org/kleine01072006.html> (14.04.07)

Et system ble utviklet hvor amerikanske tjenester samarbeidet med sikkerhets-tjenestene i landet hvor en gitt "terrorist" oppholdt seg. Disse anholdt personen, overleverte den til USA som så transporterte denne til USA (dersom den var ettersøkt der) eller til det land som eventuelt ettersøkte personen. Arbeidet ble organisert under Counterterrorist Center (CTC). "Rendition" gruppen stod for selve utførelsen av det relevante arbeidet: "*Their job is to figure out how to snatch someone off a city street, or a remote hillside, or a secluded corner of an airport where local authorities wait*"⁹⁹.

Rendition er basert på et vedtak gjort av den forrige demokratiske presidenten. Denne baserte prosedyrene på et hemmelig sikkerhetspolitisk direktiv fra den republikanske administrasjonen Clinton erstattet. Republikanerne som tok over det hvite hus i 2000, utvidet så det eksisterende konseptet. Mens man før "9/11" snakker om en prosedyre, hvis mål var å spore personer det allerede eksisterte straffesaker mot, endret, i 2001, presidentposisjonen dette til å omfatte alle som potensielt kunne knyttes til "terrorisme". Det opprinnelige systemet rommet et vesentlig samspill mellom en rekke føderale organisasjoner, begrenset myndighet og vesentlig tilsyn. Operasjoner skulle forhåndsgodkjennes før iverksetting, men krigen mot terror krevde et bredere anslag og mangel på konkrete bevis gjorde det mindre relevant å fly fanger til USA. Dermed ble samarbeidet med alternative mottaksland utvidet. Mens fremleggelse av bevis tidligere hadde vært et krav for iverksetting av operasjoner, var det viktigste nå ikke lenger å kunne bevise noen kobling, men heller og plukke ut og fjerne potensielt farlige individer, før de rakk å gjøre seg skyldig i noe. Basert på et hemmelig direktiv er nå CIA tildelt oppgaven med å overlevere personer til fangenskap og avhør hos samarbeidende land¹⁰⁰.

In the months after the Sept. 11 attacks, the CTC was the place to be for CIA officers wanting in on the fight. The staff ballooned from 300 to 1,200 nearly overnight. "It was the Camelot of counterterrorism," a former counterterrorism official said. "We didn't have to mess with others -- and it was fun."¹⁰¹

6.3.2 Prosedyrens menneskelighet

"Rendition" er prosedyren som innhenter og leverer "enemy combatant" til utstilling. Således inngår den i talen om sannheten på samme måte som konstruksjonen av skikkelsen

99 Sjekk 93

100 New York Times:

<http://www.nytimes.com/2005/03/06/politics/06intel.html?ex=1267851600&en=716eddf5c82d9367&ei=5088partner=rssnyt> (14.04.07)

101 Se 86

prosedyren sporer. "*Rendition*" må derfor være både rettferdig og treffsikker. Den må inngå i menneskerettsdiskursen som en human teknologi, på den måten at den beskytter samfunnet, uten å korrumpere den "gode sjelen" (det "gode" samfunnet) som rettferdiggjør en krig mot terror.

United states is unequivocally opposed to the use of torture. No circumstance whatsoever, including war, the threat of war, internal political instability, public emergency, or an order from a superior officer or public authority, may be invoked as a justification for or defence to committing torture. This is a longstanding commitment of the United States, repeatedly reaffirmed at the highest levels of the US government.¹⁰²

Slike utsagn er ment å reprodusere presidentposisjonen i det menneskerettslige og utfordre borgerrettsposisjonens utsagn. Man kan si at i "talen om sannheten" føres en intrikat menneskerettslig dialog, et diskursivt slag, hvor presidentposisjonens suverenitet, "*enemy combatant*" og "*rendition*" alle inngår i den samme konstruksjonen. De forsvarer alle av at de springer ut av den iboende "godhet" som eksisterer i alle amerikanske borgere, samfunnstrukturen, og hensiktene i de politiske organene. Som vi ser gjennom oppgavens ulike kapitler utgjør "*amerikansk*" og "*menneskerettslig*" en og samme ting. Taktikkene og prosedyrene, og den globale krigen mot terror i sin helhet, er menneskerettslige så lenge USA og "*det gode*" oppleves som en og samme ting. Det er sentralt å erkjenne at dette ikke inkluderer hvorvidt resten av verden opplever denne koblingen. På grunn av den amerikanske statusen som hegemon, er det for så vidt nok at der eksisterer en intern opplevelse av denne "*sannheten*". Dette ekskluderer på ingen måte omverdenens betydning for innenrikspolitikken, men er heller ment å presisere at det offentlige slaget i hovedsak er innenrikspolitisk.

Konflikten mellom "*borgerrettsposisjonen*" og "*presidentposisjonen*" gis i vesentlig grad innhold gjennom den sistnevnte posisjonens avhoppere. Mens begge posisjoner opplever legitimitet, tjener "*borgerrettsposisjonen*" vesentlig troverdighet gjennom subjekter som bytter posisjon i diskursen. De adopterer førstnevntes perspektiv på kunnskapen "*presidentposisjonen*" har gjort tilgjengelig, eller tilfører det "offentlige" kunnskap som tidligere var rammet av "*forbudet*" og skillet mellom "*fornuft*" og "*galskap*". Slik forløst kunnskap blir deretter gjenstand for en eierskaps og definisjonskonflikt. Det første handler om hvor kunnskapen kommer fra, mens det andre viser til fortsettelsen av denne konflikten- altså

102 Guantanamo and Beyond side 6:
[web.amnesty.org/library/pdf/AMR510632005ENGLISH/\\$File/AMR5106305.pdf](http://web.amnesty.org/library/pdf/AMR510632005ENGLISH/$File/AMR5106305.pdf) (19.06.07)

hvilken betydning den kan tillegges når eierskapet er avklart. På dette nivået blir konflikten mellom de ulike posisjonene svært tydelig. Sitatet i begynnelsen viser til det menneskerettslige i "rendition" og inngår i en konflikt om hva som er konsekvensen av denne prosedyren. Om anstendigheten i prosedyren har "president-posisjonen" uttalt: *"We get assurances, we check on those assurances, and we double-check on these assurances to make sure that people are being handled properly in respect to human rights," the official said. The official said that compliance had been "very high" but added, "Nothing is 100 percent unless we're sitting there staring at them 24 hours a day."*¹⁰³

Begge disse utsagnene utfordres så av posisjonens egne avhoppere. Vincent Cannistrano (tidligere CTC Director): Uttalte om en fange ved Guantanamo, at denne gjorde seg vanskelig og nektet å samarbeide med avhørerne. Fangen ble derfor "rendered" til Egypt. Om dette kunne Cannistrano si: *"they promptly tore out his fingernails and he started telling things."* Robert Baer (tidligere CIA agent i midtøsten) uttalte i Kalla Fakta¹⁰⁴: *there`s alot of franchising stuff out. Syria is a country like Iraq, where they torture people (...) They take torture to the point of death, like the egyptians. The way you get around involving americans in torture is to get someone else to do it*¹⁰⁵.

6.4 Bortenfor sol og bortenfor måne

(...) As his questioning proceeded, it became clear that he had received training on how to resist interrogation. And so the CIA used an alternative set of procedures. These procedures were designed to be safe, to comply with our laws, our Constitution, and our treaty obligations. I cannot describe the specific methods used (...) But I can say the procedures were tough, and they were safe, and lawful, and necessary (...) This program has been, and remains, one of the most vital tools in our war against the terrorists. It is invaluable to America and to our allies (...) This program has been subject to multiple legal reviews by the Department of Justice and CIA lawyers; they've determined it complied with our laws. This program has received strict oversight by the CIA's Inspector General. A small number of key leaders from both political parties on Capitol Hill were briefed about this program.

*-President George W. Bush 6 september 2006*¹⁰⁶

103 Se 78 for link

104 Journalistisk program på svensk TV4: <http://www.tv4.se/nyheter/kallafakta/321279.html> (14.04.07)

105 Below the radar side 4:

[http://web.amnesty.org/library/pdf/AMR510512006ENGLISH/\\$File/AMR5105106.pdf](http://web.amnesty.org/library/pdf/AMR510512006ENGLISH/$File/AMR5105106.pdf) (19.06.07)

106 The White House: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2006/09/print/20060906-3.html> (01.03.07)

Se også: "Summary of high-value terrorist detainee program":

www.fas.org/irp/news/2006/09/hivaluedetainees.pdf (14.10.06)

Når vi snakker om "*detention*", taler vi om en rekke instanser langs en gradering av "*leirens*" geografi. Vi snakker for det første om "*Guantanamo*". Ikke det geografiske stedet, men heller "*leirens*" utstillingsvindu. Bak horisonten sporer vi de fremstillings- og sorteringsmekanismer som produserer de resultater av den globale krigen mot terror som "*Guantanamo*" stiller til skue. Utover "*rendition*" snakker vi da om en kjede av mer eller mindre hemmelige fengsler drevet av CIA, og de land som på vegne av USA avhører fanger levert gjennom "*rendition*".

Den treffsikkerheten man etablerte med beviskravene i det opprinnelige "*rendition*" systemet, forsvant etter hvert som terskelen for å bli plukket opp ble redusert. Internt [i CIA] er "*Guantanamo*" omtalt av flere som "dumping" plass for CIA tabber, mens andre kaller det omplassering, men erkjenner at det gjerne er omplassering av individer med mindre tilgang til informasjon enn man så for seg. Internt i CIA etterforskes flere dusin feil-arrestasjoner. En slik sak viste seg å være et tilfelle hvor en tidligere professor til en Al-qaeda operatør var blitt angitt som medhjelper. Professoren hadde en gang gitt Al-qaeda operatøren en dårlig karakter¹⁰⁷.

De ulike instansene i "*leiren*" muliggjør en menneskerettslig hvitvasking av prosedyren "*rendition*". Et løfte om at ingen ble skadd i fremstillingen av produktet. Hemmelige fengsler og opphold i tredje-lands fengsler, stiller "*Guantanamo*" i periferien av krigen mot terror. "*Rendition*" som taktikk er i seg selv en løsrivelse av den kidnappede fra den "virkelige" verden. Hvorvidt man kidnapper "riktig" person, er i denne sammenheng ikke så veldig relevant. En "*terrorist*", en som potensielt kan bli en, eller en som beviselig er fullstending uskyldig. "*Rendition*" og "*secret detention*" representerer de teknologiene som avslører hvor i den globale krigen mot terror et subjekt skal kategoriseres. Etter denne bearbeidingen overlates de enten til seg selv eller til "*Guantanamo*" (eller et annet godkjent Department of Defence fengsel).

Sorteringen begynner med loven som truer. På den ene siden med at der eksisterer en omnipotent "*terrorist*" og på den annen side ved at dersom du blir lagt merke til, kan du bli definert som en av dem. Poenget virker kanskje ikke åpenlyst enda, men vil anta en enda mer potent betydning når den globale krigen mot terror smelter sammen med Irak.

107 Washington Post: http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/12/03/AR2005120301476_pf.html

6.4.1 "Leiren"

I det følgende skal vi vurdere opp mot hverandre "leirens" uttrykk i andre verdenskrig og "leiren" slik den manifesteres i krigen mot terror. Begge uttrykk for "leiren" utgjør graderte og strengt regulerte virkeligheter, men som vi skal se eksisterer det allikevel vesentlig forskjell i deres funksjon og anvendelighet.

Mens vi tidligere snakket om en "meningens materialitet" kan vi nå ta opp igjen diskusjonen ved å analysere materialitetens mening i relasjon til "*konsentrasjonsleiren*" og "*combatant-leiren*". Begge representerer unntakstilstander og uttrykker en samfunnets utside og unntak, men med tydelige interne hensikter. Forskyvningen fra innside mot utside handler ikke hovedsakelig om å ekskludere, men om å integrere og forvalte. Unntakstilstanden retter seg ikke mot samfunnets utside, men mot selve samfunnets kjerne- kroppen.

For "*konsentrasjonsleirens*" vedkommende var dens funksjon en rensking av samfunnet fra en konstruert sykdom representert ved en for staten intern gruppe mennesker. "*Jødene*"¹⁰⁸ ble "*de andre*" og anholdt på vegne av samfunnets rehabilitering. Utryddelsen av jødene var en hemmelighet og til tross for dens store skala var hensikten at ingenting i ettertid skulle kunne påvises (Agamben, 2002). Dermed kan en si at "*leiren*" representerer et mørkt hull hvor man produserer "*ingenting*". "*Jøden*" ble ført gjennom "*leiren*" som en representant for "de andre" og gjennom hardt arbeid, arbeidet denne seg ut av verdighet og menneskelighet.

For produksjonen av "*ingenting*" kan man anta en vesentlig betydning i at ingen "døde". "*Død*" representerer her minnelige hendelser som kunne overleve prosjektet. Det må skilles mellom leirens funksjon (som søker det "tomme") og de handlinger konsentrasjonsleirens ansatte kunne utsette "friske" fanger for. Det må skilles mellom det industrielle og det arbitrære. "*Konsentrasjonsleiren*" var ikke konstruert for enkelt individers sadistiske tilbøyeligheter, men hadde en klar ideologisk begrunnelse. Et bi-produkt av denne "leirens" karakter var allikevel et tilfeldighetenes og mulighetenes felt hvor enhver tilbøyelighet kunne utfoldes. Nye fanger ville uten tvil kunne bli utsatt for alle mulige overgrep, deriblant tortur og drap, men dette er en del av "*leirens*" muligheter og ikke kjernen i dens funksjon. "Arbeit Macht Frei" stod over inngangsporten til Auschwitz og dette uttrykket kan tillegges en potent

108 Mens jødene oftest beskriver den gruppen som ble rammet av de tyske konsentrasjonsleirene, var ofrenes sammensetning langt mer heterogen og inkluderte opposisjonelle, homofile, sigøynere, slaver og andre som ikke passet inn i det tyske regimets forståelse av hva et «sunt» samfunn kunne inneholde.

mening i denne sammenheng. I den graden døden eksisterte var denne en hemmelig hendelse og tilhørte utelukkende det erfarende subjektet. Det var ingen "død" og minnes fordi det var ingen "død" å bevitne.

Reguleringer og praksiser uttynnet det "menneskelige", slik at dette på et eller annet tidspunkt, både for de "regjerte" og "regjerende", opphørte som beskrivende kvalitet (Agamben 1998). Det "menneskelige" opphørte lenge før de kroppslige funksjoner og var samtidig så langtrukket at man egentlig aldri kunne påvise øyeblikket hvor prosessen startet og endte.

"Jøden" på samme måten som de homofile og sigøyerne representerte undermennesker, men allikevel mennesker. "Leiren" frigjorde det "syke" fra det menneskelige og kun kroppen gjenstod. Den uverdige, unyttige kroppen som "leirens" voldsomme fabrikkapparat så gjenvant i gasskamre og forbrenningsovner. En prosess Hanna Arendt refererte til som produksjon av død, uten dødsfall (Bergen 1998). "Nazi-leiren" kan da uttrykkes som en passasje hvor et problem ble til en hemmelighet, for til slutt å opphøre som "ingenting". Når dette "ingenting" ikke lot seg materialisere, endrer ikke dette konsentrasjonsleirens funksjon slik den fremstod i "nazi-leiren". "Ingenting" er fortsatt denne strukturens mest vesentlige potensial. At det ikke ble realisert har sine egne årsaker, uavhengig av "leiren". Når vi sammenligner med "combatant-leiren" kan vi gjenta at konstruksjonen av "terroristen" ligner konstruksjonen av "jøden" på den måten at begge kategorier uttrykte utfordringer for statens enhet (og gjerne renhet) som krevde intervensjon¹⁰⁹. I begge tilfeller eksisterer noe "ondt" som "vi" må frigjøres fra, men fra denne likheten skiller deres funksjonsmåte seg vesentlig.

"Combatant-leirens" offentlige geografi utgjør en diametral motsetning til den ovennevnte konsentrasjonsleiren, ved at den ligner en zoologisk hage som stiller ut og gjør synlig en kategori. Guantanamo Bay blir således stedet hvor alle kan øyne den fare som truer sivilisasjonen med utslettelse. Man kan skue "det onde" som nødvendiggjør "suverenens" myndighet og beskyttelse. Stedet blir til symbolet "Guantanamo" hvis viktigste potensial er dens offentlighet som utstiller presidentposisjonens beskyttende hånd og nødvendige myndighet. I den grad dette kan lignes med konsentrasjonsleiren må det være at der hvor

109 Hvorfor denne intervensjonen endte opp med konstruksjonen av nettopp konsentrasjonsleiren og mulige andre alternativer er interessante spørsmål, men faller utenfor oppgaven og tas ikke opp her. Jeg begrenser slik analyse til "combatant leiren".

konsentrasjonsleiren produserte død uten dødsfall, hvis endepunkt var maktens møte med kunnskapens nullpunkt, produserer ”*combatant-leiren*” kunnskapen om frykten for den tilfeldige ”*ondskap*” og i forlengelsen av dette, presidentposisjonens legitime status som ”*suveren*”, men i en demokratisk og folkerettslig språkdrakt. Begge ”*leire*” henviser altså til en ”*suveren*” vilje og besluttsomhet.

Kanskje skal vi allikevel være forsiktig med å bestemme forskjellene på denne måten. At ”*combatant-leiren*” har en zoologisk karakter er for så vidt demonstrert, men er det kanskje noe lettvent å la ”*rendition*” være en prosedyre som utelukkende leder til forkastelse eller utstilling? Guantanamo utgjør den delen av ”*leiren*” som er knyttet til lovens innside, men ”*rendition*” er en teknologi som sprer seg over horisonten og fordeler seg over en lovens utside som kanskje er blitt enda mer potent etter ”*juridisfiseringen*”. Under tittelen ”*rendition*”¹¹⁰ ble det vist hvordan prosedyren endret karakter fra å være reaktiv til å innta en proaktiv karakter. Målet var ikke lenger de som hadde brutt noen lov, men de som kunne bryte den. Målet var ikke å opprette noen balanse i et rettferdighetens regnskap, men å fjerne et handlingspotensiale. Vi kan kanskje da hevde at forsvinningene som representeres ved ”*rendition*” viser til en forsøksvis produksjon av ”*ingenting*” - en produksjon av passivitet i form av å nekte kroppen enhver form for uønsket bevegelse. De offentlige historier som overlever ”*leiren*” blir dermed utilstrekkeligheter i ”*leirens*” kontrollmekanismer og prosedyrer. Vi vet at noen har fått sitt tale hørt, men vi vet ingenting om det som gjenstår. ”*Leiren*” oppstår og forsvinner med de overlevendes diskurser og utgjør ikke mer enn korte lysglimt vi aldri kan vite om eller når vil gjentas.

”*Terroristen*” kan sies å være suverenens årsak mens ”*enemy combatant*” er den teknologi som med nødvendighet må møte den omnipotente ”*terroristen*”. ”*Suverenen*” inngår her gjennom ”*enemy combatant*” i en menneskrettsdiskurs ved at det ville vært nærmest anti-humanistisk å ikke anvende denne kategorien. Her kommer vi frem til det aller vesentligste i diskusjonen om meningens materialitet. I ”*combatant-leiren*” kan hva som helst kan skje, men ikke tolereres uten suverenens velsignelse. Dette er et stempel som sorterer overgriperne fra ekspertene og samtidig henviser til de ubegrensede krefter [hos suveren] som ansvarlige og treffsikre.

Mens både ”*konsentrasjonsleiren*” og ”*combatant-leiren*” tjener som maktteknologier og kunnskapsrom i en større krig, er sistnevnte i en bevegelse hvor ”*leiren*” som en administrativ

110 Se 6.3.1

virkelighet og den globale krigen mot terror smelter sammen og blir en og samme ting, eller kanskje til og med bytter plass. Vi snakker uansett om en bevegelse fra unntak og ekstraordinært mot et alternativt kunnskapsunivers med helt unike maktteknologier.

6.4.2 Biopolitiske betraktninger

Vi har sett hvordan dagens "styring" eller "regjering", slik den har utviklet seg, er bærer av de teknologier og muligheter "enemy combatant" representerer, og vi kan nå si at "enemy combatant" og dennes rom "Guantanamo", ikke er konsekvensen av slemme menneskers konspiratoriske og voldelige sinnelag. På samme måte blir det upresist å kalle disse begrepene gode menneskers ønske om å beskytte. Mens det "onde" og "gode" gjennomstyrer det [amerikanske] sikkerhetspolitiske område og talen om "terrorismen" som definerer dette, ligger det begrenset innsikt i en slik overflatisk tolkning. Heller representerer de to begrepene ["enemy combatant" og "Guantanamo"] anledninger og potensial, muliggjort gjennom fremveksten av den moderne "staten".

"Enemy combatant" blir en advarsel. I dens proaktive dresserende karakter demonstrerer den faren ved å stå utenfor "det amerikanske". Samtidig viser den til kravet om kontinuerlig å reprodusere "det amerikanske". "Enemy combatant" handler ikke om en forvaltning av skyldige post factum, men om å foregripe skylden ved å arrestere tanken eller intensjonen.

Vi kan si at de taktikker, prosedyrer og mekanismer som utgjør maktens virke fremtvinger spenninger i relasjonene "regjerende" vs "regjerte" og "borgeren" vs "terroristen". Gjennom sikkerhetskontrollen utleverer subjektet sin kropp til alle roller. Denne dissonansen kan bare reduseres ved anerkjennelse av maktens nødvendighet og legitime opprinnelse samt anerkjennelsen av det eksterne i den usynlige "terroristen". Denne gjennomgripende og utforskende makten må være "god", "ansvarlig" og på utkikk etter "de andre". Den må være god siden den rammer alle og ansvarlig fordi man ikke kan forsvare seg mot den. Videre må den søke "de andre" for at man skal akseptere dens granskende hender. Alle disse hensyn forenes i diskursen om den "onde" "terroristen".

Spenningene kan utelukkende oppheves ved å internalisere "faren" og innta en rolle som et "offentlig" subjekt. Sånn sett snakker vi om en biopolitikk som stadig går lenger i sin kontroll av kroppen og dressur av sinnet, men som på ingen måte er ny. Der vi snakket om

"kontrollsamfunnet" kan vi utvikle dette å kalle dagens samfunn for "sikkerhetssamfunnet". Dette samfunnet eksisterer som et nytt punkt på den linjen vi kan trekke gjennom "det disiplinære samfunnet" og "kontrollsamfunnet". I disse to områdene sporer vi opprinnelsen av en samfunnsmakt som virker gradvis mer individuelt og på stadig flere områder. Vi snakker om en aksept av kontroll som etterhvert blir en forventning om kontroll. Ikke på den måten at alle mennesker har en forventning om å bli styrt eller bestemt over, for dette er ikke maktens virkning. Individet opplever seg som fritt og selvstendig innenfor dette nettverket av biopolitiske mekanismer. Med forventning om kontroll mener vi at den "virkeligheten" som panoptismen og disiplinen iscenesetter bærer i seg forventninger til framferd og sanksjoner. I denne sammenheng fokuserer vi på sanksjoner.

"Sikkerhetssamfunnet" viser til en endring i hvordan øvrigheten møter individet. Det er på ingen måte opplagt at dette tredje området sammenfaller med den globale krigen mot terror. Vi sporer det i måten formelle begivenheter organiseres, så som fotballkamper hvor sikkerhetsprosedyrene gjennom årene har gradvis økt og vi sporer det i de regimer som omfatter møter mellom statsledere og ministre (så som EU topp møter eller G7 og G8 møter). I førstnevnte tilfelle velter myndigheten seg over hele populasjonen heller enn å rette seg mot presis utvelgelse av individuelle kropper. I det siste tilfellet blottes øvrigheten seg i en eksibisjonistisk maktdemonstrasjon. Heller enn å utgjøre et, for allmennheten, anonymt og perifert møte innsettes dette symbolet (statslederne) i offentligheten som en utfordring mot det offentlige. Betydningen av disse episoder er en allminneliggjøring av den åpenlyse makten som skal beskytte "offentligheten" og dermed også den "private" integriteten. Ironisk nok foregår etterhvert dette forsvaret gjennom maktens ransaking av begge deler.

Kanskje kan vi kalle slike episoder for øyer mellom "kontrollsamfunnet" og "sikkerhetssamfunnet", men vi må allikevel innrømme en sammenheng og et samspill; tydelig er de knyttet på bunnen.

Mens vi kan si at "sikkerhetssamfunnet" til en hvis grad var en realitet allerede før angrepet på Twin Towers 11 september 2001, er det unektelig denne episodens tolkning som muliggjorde en full transformasjon. Dette innebærer ikke at en slik full transformasjon har forekommet, men at den ble mulig. De mest åpenbare manifestasjoner er nye prosedyrer for havnesikkerhet, flysikkerhet og politiske vedtak som sikrer politi og sikkerhetstjenester utvidede fullmakter.

Gjennom disse prosedyrene og tekstene gjøres individet direkte knyttet til samfunnets sikkerhet. Subjektet demonstrerer og utstiller sin uskyld slik at det "onde" og "eksterne" kan avsløres og sorteres. Det er kanskje nærliggende for mange og kalle dette ekstremt og forbigående, men Foucault (2001) ville kanskje heller kalt det et uttrykk for "*det fengselsaktige*" og kalt disse prosedyrer og "sannheter" for en gradvis bevegelse langs den samme disiplinære linje. Der eksisterer ingen opprør eller rebelske tendenser som et mottrekk og motstykke til "*sikkerhetssamfunnet*". Det vil være for enkelt å skylde dette på betydningen av "9/11" og en nødvendighet som fulgte av dette symbolet. Mer nærliggende er det å peke på disse prosedyrers nære slektskap med de maktformer og uttrykk kroppen har erfart over flere hundre år. Den globale krigen mot terror reproduseres av dens begivenheter men dens mekanismer rettfærdiggjøres i stor grad av kroppens historiske erfaring med den disiplinære makt.

6.5 Når triangelet svikter¹¹¹

Relasjonen mellom "*suveren*", "*agent*" og "*enemy combatant*" er tidligere blitt omtalt som et triangel. Et felt som (gjennom diskursiv evolusjon¹¹²) konstituerer en biopolitikk i utvikling og uttrykker en slags moderasjon av "*suverenen*". "*Juridisfiseringen*", og "*agenten*" som frembringes av den, tilslører den suverene maktutfoldelsen. Samtidig uskyldiggjør den makten ved å henvise til "*agenten*" som dens eier og opprinnelsessted. Dermed blir "*suverenen*" garantist for menneskerettighetene og presidentposisjonen blir den som beskytter individet mot maktens eksesser. Dette er det unike ved arkitekturen i den globale krigen mot terror og det som fundamentalt skiller den fra de unntaks episoder som ble henvist til i fremveksten av den alternative forvaltnings-dimensjonen¹¹³; institusjonaliseringen av unntaket og dens inkludering i innsiden.

Når triangelet svikter brytes denne konstruksjonen og presidentposisjonen risikerer nok en gang å fremstå som det borgerrettslige fremmedelementet den er blitt som "*suverenen*". Dette bruddet eller i alle fall utvanningen blir frembragt av ofrenes historier og lekkasjer fra "*agenten*" som følger etter det store mediapresset disse fortellingene fører med seg. Den største trusselen mot "*suvereness*" integritet kommer fra sikkerhetsorganene, deriblant CIA; de ansvarlige for utøvelsen av den minst synlige og mest kontroversielle manifestasjonen av

111 Begrepet ble først introdusert i 5.2.4 Sannhetens tale. Se side 71 om suvereness "agent" i juridisfiseringen.

112 Se punkt 5.2.5

113 Se punkt 4.1.1

den suverene myndigheten. Det er helt sentralt i den diskursive konstruksjonen av posisjoner at avsløringer i sin vesentlighet kommer fra presidentposisjonen selv- eller rettere sagt dens "agent". Der frembringes en dissonans mellom utsigelsen av "det gode" og de menneskerettslige forkvaklede praksiser beretningene viser til. Vi kan følge tre taktikker som søker å oppheve denne dissonansen.

Den første viser til den offentlige polemikken som refererer til "det amerikanske". Den tidligere sjefen for Bin Laden enheten i CTC, Michael Scheuer uttalte i et intervju¹¹⁴: "*If he was detained in a CIA prison, he was not tortured. Full stop*". Den andre taktikken vi følger viser til det "uamerikanske", hos "terroristen". "*Maybe he wants to obtain money. That's what they all want*". En annen vinkling av den samme linjen observerer vi hos en pressetalsmann ved Pentagon. En påstått "terrorist" (Habib) fra Australia ble sluppet løs etter at myndighetene slo fast at der ikke fantes noen grunn til å holde han fengslet. Etter påstander om mishandling hevdet de amerikanske myndighetene at "*Habib had received "Al Qaeda training," which included instruction in making false abuse allegations. Habib's claims, he suggested, "fit the standard operating procedure"*¹¹⁵." Dette er ikke for å si at ingen tidligere fanger lyger eller overdriver. Heller viser vi til en ubevisst funksjon og konsekvens av taktikkene som søker å snevre kløften mellom selvoppfatningen og observasjonene.

Den tredje taktikken ligger som en mulighet i de øvrige. Den føres ikke av presidentposisjonen eller dens "agent", men av dens motstandere og konkurrenter. Vi snakker fortsatt ikke om noen motmakt, men heller om diskursive manøvreringer som søker å posisjonere subjekter og utsigelser for på den ene siden å innta presidentposisjonen og på den annen side motarbeide og svekke den.

6.6 Avslutning

Angrepet på Twin Towers i New York 11. september 2001 ble fremstilt som et angrep på den offentlige identiteten, selve "det amerikanske". Idet presidentposisjonen former angrepet som frembragt av fiender av "det amerikanske", inntar presidenten en forfatter stilling i utsigelsen av godhetsdiskursen som former oppfatningen av det nevnte angrepet og etablerer symbolet

114 Micheal Scheuer: <http://www.counterpunch.org/kleine01072006.html>

115 Outsourcing torture (The New Yorker):

http://www.newyorker.com/archive/2005/02/14/050214fa_fact6?currentPage=8 (14.04.07)

"9/11". En utsigelse hvis re-presentasjoner i form av en tilsynelatende uendelig mengde kommentarer fra ulike posisjoner i diskursen, gradvis former det område vi kaller den globale "krigen mot terror".

Vi kan kalle "øyeblikket" den historiske horisonten (eller linsen) hvor begivenheten blir til historie og stråler tilbake gjennom tolkning. Presidentposisjonen får gjennom øyeblikket 9/11 stilling som et fokalt punkt for den sosiale ortopedien, godhetsdiskursen og demokratiet; et område og en portal for et paradigmeskifte som innstiller ny kunnskap i diskursenes formasjonsregler. "*Suverenen*" oppstår i presidentposisjonens utallige kommentarer til posisjonens tolkning av øyeblikket "9/11", og som symbol uttrykker den umiddelbart "*suverenens*" nødvendighet.

I "øyeblikket" står presidentposisjonen/suverenen som arnestedet for utsigelsen av "*det sanne*" og manifestasjonen av "*sannhetsregimet*" - "*det amerikanske*". Med "øyeblikkets" fall bak den historiske horisonten står "suverenen" tilbake som en kjempende posisjon i et nytt paradigme. De framtidige slag gjelder nå "*suverenens*" eksistens i en utfordret demokratisk struktur.

Det område den globale krigen mot terror omfatter, inkluderer nå en rekke utsigelser som eksisterer i "*det sanne*", som tidligere har vært forkastet av diskursens ekskluderingsmekanismer. Skal vi derimot knytte disse utsigelser til posisjoner i "*det sanne*" må vi knytte den omtalte dissonansen og de diskursive praksiser som berører triangelet, til USAs andre invasjon av Irak og kampen for det amerikanske hegemoniet. Denne koblingen er også sentral for å avtegne biopolitikkens bevegelser.

7.0 "*Bellum justum*" og kampen for hegemoniet

I will defend the American people against missiles and terror (...) And i will begin creating the military of the next century (...) biological, chemical or nuclear terrorism (...) Every group must know, if they sponsor such attacks, our response will be devastating (Woodward 2006:8).

-George W. Bush September 1999 (valgkamptale)

Had we gone into Baghdad - We could have done it. You guys could have done it. You could have been there in 48 hours. And then what? (...) Whose life would be on my hands as the commander-in-chief because I, unilaterally, went beyond the international law, went beyond the stated mission, and said we`re going to show our macho? We`re going into Baghdad. We`re going to be an occupying power - America in an Arab land - with no allies at our side. It would have been disastrous"¹¹⁶.

-President George Bush sr. Fort Myer Army base Februar 1999

"*Rettferdig krig*" (*bellum justum*) og kampen for hegemoniet er oppgavens siste kapittel. Vi slutter her argumentasjonen og analysen av krigen mot terror ved å se begge deler gjennom USAs andre invasjon av Irak. Mens vi hittil i oppgaven har behandlet "Imperie" og den globale krigen mot terror som samme enhet skal vi her ta opp igjen konstruksjonene og diskutere dem videre.

Irak var ikke opprinnelig en del av den globale krigen mot terror. Ved å trekke inn Irak og ved å gjøre økonomiske og militære behov til en del av krigen mot terror, har man knyttet det amerikanske hegemoniet til bekjempelsen av terror. Ved å fusjonere den globale krigen mot terror og integrere den med kampen for hegemoniet gjøres den uendelig på den måten at den vanskelig vil kunne endes uten at også det amerikanske hegemoniet gjør det. Situasjonen vil gå i arv fra administrasjon til administrasjon og hver vil hente sin potens og myndighet fra kampens videreføring.

I denne virkeligheten hvor kampen for hegemoniet og den globale krigen mot terror er en og samme ting, kan fremveksten av militære og politiske utfordrere (som EU, Russland, India og Kina), til det amerikanske hegemoniet, utløse en tilspissing av krigen mot terror. Når grensene for hva som er hegemoniets interessesfære og "terrorismens" bekjempelse blir utydelige, ser vi "enemy combatants" mest farlige potensial og fryktede evolusjon- til "utfordrer av statens interesser". Vi vil se at godhetsdiskursen fører dem (den globale krigen mot terror og kampen

116 Woodward (2006:11-12).

for hegemoniet) sammen, men ikke uten omkostning. Med invasjonen av Irak kan vi skille "Imperie" fra dens kobling til "*det amerikanske*" til heller å konstituere et diskursivt område ulike posisjoner vil gjøre krav på. Vi skal nedenfor ta for oss denne frikoblingen og i konklusjonen foreslå en mulig betydning av den.

7.1 Motmakten

Det har hittil ikke vært brukt særlig plass på motmakten i oppgaven. Allikvel har vi vært igjennom de elementer som utgjør den. At den først nå blir diskutert henger sammen med at den fikk sin tilsynekomst i "*det sanne*" med invasjonen av Irak og dens "ord" gjennom avhopperne nå ble knyttet til subjektposisjoner i "*det sanne*". Med dette menes at motmakten først fikk sin eksistens som en reell motmakt når både subjektet og dens utsigelse begge eksisterte innenfor rammene av "*det sanne*". Mer korrekt kan vi kanskje si at "*forfatteren*" og "*kommentaren*" som knyttes til denne uttrykkes gjennom den samme godhetsdiskursen og at "*kommentaren*" slik sett representerer en "*desidentifikasjon*" (Neumann 2001).

7.1.1 Veien til krig mot Irak

Veien til krig er ikke bare sentral for å forstå krigen mot Irak, den er avgjørende for å forstå den globale krigen mot terrors muligheter og viser til en splittelse i det moralske hegemoniet innenfor rammene av "*det amerikanske*".

Antatte årsaker for å gå til krig, som det har vært spekulert mye rundt, er det liten grunn til å forfølge. Vi skal heller konsentrere oss om talen som ledet frem til krig og konsekvensene av å innlemme Irak i den globale krigen mot terror. Vi skal se denne talen i en kronologisk sammenheng; fra april 2002 til januar 2003.

Talen om veien til krig begynner 2. April 2002 hvor President Bush jr i et intervju med BBC uttrykte at det var hans administrasjons politikk at Saddam Hussein (Iraks president) måtte vekk. At Saddam Hussein ikke kunne bli tillatt å være ved makten (Fisher 2005). Spekulasjoner om når den harde retorikken ville gå over til væpnet konflikt ledet til utsagn om sindighet og tålmodighet fra Presidenten. Den 21 August 2002 uttalte Bush jr: "(...) *And when i say I'm a patient man, i mean I'm a patient man, and that we will look at all options, and we will consider all technologies available to us and diplomacy and intelligence*" (Fisher

2005:117). Fem dager senere, 26 August, uttalte vise president Dick Cheney "*Simply stated, there is no doubt that Saddam Hussein now has weapons of mass destruction (...) There is no doubt that he is amassing them to use against our friends, against our allies and against us*" (Woodward 2006:92). Han uttalte videre at det var meningsløst å sende in FN inspektører. Trusselen fra Saddam Hussein nødvendiggjorde et preventivt angrep (Fisher 2005).

Utenriksminister Colin Powell uttrykte til BBC i et intervju, 1 september, at våpeninspektører ville være det første steget i løsningen på konflikten med Irak. Saken ledet til spørsmål fra den amerikanske pressen vedrørende muligheten for motsetninger og uenighet i den amerikanske administrasjonen. Pressetallsmann Ari Fleischer uttalte da at det var en grunnleggende enighet mellom Cheney og Powell: "*that arms inspectors in Iraq are a means to an end, and the end is knowledge that Iraq has lived up to its promises that it made to end the Gulf War, that it has in fact disarmed, that it does not possess weapons of mass destruction*" (Fisher 2005:118).

President George W. Bush jr siterte 7. september en rapport fra International Atomic Energy Agency (IAEA) hvor det stod at Irak var 6 måneder fra å utvikle et atomvåpen. Washington Post hevder at rapporten aldri har eksistert¹¹⁷.

I en tale for FN 12 september, omtalte Bush jr. Iraks brudd på FNs resolusjoner. I denne talen fremholdt han 5 punkter Irak måtte etterkomme for å unngå krig: "*(...) pledge to remove or destroy all weapons of mass destruction, end all support for terrorism, cease persecution of its civilian population, release or account for all Gulf War personell and immediately end all illicit trade outside the oil-for-food programme*" (Ibid:119). Fremføringen av disse punktene ledet til spørsmål om hva som egentlig skulle være terskelen for å gå til krig. 16 September aksepterte Irak ubetinget tilgang for våpeninspektører. En pressetalskvinne for Pentagon uttalte da at våpeninspeksjoner vil være vanskelige om ikke umulige å gjennomføre (Ibid:119-120).

Litt over en uke senere, den 25. september, erklærte President Bush jr at Irak samarbeidet med al Qaeda og at disse over lang tid hadde hatt nære forbindelser. Beviser for dette var at medlemmer av al Qaeda på et tidspunkt sannsynligvis hadde vært i Nord-Irak (hvor Saddam Hussein ikke hadde kontroll på grunn av FN restriksjoner og amerikansk luftherredømme).

117 Washington post:

<http://www.washingtonpost.com/ac2/wp-dyn/A61903-2002Oct21?language=printer> (12.06.07)

Forsvarsminister Donald Rumsfeld fulgte opp 27. September med å erklære at administrasjonen hadde "skuddsikre" bevis for disse forbindelsene. Etter press fra media innrømmet derimot forsvarsministeren at disse bevisene ikke var "*hevet over en hver tvil*" (Fisher 2005:125)

President Bush jr utdypet de påståtte forbindelsene mellom al Qaeda og det Irakiske regimet gjennom en tale 7. oktober, hvor han uttalte at Irak hadde trent al Qaeda operatører til å lage bomber og dødelige gasser. Presidenten uttalte videre "*Facing clear evidence of peril (...) we cannot wait for the final proof - the smoking gun - that could come in the form of a mushroom cloud*" (Woodward 2006:97).

Til tross for all den ovennevnte retorikk uttalte president Bush jr 21. oktober at Saddam Hussein kunne bli værende dersom han etterkom alle FN mandater, "*that in it self will signal the regime has changed*" (Fisher 2005:119).

Pressetalsmann for det hvite hus Ari Fleischer uttrykte 5. desember at "*The president of the United States and the secretary of defence would not assert as plainly as they have that Iraq has weapons of mass destruction if it was not true, and if they did not have a solid basis for saying it*". Fleischer gjentok den samme linjen 9 Januar 2003 med ordene "*We know for a fact that there are weapons there*" (Woodward 2006:139).

28. januar kunne president Bush jr. fortelle at Irak hadde prøvd å anskaffe uran fra Afrika. Informasjonen var basert på en rapport fra den britiske regjeringen, som britisk etterretning ikke mente var troverdig. Det viste seg tidlig at rapporten var en fabrikkasjon av dårlig kvalitet (Fisher 2005).

Ovennevnte inkluderer bare noen av de utvekslingene som var i mediene fra begynnelsen av 2002 til invasjonen av Irak i løpet av mars 2003. Fremstillingen viser heller ikke de utvekslinger som var i flere andre land, deriblant Storbritannia hvor direkte feilinformasjon og en gammel masteroppgave¹¹⁸ var sentrale elementer i argumentasjonen for krig (Fisher 2005). Fremstillingen viser de mest sentrale trefningene i den amerikanske mønstringen for krig.

118 Masteroppgaven ble gjennomført på begynnelsen av 90-tallet og omhandlet Iraks kapasiteter rundt tiden for den første krigen mot Irak (1990-1991).

Det var en stund tvil om hvorvidt presidenten skulle inkludere kongressen i prosessen, men i løpet av september bestemte administrasjonen seg for å be kongressen støtte en krig mot Irak. I det demokratiske partiet var det stor splittelse, men man bestemte seg i stor grad for å tildele presidenten en krigsfullmakt. Det var blant annet en oppfatning av at dersom man raskt fikk unna krigen kunne partiet (demokratiske) fokusere på sine kjernesaker i valgkampen frem mot presidentvalget i 2004 "*In a short period of time, Congress will have dealt with Iraq and we'll be on to other issues*" (Senator John Edwards i Fisher 2005:123). House International Relations Committee stemte, i oktober 2002, for å gi presidenten den nødvendige myndigheten til å føre krig mot Irak. I sin redegjørelse uttalte komiteen: "*The Committee hopes that the use of military force can be avoided. It believes however, that providing the president with the authority he needs to use force is the best way to avoid it's use*" (Ibid:130).

16 Mars tre dager før invasjonen av Irak uttalte vise president Dick Cheney til NBC "*My belief is we will, in fact, be greeted as liberators*" (Woodward 2006:151).

Det ble raskt åpenbart at lite av argumentasjonen for å gå til krig hadde noen relevans for den faktiske situasjonen. Til kritikken som etter hvert økte mot administrasjonen uttalte vise-forsvarsminister Paul Wolfowitz: "*If there's a problem with intelligence (...) it doesn't mean that anybody misled anybody. It means that intelligence is an art and not a science*" (Fisher 2005:135).

7.1.2 Dissonans

Krigens eksistens og utfoldelse spiller hele tiden tilbake på fortellingen om veien til krig. Symbolet "Irak" blir en kontinuerlig begivenhet som reproducerer feilaktigheten i argumentasjonen for krig mot Irak. Videre innebærer krigens videreføring en diskursiv bevegelse i "*det sanne*" og åpner for en ny tolkning. For den globale krigen mot terror blir "Irak" et symbol som ikke passer i godhetsdiskursen. Vi kan muligens kalle dette for en tilskitning av den globale krigen mot terror. "Irak" representerer i alle tilfeller en situasjon hvor "det gode" og "det onde" ikke lenger er klart fordelte posisjoner. Dette forsterkes av en rekke episoder og utvikler en dissonans som viser vesentlig forskjell mellom presidentposisjonens godhetsretorikk og den verden den tilvirker og tilbyr.

Av disse episodene er kanskje den mest åpenbare bildene fra Abu Ghraib fengselet og

kontinuerlige anklager om tortur og mishandling. Mens vi har snakket om betydningen innenfor rammene av det som er blitt kalt "*juridisfiseringen*", faller også disse hendelsene sammen med forståelsen og tolkningen av den globale krigen mot terror etter Irak-invasjonen og presidentposisjonens evne til å representere utsigelsen av "*det sanne*".

Like viktig for den omtalte dissonansen og muligheten denne representerer for en effektiv motmakt, er en rekke personlige skandaler som knyttes direkte til presidentposisjonen. Lewis "Scooter" Libby¹¹⁹, visepresidentens stabssjef, ble arrestert og senere dømt for å ha lekket identiteten til en CIA agent og for å ha forsøkt å hindre etterforskningen. Utover denne hendelsen var det mange andre episoder hvor republikanske representanter, senatorer og en republikansk lobbyist måtte gå av eller til og med ble arrestert. Sakene inkluderer seksuelle overgrep, økonomisk korrupsjon, brudd på valglover, hvitvasking og vold. Blant de republikanerne som måtte gå av på grunn av disse hendelsene var House Majority Leader Tom DeLay¹²⁰ (korrupsjon bl. a), Kongressrepresentanten Mark Foley¹²¹ (seksuell trakassering av mindreårige) og Deputy Interior Secretary Steven Griles¹²² (korrupsjon).

Episodene får en symbolsk betydning for presidentposisjonen ved at den godhetsdiskursen som føres ikke lenger entydig reaktiverer "*det amerikanske*". "Forfatter" og "kommentar" blir gradvis ulike. Diskrepansen leder så til at demokratene overtar flertallet i Kongressens begge kamre. Moralsk og strategisk inntar opposisjonen posisjoner i det sanne som nå representerer legitime alternativer til presidentposisjonens opplevelse av og tilpasning til verden.

Det er allikevel viktig å forstå at denne nye fordelingen av posisjoner, ikke representerer noen regimeendring. Den globale krigen mot terror utgjør den konstruksjonen og virkeligheten politikken formes av og utspilles i. Konflikten dreier seg i hovedsak om tolkningen og anvendelsen av symbolet "Irak". For presidentposisjonen utgjør dette et symbol på krigen mot terror og kampen for demokratiet. For opposisjonen representerer dette samme området en grov forvrengning av krigen mot terror hvis opphør legitimerer motmaktens moralske posisjon og gode hensikter. "Irak" utgjør motmaktens vedvarende legitimitet og med dens

119 Lewis Libby: <http://www.cnn.com/2005/POLITICS/10/28/leak.probe/> (12.06.07)

120 De Lay:

<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/03/23/AR2007032300581.html> (12.06.07)

121 Mark Foley:

<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/09/29/AR2006092901574.html> (12.06.07)

122 Steven Griles:

<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/03/23/AR2007032300581.html> (12.06.07)

opphør vil det som var i opposisjon kunne bli det som må forsvares. Det som tillot motmakten var tilfeldige sammenfall av mikromaktens mange trefninger, men det som lar den vare og gir den utholdenhet, er i hvilken grad den insitusjonaliseres¹²³.

7. 2 Overdragelsen

Oppgaven presenterer to betydninger av "Irak". En innenrikspolitisk og en global. Den første ble diskutert ovenfor mens den andre har blitt antydnet på ulike måter i kapitlet. Med den globale betydningen menes at "Irak" utgjør en brikke i kampen om det globale hegemoniet. Betydningen ligger i at Irak er i besittelse av verdens nest største oljereserver (Chomsky 2006) og etter hvert som olje produksjonen synker vil oljen som eksisterer i Irak få økt betydning (Phillips 2006). Irakisk olje produksjon ble holdt lav av amerikanske og britiske angrep gjennom hele 90-tallet og frem til okkupasjonen av landet (Phillips 2006). Irak solgte rettigheter for oljeutvinning til Frankrike, Russland og Tyskland, men med okkupasjonen ble disse forkastet og alle kontraktene gitt til amerikanske selskaper. Et annet betydningsfullt moment er oljens betydning for den amerikanske dollar. All oljehandel foregår i dollar og denne omsetningen er vital for å bevare dollarens internasjonale betydning. Saddam Hussein gikk over til Euro og forsøkte å få de andre oljeproduserende nasjonene til å gjøre det samme. Med okkupasjonen ble den irakiske oljen nok en gang omsatt i dollar (Ibid). En effektiv okkupasjon av Irak hadde dermed muligheten til å forsyne USA med stabile oljeleveranser og samtidig beskytte dollaren. Når invasjonen allikevel gikk dårlig endrer ikke dette de underliggende mulighetene.

Der finnes også et annet element av krigen mot terror, som oppleves så perifert at man normalt knapt tenker over at det faktisk er et "anti-terror" tiltak. Det amerikanske rakettskjoldet som inkluderer utplassering av våpen i bane rundt jorden, ble introdusert som et tiltak mot "failed states" eller det som også har blitt referert til som "axis of evil". Mens presidentposisjonen kontinuerlig gjentar teknologien som et "anti-terror" redskap har den en tydelig posisjon innen kampen for hegemoniet. USA har som en del av den langsiktige nasjonale sikkerhets-planleggingen som et uttalt mål å forhindre fremveksten av en konkurrent til USAs hegemoniske posisjon.

123 Det vil dermed, etter min mening, være et feilsteg for alle posisjoner å stoppe krigen mot Irak før det er avklart hvem som er den neste presidenten i USA.

Vi kan altså si den globale krigen mot terror gradvis har blitt en arena og et kunnskapsområde for beskyttelsen og vedlikeholdet av det amerikanske hegemoniet. Idet alle disse betraktninger inngår i det samme området kan vi ikke lenger observere den globale krigen mot terror og "Imperie" som samsvarende. Heller eksisterer den globale krigen mot terror som virkelighetsfeltet man former strategier og taktikker ut ifra. "Imperie" er målet for kampen, og etter som de nye økonomiene India og Kina uunngåelig vokser til, vil "Imperie" ikke bare være målet for kampen, men også den teknologi og kunnskap man kjemper med. En kamp formet av hensynene i den globale krigen mot terror.

Trenden er altså en overdragelse av hegemoniet fra USA til "Imperie" og en global kamp om det moralske og politiske hegemoniet under fanen den globale krigen mot terror.

7.3 Avsluttende drøfting

Gjennom analysen har det vært et mål å søke betingelsene for begrepet "*enemy combatant*" og hvordan dette begrepet uttrykkes i den amerikanske utenriks- og sikkerhetspolitiske tenkning. Denne tenkningen har blitt søkt i talen om den globale krigen mot terror og strukturer og teknologier som spores i dette området.

Krigen mot terror er moralsk krig som i vesentlig grad er konstruert på kunnskapen om den "nye terrorismen". En krig som føres uten krigsfanger og derfor avkreves en ny form for forvaltning. Forvaltningsdimensjonen som etter hvert manifesteres fremstår som et svar på spørsmålet om hvordan å hankses med en "absolutt" ondskap, og i dette svaret ser vi "*terroristens*" bevegelse fra kriminell til "*homo sacer*".

Svaret på denne absolutte og allestedsnærværende ondskapen uttrykkes gjennom "suverenen". En presidentposisjon som gjennom krigen mot terror fremstår med nærmest monarkisk myndighet. Mens denne myndigheten i vesentlig grad er tilkjempet i og gjennom den globale krigen mot terror, har det vist seg at grunnlaget var etablert gjennom eksisterende politiske strukturer. Politisk kamp om grensene i valgdistriktene begrenser mulighetene for overraskende valgresultater. Slaget om moral og godhet i samfunnet splitter partiene langs stadig sterkere ideologiske linjer. Og over en periode på 50 år har presidentposisjonen vært i konflikt med senatet om myndigheten til unilateralt å føre krig. Alle disse trendene var mulighetsbetingelser for overgangen fra "president" til "suveren", men deres betydning lot

seg lettest høste ved angrepet på Twin Towers i New York 11. September 2001. "Suverenen" utgjør dermed en vesentlig "forfatter" posisjon som fordeler posisjoner i det "gode" og "onde".

Presidentposisjonens unike maktpolitiske stilling som "suveren" ble analysert gjennom de ulike "kommentarer" denne produserte. "Suverenen" oppstod og ble videreført gjennom utsigelsen av og forsterkningen av en allerede eksisterende godhetsdiskurs som tolket begivenhetene innenfor rammene av et nasjonalt sannhetsregime. Den globale krigen mot terror ble konstruert ved et skille mellom "gode" og "onde", hvor amerikanere var "gode" og alle andre enten indentifiserte seg med dette "amerikanske" eller ble tildelt subjektposisjoner som suspekter, upålitelige eller rett og slett "terrorister. Godhetsmakten gjorde det umoralsk og uamerikansk å ikke ville ta "terroristene" og samtidig ble det mindre interessant å finne årsakene til "terrorismen". Å være i "det sanne" (før krigen mot Irak), innebar å opptre enig med eller bedre enn presidentposisjonen. På denne måten oppstod en godhetskonkurranse hvor støtten til den globale krigen mot terror fordelte moralsk og politisk kapital.

"Enemy combatant" fremstår som en skikkelse fjernt fra "det amerikanske", men samtidig i opposisjon til det samme feltet. "Det amerikanske" blir på en måte enda mer "godt" gjennom den absolutte kampen mot "terroristen". "Suverenen" tildelte "terroristen" dens subjektposisjon som "homo sacer" (enemy combatant) og mens denne tildelingens ideologiske bakgrunn er "sannhetsregime", utøves selve myndigheten gjennom "Imperie".

"Juridisfisering" av "homo sacer" utøves gjennom "Imperie", men siden dette skjer i et spesifikt amerikansk kunnskapsfelt minner dialogene i mange tilfeller om en parallell-lek. Alle posisjonene snakker om "det gode", men det som uttrykkes gjennom "Imperie" er en amerikanske realitet. "Juridisfisering" innebærer en global debatt, men utøves i en amerikansk tolkning. Umiddelbart er ikke denne situasjonen problemfylt. Fordelingen av moralske posisjoner, er en del av "Imperie", men flere faktorer bidrar til fremføringen av en motmakt. Denne innledes ved invasjonen av Irak og styrkes gjennom politiske skandaler og personlige historier fra ofre av "rendition". Konsekvensen blir en åpning av "det sanne" på den måten at det "gode" ikke lenger er klart definert og tidligere utestengte posisjoner kan tre inn i "det sanne" og uttrykke legitime alternativer til presidentposisjonen.

Fra begynnelsen av den globale krigen mot terror og frem til invasjonen av Irak har Homo

sacer (enemy combatant) en viktig funksjon som utstillingsvindu for sikkerhetssamfunnet og nødvendigheten av "suverenen". Sikkerhetssamfunnets inntreden refererer til panoptismens symbolisme i kontrollsamfunnet og dens biopolitiske betydning, og hvordan disse tilskjæres av den direkte maktens strukturelle manifestasjoner. På den ene siden eksisterer altså "Imperie" og den nærmest usynlige og upåaktede biopolitikk. Denne dresserer og fører et uavbrutt årvåkent blikk. På den annen side har vi sikkerhetssamfunnets direkte maktstrategier. Den synlige øvrigheten som sorterer og skiller ut motstanderne av "Imperie". Dens biopolitiske betydning er visualiseringen av utenfor tilstanden og frykten for å være ubevisst skyldig.

I kontrollsamfunnet er "leiren" representert ved "rendition" og de tilhørende strukturene. I overgangen til sikkerhetssamfunnet vil "leiren" i økende grad falle sammen med den globale krigen mot terrors geografi. Betydningen av "enemy combatant" og grensen som skiller "homo sacer" fra borgeren er nødvendigvis sammenvevd med de språklige områder talen om "terroristen" eksporteres til.

Innføringen av Irak i det byggverket som utgjør den globale krigen mot terror, gjør "Imperie" til et partikulært meningsområde. Dette forsterkes av "de ondes" kommentarer. "Homo sacers" tale konstruerer "enemy combatant" som en heterogen skikkelse besittende mer eller mindre ondskap og godhet. Når "Imperie" kategoriserer andre nasjonalstaters innbyggere eller skaper frykten for slik kategorisering formes "multituden" som en utfordring til "Imperie". De som har vært kategorisert som "onde" inntar "forfatter" posisjoner som uttrykker motstand til "det amerikanske" Heller enn at "det amerikanske" definerer "Imperie", ser vi muligens en situasjon hvor "Imperie" uttrykker et område det konkurreres om å besitte. Symbolet Irak åpner for nye forfattere og kommentarer som tidligere har vært rammet av forbudet og forkastningen mellom fornuften og det som er galskap. Det "gode" virker mindre absolutt og den globale krigen mot terror taper sitt preg av å være en politisk aksjon og virker gradvis mer som en del av den evige kampen om hegemoniet. "Imperie" og den globale krigen mot terror skyves dermed fra hverandre. I den grad det har vært mulig å kalle det amerikanske hegemoniet for "Imperie" må det nå konstateres at denne statusen som en legitim global myndighetsutøvelse reduseres til et maktpolitisk område det er kamp om.

Vi har sett hvordan "disiplin" og "panoptisme" innledet det "disiplinære samfunn" og har vist at disse var grunnlaget for "kontrollsamfunnet" som etter hvert har blitt til

”sikkerhetssamsunnet”. Denne utviklingen representerer en stadig mer omfattende regulering og kontroll med den individuelle kroppen og tankene den rommer. Prosessen er altså en mulig gradvis utvikling mot en øket kontroll av kroppen. ”*Enemy combatant*” er kanskje ”sikkerhetssamsunnets” fremste og mest betydningsfulle manifestasjon. Dens tilhørende taktikker og kunnskaper viser til den aller fremste menneskevitenskap.

Det er meget vanskelig å foreta en enhetlig konklusjon vedrørende det materiale og de begivenheter oppgaven har analysert. Vanskeligheten kommer av den betydelige usikkerheten som preger innholdet i fremtidens ”*enemy combatant*”.

”*Enemy combatant*” opptrer innenfor rammene av den globale krigen mot terror. Dersom krigen avsluttes vil også behovet for og legitimeringen av ”*enemy combatant*” forsvinne. Både lokalt i USA og globalt er det bred aksept for eksistensen av og rasjonale for, en global krig mot terror. Det eksisterer altså et globalt kunnskapsfelt hvor dette begrepet kan utfolde seg. Fremtiden for dette begrepets betydning er allikevel meget usikkert. Dens legitimitet ble i vesentlig grad gitt av dens samsvar mellom det lokale (amerikanske) og det globale (Imperie). Betydningen hadde en kontinuitet gjennom nivåer som ble brutt ved innføringen av krigen mot Irak i den globale krigen mot terror.

Krigen mot Irak innledet særskilte nasjonale hensyn på det globale feltet og gjorde krigen mot terror til en arena hvor man kunne forfølge hegemoniske interesser. Dette fragmenterte det globale feltet og åpnet opp for regimers alternative tolkning og anvendelse av begrepet ”*enemy combatant*”. Denne fragmenteringen styrkes av de sprekke i systemet som muliggjorde at personlige erfaringer med ”rendition” og hemmelige fengsler kunne offentliggjøres. ”*Enemy combatant*” fikk mindre tydelige grenser og et større preg av tilfeldighet som lettere tillater andre regimers adoptering og assimilering av begrepets muligheter.

Utover at feltet ”*enemy combatant*” tilgjengeliggjøres og åpnes er det vanskelig å si hva som vil være den fremtidige bruken. En slutning om dette krever kunnskap som ikke er en del av oppgaven. Det kan tenkes at blant andre Kina, Russland og India vil kunne adoptere lokale versjoner av ”*enemy combatant*”. Den globale krigen mot terror er en felles global referanseramme ulike posisjoner kan legitimere ”*enemy combatant*” ut i fra, men det er vanskelig å si om dette vil utvanne og de-legitimere begrepet.

Kanskje er det mer nærliggende at "leiren" og "enemy combatant" utgjør anledninger i sikkerhetssamfunnet; at fragmenteringen av det globale feltet som ble forårsaket av "Irak" først og fremst leder til ytterligere bevegelse langs den disiplinære akse, og disse begrepene som viser til den vilde og arbitrære ondskap blir som "spedalskheten" og "den pestbefengte"; erfaringer og fortellinger som åpner for et nytt trinn i samfunnets disiplinering.

Lokalt kan vi da anta introduksjonen til en ny disiplinering, mens vi globalt (i overgangen til sikkerhetssamfunnet), dersom de prosser som er nevnt fortsetter, ser en kamp om "Imperie" i en situasjon hvor "det onde" og "det gode" ikke er tydelig fordelte posisjoner. Den globale krigen mot terror vil ikke lenger føres under ledelse av en sentral dirigent, men gjennom en rekke perspektiver som i kraft av sine egne sannheter definerer og sporer det som er "ondskap". Det blir for enkelt å kalle dette et tilbakefall til imperialismen. Globaliseringen og betydningen av de globale praksiser og teknologier (som kultur, kapital og organisasjoner) er for gjennomtrengende til å rettferdiggjøre en slik forenkling. Det er ikke snakk om lukkede kulturelle øyer, men et interaktivt globalt felt preget av bevegelse på alle nivåer.

Den globale krigen mot terror tilhører ikke lenger USA eller "*det amerikanske*". Det er i sistnevnte den ble rettferdiggjort og gjennom USA den ble unnfanget, men den globale krigen mot terror tilhører "Imperie" og dette området er på ingen måte sperret. I soloppgangen skues og ilandsettes en rekke regimer og bare historiens horisont kan skille dem.

9.0 Litteraturliste

Bøker

- Agamben Giorgio (1998) *Homo Sacer: Sovereign Power and Bare life* California: Stanford University Press
- Agamben Giorgio (2002) *Remnants of Auschwitz: The witness and the archive* Zone Books
- Bergen Bernard J. (1998) *The Banality of Evil: Hannah Arendt and "the final solution"* Rowman & Littlefield Publishers Inc.
- Banks og Straussman (1999) A New Imperial Presidency? Lessons from United States Involvement in Bosnia i *New American interventionism* Columbia university press
- Campbell James E. (2005) Why Bush Won the Presidential Election of 2004: Incumbency, Ideology and Turnout i *The meaning of American democracy* The academy of political science
- Cherry Conrad (1998) *God's new Israel* The University of North Carolina Press
- Cohen Eliot (2004) The burdens of empire i *Foreign Affairs* No. 4, 2004
- Fisher Louis (2005) Deciding on war against Iraq i *The meaning of american democracy* The academy of political science
- Foucault Michel (1999) *Diskursens Orden* Oslo: Spartacus Forlag
- Foucault Michel (1999) *Seksualitetens historie I* Valdres: Pax Forlag
- Foucault Michel (2001) *Overvåking og straff: det moderne fengsels historie.* Oslo: Gyldendal
- Foucault Michel (2002) *Forelesninger om regjering og styringskunst* Oslo: Cappelen forlag
- Foucault Michel (2003) *Galskapens historie* Trondheim: Gyldendal
- Foucault Michel (2006) *Archeology of Knowledge* New York: Pantheon
- Lakoff George (1990) *Women, fire and dangerous things: What categories reveal about the mind.* Chicago: The university of Chicago press
- Hagel Chuck (2004) A republican foreign policy i *Foreign affairs* No. 4, 2004
- Jacobsen Gary C. (2005) Polarized politics and the 2004 Congressional and Presidential Elections I *The meaning of American democracy* The academy of political science
- Loga Merethe Jill (2005) *Godhetsmakt* Universitetet i Bergen
- Michael Hardt & Antonio Negri (2001) *Empire* Harvard University Press
- McCartney (2005) American nationalism and U.S. foreign policy from September 11 to the Iraq war i *The meaning of American democracy* The academy of political science

- Neumann Iver B (2001) *Mening, Materialitet og Makt: En innføring i diskursanalyse*
 Bergen: Fagbokforlaget
- Noam Chomsky (2006) *Failed States* New York: Metropolitan Books First Edition
- Phillips Kevin (2006) *American Theocracy* Viking Penguin
- Powell Colin (2004) Partnership and Principle i *Foreign Affairs* Council on Foreign Relations
- Risøy Sølvi Marie (1999) *Landsforeningen Rettferd for Taperne og den norske taperdiskursen*
 Hovedfagsoppgave i Administrasjon og Organisasjonsvitenskap - Universitetet i Bergen
- Sidel Mark (2004) *More Secure, Less Free?* University of Michigan press
- Sirnes Thorvald og Loga Jill (2003) *Godhetsregimet* Søknad til Norges Forskningsråd (upub)
- Sirnes Thorvald (2005) Deviance or Homo sacer? Foucault, Agamben and Foetal Diagnostics
 i *Scandinavian Journal of Disability Research* - Routledge
- Vårdal Jan (1993) *Det ubevisste i kunnskapen og samfunnet: Michel Foucault*
 Hovedfagsoppgave i filosofi - Universitetet i Bergen
- Wedgewood Ruth (2002) Al Qaeda, military commissions, and American self-defense i
Political Science Quarterly September 2002
- Woodward Bob (2006) *State of Denial* London: Simon & Schuster UK Ltd

Nettsider

- Amnesty international
<http://web.amnesty.org> (18.05.06)
- Amnesty International -UNITED STATES OF AMERICA: Justice at last or more of the same?
 Detentions and Trials after Hamdam vs. Rumsfeld:
<http://web.amnesty.org/library/print/ENGAMR511462006> (05.10.06)
- Amnesty International: Guantanamo and Beyond:
[http://web.amnesty.org/library/pdf/AMR510632005ENGLISH/\\$File/AMR5106305.pdf](http://web.amnesty.org/library/pdf/AMR510632005ENGLISH/$File/AMR5106305.pdf)
 f (19.06.07)
- Amnesty International: Partners in crime: Europes role in US renditions:
<http://web.amnesty.org/library/Index/ENGEUR010082006> (10.10.06)
- Andrew Napolitano – ”enemy combatants” Cast into constitutional hell:
http://www.dreierllp.com/attachment/52/Enemy_Combatants_Cast_Into_Constitutional_Hell.pdf (19.06.07)
- Below the radar: Secret flights to torture and disappearance
<http://web.amnesty.org/library/Index/ENGAMR510512006> (19.06.07)
- Caplex - Romani:
<http://www.caplex.no/Web/ArticleView.aspx?id=9306642> (05.06.07)
- Carnegie Endowment
http://www.carnegieendowment.org/files/Ottaway_outlook3.pdf (15.05.06)

Center for Constitutional Rights:

<http://www.ccr-ny.org/v2/reports/docs/PentagonReportMarch.pdf> (19.06.07)

CNN

<http://cnn.com> (10.05.06)

Christian Coalition of America:

<http://www.cc.org/about.cfm> (12.06.07)

Colin Powell

<http://www.cnn.com/2004/WORLD/meast/05/17/iraq.abuse.main/>.

Commission to review FBI allegations:

www.defenselink.mil/news/Jul2005/d20050714report.pdf. (20.10.06)

Council on foreign relations:

<http://www.cfr.org> (20.05.06)

Counterpunch - The Origins of the Rendition Program: Does the CIA Have the Right to break *Any* Law?

<http://www.counterpunch.org/kleine01072006.html> (19.06.07)

Department of Defence:

<http://www.defendamerica.mil> (15.05.06)

Der Spiegel – Eavesdropping on America:

<http://service.spiegel.de/cache/international/spiegel/0,1518,416136,00.html> (15.05.06)

Der Spiegel – CIA kidnapping leaves Ex-Terror suspect a broken man:

<http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,472495,00.html> (19.06.07)

Der Spiegel – I've got nothing to loose:

<http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,472537,00.html> (19.06.07)

Detainee Treatment Act:

http://www.pegc.us/detainee_act_2005.html. (07.10.06)

Emergency response & research institute

<http://www.emergency.com/asymetric.htm> (18.05.06)

FairVote: Voting and Democracy Research Center:

<http://www.fairvote.org/index.php?page=1389> (25.03.07)

FBI – Guantanamo Bay Inquiry:

<http://foia.fbi.gov/guantanamo/122106.htm> (19.06.07)

FindLaw- Authorization for the Use of Military Force:

<http://news.findlaw.com/wp/docs/terrorism/sjres23.es.html> (19.06.07)

FindLaw – War crimes:

http://caselaw.lp.findlaw.com/cascode/uscodes/18/parts/i/chapters/118/sections/section_2441.html (19.06.07)

Foreign affairs:

<http://www.foreignaffairs.org> (20.05.06)

Geneva Conventions :

<http://www.genevaconventions.org> (16.05.06)

George Washington:

<http://www.faihofourfathers.net/washington.html> (25.05.07)

High Value Detainee program:

www.dni.gov/announcements/content/TheHighValueDetaineeProgram.pdf
(03.04.07)

International Committee for the Red Cross :

<http://www.icrc.org> (17.05.06)

International Committee of the Red Cross - Mandate and Mission:

http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/iwplList2/About_the_ICRC:Mandate?OpenDocument (19.06.07)

International Committee of the Red Cross – Geneva Conventions and additional protocols:

<http://www.icrc.org/ihl.nsf/CONVPRES?OpenView> (19.06.07)

Justice at last or more of the same: Hamdam vs. Rumsfeld:

<http://web.amnesty.org/library/Index/ENGAMR511462006>

Lyndon B Johnson:

<http://www.britannica.com/eb/article-9116917/Document-Lyndon-Baines-Johnson-Inaugural-Address> (25.05.07)

Maher Arar:

<http://www.cbc.ca/news/background/arar/> (10.05.07)

Max Boot

<http://usinfo.state.gov/mena/Archive/2004/Feb/12-125426.html>

Memorandum for Alberto R. Gonzales (council to the president):

<http://www.washi##tonpost.com/wpsrv/nation/documents/dojinterrogationmemo20020801.pdf>. (07.10.06)

Military Commissions Act (MCA):

frwebgate.access.gpo.gov/cgi-bin/getdoc.cgi?dbname=109_cong_bills&docid=f:s3930enr.txt.pdf (19.06.07)

Military order

<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/11/20011113-27.html> (05.10.06)

National Security Council Directive 68

<http://www.fas.org/irp/offdocs/nsc-hst/nsc-68-6.htm>. (19.06.07)

National Security Directive – 77:

<http://www.fas.org/irp/offdocs/nsd/index.html> (10.04.07)

National Strategy for Combating Terrorism:

<http://www.whitehouse.gov/nsc/nsct/2006/> (05.10.06)

New York Times - Rule Change Lets C.I.A. Freely Send Suspects Abroad to Jails:

<http://www.nytimes.com/2005/03/06/politics/06intel.html?ex=1267851600&en=716eddf5c82d9367&ei=5088partner=rssnyt> (14.04.07)

Pentagon – Final report of the independent panel to review DoD detention operations

www.defenselink.mil/news/Aug2004/d20040824finalreport.pdf (05.10.06)

Patriot Act

<http://www.epic.org/privacy/terrorism/hr3162.html> (10.05.06)

Permanent mission

[http://www.unhchr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/6d123295325517b2c12569910034dc4c/35a53be3c4b5a245c1256d050036ff03/\\$FILE/G0312799.pdf](http://www.unhchr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/6d123295325517b2c12569910034dc4c/35a53be3c4b5a245c1256d050036ff03/$FILE/G0312799.pdf) (06.10.06)

Political Science Quarterly

<http://www.psqonline.org> (20.05.06)

Presidential Decision Directive-39:

<http://www.fas.org/irp/offdocs/pdd39.htm> (10.04.07)

Telegraph.co.uk - Nato: massacre an attack on all members:

<http://www.telegraph.co.uk/news/main.jhtml?xml=/news/2001/09/13/wnato13.xml>
(13.04.07)

The Coalition Provisional Authority:

http://www#pa-iraq.org/transcripts/20040519_wake_forest.html (20.10.06)

The Guardian¹²⁴

<http://www.guardian.co.uk/uslatest/story/0,,-5820530,00.html> (20.05.06)

The Guardian – US bars Nicaragua ‘heroine’ as ‘terrorist’:

<http://www.guardian.co.uk/usa/story/0,12271,1430305,00.html> (14.06.07)

The New Yorker – Outsourcing torture:

http://www.newyorker.com/archive/2005/02/14/050214fa_fact6?currentPage=8
(14.04.07)

The White House

<http://www.whitehouse.gov> (16.05.06)

The White House – Iraq: Denial and Deception

<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2003/01/20030129-2.html> (05.10.06)

The White House – The FBI needs tools to track down terrorists

<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010925-5.html> (05.10.06)

The White House - President's Remarks at the 2004 Republican National Convention

<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2004/09/20040902-2.html> (05.10.06)

The White House - United Nations International Day in Support of Victims of Torture

<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2003/06/20030626-3.html> (05.10.06)

The White House - President Discusses Creation of Military Commissions to Try Suspected Terrorists:

<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2006/09/print/20060906-3.html> (01.03.07)

The White House – Statement by the president in his address to the nation:

<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010911-16.html> (19.06.07)

The White House – Address to a joint session of Congress and the American people:

<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010920-8.html> (19.06.07)

The White House – Statement by the president:

<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2003/06/20030626-3.html> (19.06.07)

The White House – President launches online American relief and response effort:

<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010918-1.html> (19.06.07)

Thomas Jefferson:

<http://odur.let.rug.nl/~usa/P/tj3/speeches/jef2.htm> (25.05.07)

¹²⁴ Linken virker ikke lenger, men Der Spiegel har en reference til samme tema:

<http://www.globalpolicy.org/empire/terrorwar/liberties/2006/0515eavesdropping.htm> (19.06.07)

United Nations – Economic and Social Council:

[http://www.unhchr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/6d123295325517b2c12569910034dc4c/35a5be3c4b5a245c1256d050036ff03/\\$FILE/G0312799.pdf](http://www.unhchr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/6d123295325517b2c12569910034dc4c/35a5be3c4b5a245c1256d050036ff03/$FILE/G0312799.pdf)

US Department of Justice:

<http://www.usdoj.gov/olc/18usc23402340a2.htm> (25.03.07)

US Senate ¹²⁵

http://mccain.senate.gov/index.cfm?fuseaction=NewsCenter.ViewPressRelease&Content_id=1611 (20.05.06)

Washington post – No choice but guilty

<http://www.washingtonpost.com/ac2/wp-dyn/A59245-2003Jul28?language=printer>
(07.10.06)

Washington Post - Secret world of US interrogation:

<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A15981-2004May10.html> (19.06.07)

Washington Post - Wrongful Imprisonment: Anatomy of a CIA Mistake:

http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/12/03/AR2005120301476_pf.html (19.06.07)

Washington Post – rep. Foley quits in page scandal:

<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/09/29/AR2006092901574.html> (12.06.07)

Washington Post – Ex-Official At Interior Hid His Ties To Abramoff:

<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/03/23/AR2007032300581.html> (12.06.07)

Washington Post – Cheney's top aide indicted; CIA leak probe continues:

<http://www.cnn.com/2005/POLITICS/10/28/leak.probe/> (12.06.07)

Washington Post – For Bush, facts are malleable

<http://www.washingtonpost.com/ac2/wp-dyn/A61903-2002Oct21?language=printer>
(12.06.07)

¹²⁵ Gjelder McCain anti-torture amendment. Informasjonen er fjernet fra nettstedet, men følgende link fører frem til en nettside som henviser til en rekke kilder om dette lov-tillegget:
http://www.tortureisnotus.org/what_it_does.php (19.06.07)

Appendix 1

1.0 Kilde vurdering

Her presenterer jeg de innledende kildene for forskningsprosjektet. Plasserer de i forhold til *den globale krigen mot terror* og tar til slutt opp deres samlede betydning for prosjektet.

1.1 Det hvite hus

Gjennom nettstedet "www.whitehouse.gov" gjør den amerikanske administrasjonen tilgjengelig taler og politiske initiativer, for publikum. Dette er en viktig kilde til informasjon om strøminger innen den amerikanske sikkerhetspolitiske diskursen. Tilgjengelig informasjon er tilpasset det bilde administrasjonen ønsker å formidle. Det hvite hus er en sentral kilde for den retorikk som opprettholder den globale krigen mot terror.

1.2 Pentagon - Det amerikanske forsvarsdepartement

Institusjonen er en hovedaktør den globale krigen mot terror og produserer en rekke informasjon som gjøres tilgjengelig for offentligheten. Offentliggjort informasjon, underbygger institusjonens rolle og betydning. Lik det hvite hus, formidles den virkelighet som støtter og viderefører den globale krigen mot terror. Studier av institusjonens assimilering eller åpenbare ignorering av alternative posisjoner er avgjørende for tilnærmingen til problemstillingen.

1.3 Foreign Affairs

Utgis av *Council on Foreign Relations*¹²⁶, som er en upartisk og uavhengig organisasjon, og driver blant annet en tenketankt. Magasinet gis ut annenhver måned og inneholder analyser av aktuelle internasjonale problemstillinger. Det regnes som operativt da forfattere gjerne er politikk utformere som departementsledere, ministere, rådgivere og høytstående forskere og militære. Det er altså aktørene selv som skriver i magasinet. På nettstedet sitt sier CFR at Foreign Affairs er ansett for å være ett av de mest innflytelsesrike tidsskriftet på internasjonal politikk¹²⁷. Magasinets styrke ligger i dets upartiskhet og høytstående forfattere. De

126 <http://www.cfr.org> (20.05.06)

127 <http://www.foreignaffairs.org/about/> (20.05.06)

akademiske artiklene tar gjerne en akademisk karakter, i måten språket anvendes, mens der hvor politikere og tenketank ansatte skriver, får teksten ofte en propaganda lignende karakter gjennom sin ensidighet. Magasinet er dermed en uvurderlig kilde til hva ulike politiske strømninger ønsker at andre skal vite.

1.4 Political Science Quarterly

Magasinet er et upartisk tidsskrift med en akademisk stil og krav til referanser og kildehenvisninger. Samuel P. Huntington (direktør for Olin Institute for strategic studies, Harvard University) sier om magasinet: *"Most serious journals are narrow; most journals which are broad in scope are not serious. POLITICAL SCIENCE QUARTERLY is the exception: a journal which is both broad in scope and serious in content. It is must reading for social scientists and informed citizens interested in public affairs"*¹²⁸. Magasinet tar opp aktuelle politiske diskusjoner fra hele verden. Da magasinet har en utpreget akademisk karakter, får den et større analytisk preg enn *Foreign Affairs*. Artiklene fungerer da også som kilder til nye artikler og forfattere.

1.5 Geneve Konvensjonen¹²⁹

Konvensjonen innehar bestemmelser om hvordan væpnede konflikter kan kjempes og hvordan fanger, ikke-stridende og sivile skal behandles. Konvensjonen er en hjørnestein i arbeidet vedrørende internasjonale menneskerettigheter og er særlig relevant i *den globale krigen mot terror*. "enemy combatant" inntar en plass på utsiden av denne konvensjonen, men inkluderes samtidig ved at konvensjonen ikke gjelder for disse individene. Konvensjonens tolkninger er således et viktig argument for de ulike posisjonene i den amerikanske sikkerhetspolitiske diskursen og har en sentral plass i analysen.

1.6 International Committee of the Red Cross¹³⁰

Røde kors er en upartisk, uavhengig og nøytral organisasjon hvis oppgave er å beskytte og ivareta integriteten og sikkerheten til ofre i krig eller interne konflikter. Røde kors jobber også med å fremme menneskerettslige lover og prinsipper. Videre har organisasjonen som oppgave å besøke fanger tatt i konflikt samt formidle kontakt mellom fangen og dens familie. ICRC

128 <http://www.psqon###e.org/> (20.05.06) Sitat finnes under "Journal" – "about PSQ"

129 <http://www.genevaconventions.org/> (17.05.06)

130 http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/iwpList2/About_the_ICRC:Mandate?OpenDocument (17.05.06)

blir dermed en viktig kilde til informasjon om de praksiser som omringer "*unlawfull/enemy-combattant*", så som "*rendition*" og "*hemmelige fengsler*". Røde kors fører lister over de som tas til fange og sammenligner disse med fangene de finner i "offisielle" leire.

1.7 Amnesty international¹³¹

Organisasjonen er anerkjent for sitt arbeid for menneskerettigheter, og har som mål å jobbe for at alle mennesker i alle land skal få leve i henhold til "menneskerettskonvensjonen"(FN resolusjon 217 A(III) 10 desember 1948)¹³². AI har gitt ut flere rapporter vedrørende "*unlawfull- combattants*" og den behandlingen de mener disse mottar, blant annet en rapport til FNs kommittè mot tortur, hvor USA møtte 8 mai for a forsvare sin posisjon.

Både AI og ICRC bidrar til å formidle kunnskap om *den globale krigen mot terror* som påvirker utviklingen av denne krigen. Deres arbeid har blant annet ledet til John McCains "*Anti-torture amendment*"¹³³ som for kort tid siden gjorde tortur og nedverdiggende behandling overfor fanger ulovlig. Den amerikanske presidenten skrev i sin tolkning at den kun gjelder så langt den ikke begrenser presidentens myndighet til å utøve sin rolle som "*executive*"¹³⁴.

Disse kildene utgjør relasjoner som foredler de diskursive praksisene og videreutvikler identiteten til "*enemy combatant*" og geografien til og innholdet i, "leiren".

2.0 Rettelser før publisering gjennom BORA

Før offentliggjøringen av masteroppgaven benyttet jeg anledningen til å korrigere enkelte tegn- og skrivefeil i oppgaven.

Gjennomgående for rettelsene som er gjennomført er korrigeringen av skrivefeil som ikke ble oppdaget før innlevering og korrigering av forskjell i tegnsetting mellom open office og word. «tekst» er blitt erstattet med ”tekst”.

Sending fra egen laptop til universitets pc og videre til trykkeri resulterte i at en rekke fotnoter ble korrumpert ved at en tegn i lenkene ble erstattet med ”#”. En del av disse ble korrigert før

131 <http://web.amnesty.org/pages/aboutai-index-eng> (18.05.06)

132 <http://web.amnesty.org/pages/aboutai-udhr-eng> (18.05.06)

133 http://mccain.senate.gov/index.cfm?fuseaction=NewsCenter.ViewP##ssRelease&Content_id=1611 (20.05.06)

134 <http://www.guardian.co.uk/uslatest/sto##/0,-5820530,00.html> (20.05.06)

innlevering, men ikke alle.

Rettelser

Side 5 - siste avsnitt: ”enemy combatant” rettet til ”unlawfull combatant

Side 7 - Fotnote: satt inn sidetall i referanse

Side 41 - Fotnote: Oppdaterte referanse

Side 57 - Nest siste avsnitt: endret ”unlawfull combatant” til ”enemy combatant”

Side 59 - Fotnote – satt inn fotnoter for manglende referanse (Fotnote 41)

Side 59 - Fotnote – reparerte skadd hyperlenke (fotnote 42)

Side 60 - Fotnote – reparerte skadd hyperlenke (fotnote 50)

Side 61 - Fotnote – reparerte skadd hyperlenke (fotnote 51)

Side 62 - Fotnote – reparerte skadd hyperlenke (fotnote 58 – andre lenke)

Side 65 - Fotnote – reparerte skadd hyperlenke (fotnote 64)

Side 66 - Fotnote – la til lenke som erstatning for nedlagt lenke (fotnote 68)

Side 77 - Fotnote – reparerte skadd hyperlenker (fotnoter 81 og 82)

Side 84 - Fotnote – reparerte skadd hyperlenke (fotnote 98)

Side 88 - Nest siste avsnitt. Endret ”GWOT” til den globale krigen mot terror